

Хін Карсен

ЖІНКА
ДРУЖИНА І МАТИ
у Святому Письмі

СВІТЛО
НА СХОДІ

Український переклад Віри Галич
Світло на Сході
Київ, 1993

Хін Карсен Жінка дружина і мати 02.054

Посвята

Цю книжку я присвячую моїм численним друзям в усьому світі. Я думаю про молоде жіноцтво в Європі, Америці, на Середньому Сході, глибоко вражене, як і я сама, життям біблійних жінок. Мої зустрічі з ними вперше підказали мені думку написати цю книгу. Я згадую також членів нідерландських біблійних гуртків, що перевірили вчення Біблії його придатністю до повсякденного життя.

Крім того, я згадую тих чоловіків і жінок, які через повчання, особистий приклад і дружбу зі мною справили відчутний вплив на мене. Три якості об'єднували усіх цих людей: любов до Бога, глибока пошана до Його Слова, щире бажання ділити своє життя з іншими. Дві риси притаманні кожному з них: реалізм та ентузіазм.

У спілкуванні з ними все більше зростало в мені прагнення бути людиною до серця Господу. Єва, Сарра та інші жінки цієї книги не видаються мені особистостями з давно забутого минулого. Для мене вони – люди, які і зараз можуть нам багато чого повідати. Хай кожен, хто буде читати цю книгу, знайде в ній і піднесення, і настанову.

У приватних бесідах з людьми, в біблійних гуртках я переконалася, що багато хто хоче жити з Богом. Я молюся за те, щоб ця книжка допомагала в людському житті.

Передмова

Жінка – людська істота, подібна до чоловіка, але відрізняється від нього за статтю. Скільки вже написано про неї! Але ця тема невичерпна.

Жінки цієї книги не вигадані. Це були живі люди, особистості, які існували в дійсності, зі своїми прагненнями і боротьбою, з надіями і честолюбством. Вони і досі живуть між нами. Адже кров першої жінки тече в кожній з нас. Я сподіваюсь, що ці образи стануть для вас і підтримкою, і настановою. Так було зі мною, коли я намагалася воскресити їхні риси для вас.

Жінок цієї книги різнить одну від одної не їхнє суспільне становище, не те, що одна була багата, як цариця Савська, а інша бідна, як удова у дні Ісуса, або те, що одна стояла на чолі суспільності, як Маріам, а інша була гнана, як самарянка. Таїна їх щастя не в тому, що вони були одружені, мали дітей або були бездітні.

Суттєва різниця між цими дочками Єви полягає в тому, знали вони Бога чи ні. Перед кожною з них поставало запитання: „Яке місце посідає Господь в твоєму житті?“

Од відповіді на це запитання залежало її щастя, її помисли і бажання, що рухають життям.

Саме під цим кутом зору було розглянуто життя біблійних жінок.

Жили вони в різний час, за різних умов, займалися різними справами, але важливо тільки те, як вони ставилися до Бога. Якщо Він посідав чільне місце в їхньому житті, то вони ставали особливо цікавими і привабливими. Але якщо Бог не був присутнім в їх житті або займав не те місце, котре Йому належало, то життя було безцільне і не мало надії.

Ви також можете переконатися, яка унікальна книга Біблія. Хай зустріч з цією книгою, що я адресую вам, стане новим поштовхом до спілкування із Словом Божим. Не променіть перечитати зазначені місця із Святого Письма. Для тих, хто захоче не тільки послухати про цих жінок, а й детальніше вивчити їхнє життя, чи самостійно, чи групами, у кінці книжки наведені запитання для вивчення Біблії.

„Жінка створена Богом із ребра Адама. Не з його черепа, щоб не переважити його, не з його ніг, щоб не бути розтоптанною ним, а з його кістки, щоб бути рівною йому, під його рукою, під його заступництвом і поруч з його серцем, щоб бути коханою ним“.

Маттей Хенрі*

ЄВА – ПРАМАТІР УСІХ ЖИВИХ

„І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх. І поблагословив їх Бог, і сказав Бог до них: плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю, оволодівайте нею, і пануйте над морськими рибами, і над птаством небесним, і над кожним плазуючим живим на землі!“ (Бут. 1:27-28).

„І сказав Господь Бог: не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього“ (Бут. 2:18).

„Змій був хитріший над усю польову звірину, яку Господь Бог учинив. І сказав змії жінці...“ (Бут. 3:1-20).

Вона в захопленні від того, що бачить. Вона не може відвести погляду...

Все, що її оточує, бездоганне.

Природа, яку вона споглядає, зовсім нова і свіжа.

Повітря, яким вона дихає, прозоре і чисте.

Вода, яку вона п'є, найчистіша.

Кожна тварина, яку вона зустрічає, живе з іншими в цілковитій злагоді.

Її подружнє щастя досконале, і спілкування з Богом – повсякденне свято. Єва має все, про що тільки може мріяти людина.

* Кок Кампен. Глумачення Старого Заповіту

Раптом вона чує голос: „Чи справді Бог наказав: не їжте з усякого дерева раю?“

„Як же це так, – замислюється раптом вона, – чому я раніш не помічала, яке прекрасне дерево, що стоїть в середині раю? Чому ж тепер мені здається, що все моє щастя залежить від його плодів? Адже якщо покуштувати щось таке принаadne, це може принести тільки насолоду...“

Вона вщерть захоплена цим. Тому не помічає, як спокушається на порушення слова Божого, як бере під сумнів любов Божу.

Вона не знає, що змії, з яким вона розмовляє, це – сатана¹. Він спокусник і душолюб від початку створення світу². Його єдина мета – увести людей в оману³. Він не цитує слова Божі дослівно⁴. Він трактує їх своїм чином.

Його бунт проти Бога мав би застерегти її, щоб більше не прислухатися до його слів. На цій стадії спокуси ще можна уникнути падіння⁵. Єва в небезпеці, але повинна була б мати волю протистояти спокуснику, не дати сатані жодного шансу.

На жаль, вона розпочала розмову з сатаною. Вона не тільки слухає його, але й відповідає йому. І це початок її падіння.

Подібно до диявола, вона перекручує слова Божі, мовлячи: „Бог сказав: не їжте із нього, і не доторкайтесь до нього, щоб вам не померти“.

До Божих слів вона додає „не доторкайтесь“, хоча про це Бог нічого не говорив. Попередження про смерть за злочин втрачає свій сенс, бо вона сумнівається у правильності цих слів.

Сатана виграв першу битву. Жінка ніби слухає його – і це його ще більше заохочує. Він говорить про Бога так, ніби Бог хоче володарювати над людьми, тим самим відбираючи у них щастя.

„Вмерти? – глузує він. – Ти не помреш, ти будеш щасливіша, ніж ти могла б собі коли-небудь це уявити. Ти будеш подібна до Бога“.

Бажання незалежності і непокора вирішують її долю. Відтоді, як вона почала розмову з сатаною, їй вже важко йому протистояти⁶.

Те, що принадне для очей і бажане її серцю, бере її рука. Вона занадто піддалась владі сатани, щоб протистояти спокусі – і сталося неминуче: вона вкушає плоду.

Але з цього гріх тільки почався. Спокушена жінка сама стає спокусницею. Вона зваблює іншого. Її чоловік грішить разом із нею.

Без будь-якого заперечення він бере у неї плід і їсть.

У цей час вона з жахом помічає, що все її життя повністю змінилося.

Творіння Бога були настільки досконалими, що Він Сам був задоволений ними⁷. І все ж чогось не вистачало до тих пір, аж поки не була створена Єва.

І сказав Господь Бог: „Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього“. Тільки після того, як чоловік і жінка були створені, побачив Бог, що все, що Він створив, було „дуже добре“⁸.

Єва була створена рукою Божою. Вона була у всьому схожа на Адама, але відрізнялась від нього статтю.

Як людина, вона мала розум. Так само, як і її чоловік, вона мала особисте ставлення і відповідальність перед своїм Творцем. Так само, як і чоловікові, Бог визначив їй певні обов'язки. Завдяки своїй особливості, вона теж повинна володіти землею. Щодо чоловіка вона створена так, що доповнює його і поділяє з ним життя. Її організм створений так, що відповідно йому вона може виконувати функцію розмноження. Хоч Єва і створена після Адама, але вона з самого початку мала місце в Божому

плані. Єва без чоловіка ніщо, так само, як чоловік – ніщо без неї⁹.

В шлюбі вона підкоряється йому¹⁰. Адам створений Богом для впорядкування життя. Бог не приймає безпорядку й хаосу. В Троїці Син стоїть не нижче від Батька¹¹ і не поступається Йому¹². В сім'ї дружина, по суті, рівна чоловікові¹³, але в своїх діях вона покійна йому так, як Ісус Богу. Божому порядку відповідає таке становище, коли жінка покійна чоловіку. Тільки тоді, коли чоловік і жінка разом, вони можуть утворити подружню пару. Для кожного подружжя характерне щось своє. Це не сума двох окремих істот – створюється нова єдність. Божий намір полягає в тому, щоб подружжя жило в цілковитій злагоді. Вони одна плоть. Їх союз повинен ґрунтуватись на взаємній повазі та любові¹⁴.

Єва розчарована і відчуває, як гірко її обмануто.

Спочатку вона помітила це щодо Адама. Раптом вони відчували сором одне перед одним. Вони почуваються беззахисними. Їхній захист зруйновано.

Вони помітили, що не розуміють одне одного, і їхні стосунки вже не можуть бути такими безпосередніми і вільними, як раніше. У них з'явилася потреба чимось прикритися.

Тоді ж вони з'ясували, що вони голі не тільки одне перед одним, але й перед Богом. Їхня незайманість зникла. Близькі взаємини з Богом були порушені.

Замість того, щоб стати подібними до Бога, як обіцяв їм сатана, вони убоялися Бога і сховалися від Нього. Бог входить у їхнє жахливе становище. Він бере на Себе ініціативу по відновленню спілкування з ними.

З якою любов'ю Бог наближається до них! Він їх не звинувачує, а тільки запитує. Він дає їм можливість визнати свою провину і гріх. Але цього вони не роблять.

Коли Бог звинувачує Адама¹⁵, що він, як голова сім'ї, вчасно не перешкодив гріху, то Адам перекладає провину на Єву.

„Дружина, яку Ти мені дав...“ Це звучить так, ніби він звинувачує Бога, що Він дав йому таку дружину. Єва виправдовується не кращим чином. Вона перекладає свою провину на змія. Якби вона була чесною, то повинна була б щиро визнати, що добровільно послухалася його поради. Змій її спокусив, це правда, але зігрішила вона з власної волі. Вона зазнала поразки під час першого ж випробування, коли від неї вимагалось тільки те, щоб вона з любові покорилася Богові, як Його створіння.

В розмові з Богом їй відкривається її жахлива провина.

Був проклятий не тільки чудовий Едемський сад, але й уся земля. Терни й будяки буде тепер родити ґрунт, на якому раніше нічого подібного не родилося.

Тваринний світ, над яким вони раніше панували, теж був покараний. Вовк з овечкою тепер не пастимуться мирно. Панує влада переможця.

І рай, в якому вони могли б вічно щасливо жити, ураз стає для них втраченим раєм. Вони повинні поспішно залишити його, щоб їм, як грішним людям, не з'їсти плоду з дерева життя і не перебувати вічно в своєму гріховному стані¹⁶.

Єва, що була останнім і завершальним творінням Бога, своїм непослухом зруйнувала щастя людей і тварин не тільки свого покоління, але й усіх наступних.

Майбутнє стає безрадісним. Зруйновані всі зв'язки, що єднали світ з Богом.

Страждання і біль затьмарюють її материнську радість. Через гріх її чоловік спонукається до панування над нею. Відтепер він її опікун.

Хоча в час падіння вони відразу не померли, та смерть вже є дійсністю, фактом. Вони тепер – смертні люди.

Але гірше за плотську смерть – смерть духовна, їхня розлука з Богом¹⁷. Вона з'явилася відразу ж. Єва відчуває це і глибоко вболіває.

Коли вона тримає на руках свого першого сина, Каїна, то для неї вже позаду самотня, важка пора вагітності. Вона була першою жінкою на землі, якій не було з ким поділитися своїми почуттями, адже вона не мала ні матері, ні сестри, ні подруги. Не було жінки, яка могла б порадити їй, допомогти під час пологів.

Це незвичайне відчуття – стати матір'ю, ніколи не зазнавши дитинства.

Тому не дивно, що саме за таких обставин вона повертається до Бога. „Набула я людину від Господа“, – говорить вона¹⁸ і з втіхою дивиться на свою дитину.

Адже в усякому горі є промінь світла. Бог не тільки Адама і Єву покарав за їхній гріх. Найбільше був покараний змій. Йому було сказано, що він буде знищений одним із нащадків Єви.

Чи сподівається і чекає вона, що дитина на її руках – передбачений Месія?

У будь-якому разі вона – втілення віри. Віри в те, що яка грішна людина не є, вона може повернутися до Бога. Вона вірить, що Бог дає людині нові можливості, якщо вона, незважаючи на всю зневіру в собі, вирішує звернутися до Бога.

Єва в розпачі, коли вона бачить в дорослому Каїні, що народила грішну людину. Її син стає братовбивцею.

Тільки тоді вона до кінця збагнула страшні наслідки свого вчинку. Вона повинна передати смерть – духовну і тілесну – кожній людині, народженій від неї¹⁹. Жодна людина не зможе жити так безвинно, як колись жила

вона. Кожна буде грішити. Не тільки за власним бажанням, але і з внутрішнього примусу. Кожна, без винятку, буде вести безперервну боротьбу з добром і злом, тому що вона грішна людина, яку гріх відділяє від Бога. Сатана знову і знову буде пробуджувати в ній найгірші пристрасті й бажання.

Він буде намагатись заманити людину в пастку. Кожного разу, коли ми поступаємось плоті, ми коїмо гріх і наступає смерть²⁰.

Ізраїльському народу, як нащадкам Єви, доведеться зазнати багато горя, як, наприклад, під містом Гаєм²¹.

Всі покоління людей будуть, подібно до Єви, прагнути того, що принадне для очей і втішає самолюбство²². Сатана буде намагатися так само, як він це зробив з Євою, підбурювати кожного проти Бога, намовляти до невдячності, щоб людина зігрішила, як і сам він зігрішив через свою гордість²³.

Через багато років гріх було спокутувано Ісусом Христом²⁴, і кожний, хто приймає Його вірою як свого Спасителя, зможе знову повернутись до Бога²⁵. Але навіть і кращі серед християн будуть помічати, що вони схильні до зла, хоча і прагнуть добра²⁶. Тільки Ісус Христос доведе, що людина здатна протистояти спокусі, якщо вона вірна Слову Божому. Якщо вона так, як і Христос, говорить: „Написано...“²⁷.

Наслідки гріха, сльози, розкаяння і біль тільки тоді зовсім зникнуть, коли Ісус Христос відновить Своє Царство, і нове небо і нова земля стануть дійсністю²⁸.

А до того часу кожному людину буде переслідувати гріх. І кожна людина повинна остерігатися, щоб не брати приклад з Єви²⁹, через яку гріх прийшов у світ, коли вона дозволила сатані посіяти в ній сумніви щодо Слова Божого і Його любові.

¹ Об. 20:2; 2 Кор. 11:14

² Ин. 8:44

³ 1 Петр. 5:8

⁴ Бут. 2:16-17

⁵ Як. 4:7

⁶ Єф. 4:27

⁷ Бут. 1:10,12,18,21,25

⁸ Бут. 1:31

⁹ 1 Кор. 11:11-12

¹⁰ Еф. 4:27

¹¹ Ин. 5:18

¹² 1 Кор. 11:3

¹³ Гал. 3:28

¹⁴ Еф. 5:33

¹⁵ Рим. 5:12-14

¹⁶ Бут. 3:22,23

¹⁷ Бут. 2:17; Єф. 2:1

¹⁸ Бут. 4:1

¹⁹ Рим. 3:10-12,23; 6:23

²⁰ Як. 1:14-15

²¹ Ис. Н. 7:20

²² 1 Ин. 2:16

²³ Ис. 14:12-15

²⁴ 1 Ин. 2:2

²⁵ Ин. 1:12-13

²⁶ Рим. 7:15-19

²⁷ Мт. 4:1-11

²⁸ Об. 21:1-4

²⁹ 2 Кор. 11:3

„Віра – це щосте почуття, яке робить нас здатними пізнавати невидимий, але дійсний духовний світ. В цьому царстві ми безпосередньо спілкуємось з Богом“.

Освальд Зандерс

САРРА – ПОЧЕСНА КНЯГИНЯ

„І явився до нього Господь між дубами Мамре, а він сидів при вході в намет...“ (Бут. 18:1-15).

„А Господь згадав Сарру, як сказав був, і вчинив Господь Саррі, як Він говорив...“ (Бут. 21:1-13).

„Вірою й Сарра сама дістала силу прийняти сім'я, і породила понад час свого віку, бо вірним вважала Того, Хто обітницю дав“ (Євр. 11:11).

„Так Сарра корилась Авраамові, і паном його називала. А ви – її діти, коли добро робите та не лякаєтесь жодного страху“ (1 Петр. 3:6).

Хеврон. Приблизно, два тисячоліття до народження Христа.

Сарра сміється, але не тому, що їй радісно. Вона з недовірою сміється над тим, що почула. Жінка у 89 років повинна народити дитину?.. Сина?.. Це неймовірно!

Вона та її чоловік занадто старі, щоб мати дитину.

Вони багато років сподівалися на дитину, але її не було. Спочатку вони були впевнені, що Бог Сам дасть їм дитя. Але минуло вже чверть століття, а обіцяне не справдилося.

Спалахом пролітають перед очима Сарри спогади про прожиті роки.

Вони жили в Урі Халдейському, в багатому торговельному місті, що знаходилося в південній Месопотамії, між річками Тигр і Єфрат.

Хоча на той час Ур вже не був таким славетним, однак

він залишався значним містом, що славалося знаменитими ремісниками, яких перевершували тільки єгиптяни. Кораблі, що причалювали, привозили товари з Індії та Далекого Сходу, аби помінати їх на зерно. Багато мешканців міста були заможними і мали великі будинки.

І Авраам із Саррою жили добре зі своїми родичами та друзями. Потім їхнє життя в один день докорінно змінилося. Бог з'явився Авраамові¹. Видіння було таким вражаючим і величним², що не залишало ніякого сумніву в тому, що з ним говорив живий Бог, а не той, якому вклонялися його предки³.

Бог наказав йому залишити батьківщину та рідних і йти до країни, яку Він йому покаже. І пообіцяв Бог Авраамові: „І народом великим тебе Я вчиню і поблагословлю Я тебе, і звеличу ймення твоє, – і будеш ти благословенням. І поблагословлю, хто тебе благословить, хто ж тебе проклинає, того прокляну. І благословляться в тобі всі племена землі!“⁴

Авраам відразу послухався, і Сарра не вагаючись підкорилась його рішенню. Так вони вирушили в дорогу. Вони залишили місто з усіма його вигодами і перетворилися в напівкочовиків.

Як і більшості жінок, Саррі нелегко було покинути дім, рідних і йти в невідоме майбутнє. Але вона пішла, з довір'ям до Бога і з покірливістю чоловікові.

Це була довга й важка подорож, аж поки вони дісталися до Харрана, майже на тисячу кілометрів північніше за Ур (на півдні сучасної Туреччини).

Там вони зупинилися, і життя поволі полегшилося. Було, звичайно, не так затишно, як в Урі, але все ж помітно краще, ніж під час виснажливої подорожі.

Коли вони знову вирушили в дорогу, щоб переїхати на південний захід, помер їх батько, Фарра. Авраам і

Сарра були зведеними братом і сестрою, у них був один батько. За тих часів знайти супутника життя було неабиякою справою, і часто його доводилося шукати серед близької рідні.

Без батька і багатьох рідних, які залишилися в Харрані⁵, життя стало ще більш одиноке і сповнене небезпеки. Тільки племінник Авраама, Лот, пішов з ними.

Вони втратили все, але незмінним для них залишалось: по-перше, обіцяння Бога, що в них буде дитина, незважаючи на їх похилий вік (Аврааму на той час було вже сімдесят п'ять, Саррі – шістдесят п'ять років); по-друге, взаємна повага та любов. Сарра, як і Авраам, була сильною людиною з розвинутим почуттям власної гідності. І все ж таки вона завжди намагалася пристосуватися до чоловіка й догодити йому. Вона була жінкою із значним особистим достатком. Однак добровільно підкорилася своєму чоловікові.

Таке ставлення до чоловіка зумовлено її ставленням до Бога. Вона покладалася на Бога, тому змогла стати надійною й непохитною опорою для чоловіка. Вони були зразковим подружжям⁶.

Авраам шанував Сарру, бо вона була покірною йому й цінувала його. Він прислухався до її порад і висловлював їй свою любов і повагу. Вони були друзями і разом обмірковували свої справи. Оскільки їхні душі були відкриті перед Богом, вони взаємно збагачували й зміцнювали своє духовне життя. Самі того не розуміючи, батько всіх віруючих і його дружина показали своїм подружнім життям, що вони являють собою прообраз Христа і його майбутньої церкви⁷.

Але минали роки, а дитини, якої вони сподівались, все ще не було. Коли вони, подорожуючи, зупинились недалеко від Сихема, Бог знову з'явився Авраамові.

Він сказав: „Я дам оцей Край потомству твоєму“⁸.

Вони полегшено зітхнули, коли, нарешті, дійшли до обіцяної землі. Очевидно, вони все ще могли сподіватись на народження дитини.

Авраам збудував там жертовник на честь Господа. Пізніше, у Вєфілі, він знову приніс жертви Господу. Їм жилося добре, бо жертовник, поклоніння Богові були для них головним у житті.

Сарра згадує і радісні моменти їхнього життя, і невдачі в минулому; розчарування, яке вона пережила в Єгипті. Та рана боліла їй і досі.

Південна земля, край Негев, сухий і безлюдний. Це гірська місцевість, де не було води. Коли вони жили там і настав голод, то Авраам не повернувся у Вєфіль чи Сихем, а пішов до Єгипту. Він не здогадався порадитися з Богом, не поговорив з Ним біля жертовника⁹.

Авраам обрав шлях, яким Бог не пішов з ним. Чи стало йому від того страшно?

„Давай скажемо, що ти моя сестра“, – запропонував він Саррі. Авраам, який стільки років покладався на Бога, раптом став боятися за своє життя. Він вирішив вдатися до брехні і цим віддав Сарру в жертву.

Де ж поділися його любов і вірність?

Правда, на початку своєї подорожі вони домовилися говорити саме так. Вони заспокоювали себе тим, що це не брехня¹⁰. Теоретично це було правдою, але в дійсності це було зрадою Саррі, бо вона була дружиною Авраама.

Її похилий вік і тривале перебування під пекучим промінням сонця, здається, не зашкодили їй вроді. Її ще вважали привабливою жінкою.

Сталося те, чого боявся Авраам: її помітили і забрали в дім фараона. Егоїзм Авраама створив загрозу не тільки її доброчесності, але й народженню обіцяної дитини.

Однак Бог, на Якого покладалася Сарра, заступився за неї. Фараон зрозумів, що Сарра – Авраамова дружина і вислав їх¹¹.

Звичайно, після цього Сарра не могла так довіряти чоловікові і бути так само впевненою в ньому, як раніше. Коли вони повернулися до Вефіля, де востаннє приносили жертву, то разом з караваном людей і худоби прибула єгиптянка-невільниця Агар.

Племінник Авраама Лот разом з родиною відділився від нього, і таким чином обірвався останній зв'язок з родом¹². Вони остаточно вирішили ставити свої намети в Хевроні.

Знову минали роки, а обіцяної дитини все не було. І запитав у видінні Авраам Бога, чи не буде його спадкоємцем названий син. Він мав на увазі Єліезера – вельми шановну людину в його оточенні¹³. Але це не входило в наміри Божі. І відповів йому Бог: „Той, хто вийде з твого лона – він буде спадкоємець тобі“.

Обітниця Бога про спадкоємця залишилась і була підтверджена заповітом¹⁴.

Хоча Бог повторив обітницю, але час виконання її ще не прийшов.

Сарра зрозуміла, що життя віруючих вимагає терпіння.

Віра і терпіння нерозривні. Але їх не так легко досягти. Цьому потрібно вчитись усе життя¹⁵.

Батько всіх віруючих і його дружина повинні були вчитись, незважаючи на всі безнадійні обставини, залишатися твердими у своїй вірі. Вони повинні були стати прикладом для тих, які чекають обіцяного у вірі і довготерпінні. Через ганьбу і втрати вони повинні були вчитись, яким важким буває чекання. Божі обітниці тверді, але Він тримає в секреті час їх виконання. В школі життя вони повинні були перетерпіти все лихоліття, зміцню-

вати свою віру на твердому ґрунті Божих обітниць, а не на хиткій підставі людських можливостей.

І саме це їм не вдалося.

Сарра зважила на свій похилий вік і запропонувала Авраамові взяти наложницю, єгипетську невілницю Агар¹⁶. Вона вчинила це за звичаями того часу, бо тоді це траплялося дуже часто. За законом вона могла послатися на те, що обіцяла чоловікові дитину. Але те, що вона так вчинила, було помилкою.

Вона принесла жертву самовідданості і навіть могла виправдатися тим, що Бог не говорив, що обіцяний син Авраама повинен бути і її сином.

Але, незважаючи на всі виправдання, її вчинок залишається хибним.

Це було марною жертвою, що вона за будь-яку ціну хотіла бачити виконання Божої обітниці і сама призначила час.

Звичайно, чекати довгих десяти років було майже нестерпно. Але проблема була не в тому, що її терпінню настав кінець. Її помилкою було те, що вона сама шукала вихід із становища. Вона сама розпорядилася власною долею і через це зазнала страждань.

Чому Авраам послухався її? Це не зовсім зрозуміло. Очевидно лише те, що йому довелося пожинати гіркі плоди, як і Адаму¹⁷, через те, що пристав до хибної позиції своєї дружини.

Наслідки були неминучі. Гріх невіри і нетерпіння приніс плоди раніше, аніж Агар народила дитину. Ще до народження Ізмаїла в родині Авраама почалися чвари. Агар виявила не відповідне її становищу почуття зверхності, а Сарра забула, що ініціатива у впровадженні цього нещасливого задуму вийшла від неї.

Зневіра в Божій обітниці не привела її до самопізнан-

ня і покаяння. Навпаки, вона звинуватила в усьому чоловіка. Сарра стала зневажати і гнобити Агар. І робила це так безсердечно, що Агар загинула б, якби їй не допоміг Бог.

Сарра на власному досвіді зазнала, що людина не може передбачити, які нищівні сили оживають в ній, коли вона втрачає віру в Бога.

Час, який Сарра гадала виграти, чи не став він загубленим часом?

В Біблії сказано, що пройшло тринадцять років, поки Бог знову відкрився Авраамові...

Авраам старався, прислуговуючи гостям, що несподівано з'явилися перед ним. Сарра теж допомагала, готуючи їжу. Але Авраам сам обслуговував своїх гостей, бо за звичаєм Сходу це повинні робити чоловіки.

Сарра почала прислухатися до їхньої розмови, коли один із прибулих запитав: „Де Сарра, жінка твоя?“ Авраам відповів: „Ось, у наметі“.

Мимоволі вона підійшла до входу в намет. Хто ці люди? Звідки вони знають її ім'я? Що їм відомо про неї?

І сказав один з них: „Через рік Я знову буду в тебе в цей самий час, і буде син у Сарри, жінки твоєї“.

Чоловіки сиділи спиною до намету, і Сарра думала, що їй не бачать. Вона була наодинці зі своїми думками і розсміялася про себе, почувши це. „Вони виховані люди і в подяку за нашу гостинність бажають нам дитини“, – подумалося їй.

Однак вона злякалася, коли почула слова, що повністю відповідають її думкам: „Чого це сміялася Сарра, говорячи: невже я дійсно можу родити, коли я зостарілась?“

Потім цей голос каже дивні слова: „Чи є що важке для Господа?“

Сарра прислухалась – для Господа?.. Для Господа?.. Тільки тепер вона зрозуміла, Хто це так говорить з Авраамом.

Сам Господь спустився на землю, щоб поговорити з Саррою і особисто підтвердити їй обіцяне: „У призначений час буду Я в тебе на слідуючий рік, і у Сарри буде син“. Злякавшись і збентежившись, вона обманює: „Я не сміялася“. Але у відповідь чує: „Ні, таки сміялася ти“.

Чому ж Господь не говорив безпосередньо з нею? Через звичай тієї країни? Чи Він цим хотів нагадати Авраамові, що він, так само як і Сарра, нещодавно з недовір'ям сміявся, коли Господь йому ще раз повторив Свій заповіт¹⁸. Авраам теж втратив надію мати сина від Сарри. Він був задоволений Ізмаїлом і думав, що Ізмаїл прийнятий Богом.

Але Бог ясно сказав, що обіцяний син має бути від Сарри. На доказ цього Він змінив їхні імена. Замість Аврам – благородний батько – він буде називатись Авраамом – батьком багатьох народів. І Сарра тільки тепер із Сари мала стати Саррою, що означає – княгиня. Обрізання кожного чоловічої статі стане знаком заповіту з Богом.

Господь хотів сповістити не тільки Авраама, що обіцяний час скоро настане, але й Сарра мала це почути.

Минув рік, і в обіцяний Богом час Сарра народила Ісака. „Він сміється“ – означає його ім'я, що він його одержав від Самого Бога. Його ім'я буде завжди нагадувати батькам, що знак питання, який вони своїм недовірливим сміхом поставили після його імені, Бог перетворив на знак оклику.

Останній рік перед народженням Ісака, коли Бог довірився Авраамові, як другу¹⁹, не був щасливим.

Єгипетська брехня, коли Авраам видав свою дружину

за свою сестру, повторилася знову²⁰. Сумнів в Божій обітниці приніс не тільки прокляття всьому народові, але через це повинні були страждати і невинні. І тільки безпосереднє заступництво Бога захистило дитину Авраама і Сарри.

Ще раз ми зустрічаємося з Саррою на бенкеті, який справляв Авраам в день відлучення Ісака від материнських грудей. Через помилкове рішення Сарри взяти в сім'ю Агар як наложницю знову виникають проблеми.

Ізмаїл насміхається над Ісаком, і Сарра змушує Авраама вигнати Агар разом із сином.

Авраамові дуже прикро. Він почуває винним і себе, але, виконуючи Божий наказ, він слухається Сарри і відпускає єгиптянку з дитиною.

Із розповіді видно: Бог любить і Агар. Але між сином обітниці і сином невільниці повинна бути чітка межа.

Тридцять сім років життя Сарри після народження Ісака – це занадто малий термін для того, аби побачити горе, яке спіткало наступні покоління обох синів Авраамових. Араби – нащадки Ізмаїла – стають постійними ворогами євреїв – потомків Ісака.

Проблеми на Середньому Сході впродовж всіх століть залишаються все ще не вирішеними.

Я стою біля гробниці Сарри в мечеті, над печерою Махпела, де знаходиться її розкішна труна. Щоб краще розгледіти її, я підходжу ближче до ґрат. Але як я не силкуюсь, я однак нічого не бачу. Я тільки вдихаю задушливе повітря, яке підіймається з печери.

Скрізь відчувається напруженість, бо араби і євреї до цього часу ворогують між собою. Мусульмани майже не дають нам часу для відвідування. Прірва, яка утворилася між мусульманами – духовними спадкоємцями Ізмаїла – і нами, християнами – духовними спадкоємцями Ісака, –

дуже велика. Хеврон – арабське місто, яке з найбільшою ворожістю ставиться до християн.

Я думаю: як неймовірно сумно для Сарри, що її нетерпіння призвело до таких фатальних наслідків. Яка тінь падає через це на спогади про неї!

Я згадую усіх мужів віри, людей, які в Посланні до євреїв змальовуються з великою повагою. Першою жінкою серед них є Сарра. В Новому Заповіті ми знаходимо її ім'я не через те, що вона завинила, а тому, що вона мала таку велику віру.

Її віра, яку так ясно видно при народженні Ісака, повинна була довго рости. Сарра повинна була принести великі жертви. Вона залишила багато чого з того, що любила, і зносила труднощі і розчарування без нарікань.

За будь-яких обставин життя вона намагалася пристосуватися до чоловіка. Її відданість Аврааму допомогла і йому бути вірним Богу.

Наука свідчить, що існують негативні емоції, які можуть зробити людину хворою, але існують і цілющі емоції – радість, задоволення і тверда віра, – які сприяють здоров'ю та довголіттю, і від них людина молодіє.

Чи саме це було таємницею Сарриної вроди і життєвої енергії? Я згадую Петра, він славить її внутрішню красу. Він закликає мене й усіх жінок світу наслідувати приклад Сарри – княгині серед жінок.

¹ Бут. 11:31; 12:5

² Дії 7:2

³ Іс. Н. 24:2

⁴ Бут. 12:2-3

⁵ Бут. 24:4,10,27,43

⁶ 1 Петр. 3:1-7

⁷ Еф. 5:22-33

⁸ Бут. 12:6-7

⁹ Вих. 33:14-15

¹⁰ Бут. 20:12-13

¹¹ Бут. 12:10-20

¹² Бут. 13:1-12

¹³ Бут. 15:1-4

¹⁴ Бут. 15:5-21

¹⁵ Евр. 6:13-15

¹⁶ Бут. 16:2

¹⁷ Бут. 3:17

¹⁸ Бут. 17

¹⁹ Ис. 41:8; Бут. 18:16-19

²⁰ Бут. 20

„Бог, який спочатку із землі за образом Своїм створив людину для щастя, тепер дарує вас один одному, Він робить вас чоловіком і дружиною“.

Хуб Остерхус*

РЕБЕКА – ЖІНКА З ВЕЛИКИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ І ВСЕ-ТАКИ...

1. Сватання

„Авраам був старий, у літа ввійшов. І Господь Авраама поблагословив був усім...“ (Бут. 24:1-28).

„І покликали Ребеку, і сказали до неї: чи ти підеш з оцим чоловіком? Вона відказала: піду...“ (Бут. 24:58-67).

Розповідь починається як у казці. Один молодий чоловік шукає собі дружину.

Майбутній наречений – син заможного господаря і спадкоємець великого багатства¹.

Ісак ще не знайомий із своєю нареченою, але він вже знає, що повинен бути батьком численного потомства. Ще до його народження Бог пообіцяв це його батькові, Авраамові, сказавши, що Він склав заповіт вічний з Ісаком і його нащадками².

Тому дуже важливо, з ким саме він будуватиме своє майбутнє і хто буде матір'ю його дітей.

У часи Ісака дружину обирали батьки. Тому його батько Авраам розважливо починає готуватись до шлюбу сина.

Він посилає старшого слугу – за загальною думкою,

* Із голландського церковного збірника пісень

Єлієзера – в місто Харран у Месопотамії³ з делікатним завданням. В цьому місті Авраам сам жив колись. І оскільки він там має багато родичів, то родинне коло видається йому найкращою гарантією гармонійних подружніх відносин.

Ісак не повинен одружуватись з хананеянкою, хоч він і живе серед цього народу. Бо народ цей проклятий Богом⁴. Дружиною Ісака не може бути язичниця. Вона повинна вклонитися тому ж Богу, що і її чоловік. Ісак не повинен брати шлюб з невіруючою. Це не призведе до порозуміння⁵.

Які умови ще, окрім цього, поставлені перед нареченою?

Авраам хоче для Ісака дружину, яку назначив йому Бог. Він упевнений, що шлюби укладаються на небі і що Сам Бог спаровує двох людей. Адже Він створив для першої людини – Адама – саме ту жінку, яка найбільш відповідала йому і з якою він міг бути щасливим.⁶

І для Ісака Бог призначив відповідну йому жінку. Як батько, Авраам може залишити Ісаку свій дім, маєток, але розумну дружину може дати тільки Бог⁷. Вона є дарунком від Бога і знаком Його милості⁸.

Авраам знає, що Бог Сам буде керувати подорожжю до Харрана, якщо виконувати Його вказівки⁹. Він підбадьорює свого управляючого маєтком, запевняючи його, що Господь пошле перед ним Свого ангела¹⁰, щоб налагодити взаємини. Єлієзер не знає пізнішого одкровення Божого, а саме, що шлюб є прообразом заповіту між Богом і народом ізраїльським¹¹, а в майбутньому – між Христом і Його Церквою¹². Коли він після тисячакілометрової подорожі приходить до міста, де жив Нахор, брат Авраамів, то він спочатку молиться.

Потім розшукує в місті криницю, до якої приходять

жінки по воду. Настає вечір, і вони мають незабаром прийти...

Як же йому серед багатьох жінок знайти саме ту, яку Бог призначив для сина його господаря? Тепер все залежить від Божого проводу, і тому він знову звертається до Бога в молитві.

Він довірливо просить про такий знак: „Дівчина, яка вийде воду брати, і якій я скажу: „нахили глек свій, я нап’юся“, і яка відповідь: „пий, я і верблюдів твоїх понапуваю“, – ось та, яку Ти призначив рабу Твоєму Ісаку“.

Жінки Сходу сором’язливі у поведженні з чоловіками. Якщо дівчина буде вільно поводитися з ним, незнайомцем, то в цьому буде воля Божа. Можливо, він думає, що відповідь на його молитву пролле світло й на характер дівчини.

Напоїти десять верблюдів – це не дрібниця. Потрібно начерпати 150-300 літрів води із глибокої криниці і принести її наверх. Для цього потрібне здоров’я і фізична сила.

Дружина Ісака, за обітницею Божою, – мати численного потомства і має бути сильною і здоровою. Привітність і бажання допомогти повинні бути притаманними нареченій Ісака, адже вони будуть вести кочове життя, і їй потрібно бути вправною, залюбки виконувати важку роботу і завжди приходити на допомогу. Це буде її перевагою, якщо вона має сміливість і може виявити ініціативу.

Ісак, син старих батьків, який до сорока років залишався не жонатим і жив нерозлучно із своїми батьками, не був енергійною людиною.

Посланець Авраама тихо молиться про себе. Тільки Бог чує його прохання. І щойно він висловив це прохання, як побачив молоду і струнку дівчину, що підходила до криниці. На плечі вона несла глек. З кожним її кро-

ком він все сильніше відчуває – це відповідь на його молитву.

Ребека! Цей день для неї розпочався звичайно, як і всі інші дні. Вона і гадки не мала, що незабаром стане головною героїнею історії кохання, якою люди захоплюватимуться навіть через чотири тисячоліття!

Дорога до криниці була звичною дорогою: сьогодні, вчора, позавчора...

Але сьогодні вона відчуває щось від того напруження, з яким стежить за нею незнайомиць. Його увага не турбує її, і вона охоче виконує його прохання і дає йому напитися.

Але чому її серце б'ється так часто й радісно? Так, ніби вона чекає чогось особливого. Ніби її ноги мають крила, а її руки – нові сили.

Їй хочеться зробити щось добре. Вона чує свій голос: „Я буду носити воду і для верблюдів твоїх, аж поки вони не нап'ються“.

Потрібно багато часу, щоб тварини вгамували спрагу, але спритність і радісний настрій не залишають її. Важка робота спориться в її руках. Вона відчуває на собі допитливий погляд незнайомця. Мовчки він спостерігає за нею. Потім в нагороду він дає їй золоті прикраси. Це дивує її, хоча, ні. Ця людина представник заможного господаря. Це видно з його поchtу.

„Чия ти дочка?“ – запитує він привітно.

Чи відчула вона приховане хвилювання в його голосі? На її подив, після її відповіді: „Я дочка Вафуїла, сина Мілки, якого вона народила Нахору“, – він падає на землю і славить Бога.

Коли вона чує в його молитві ім'я свого дядька Авраама, то раптом здогадується, що цей дивний чоловік здійснив таку далеку подорож, виконуючи наказ їх роди-

ни. Вона поспішає додому, щоб розповісти про цю пригоду.

Цієї ночі мало спали в родині Вафуїла. Після того, як її брат Лаван привів цього чоловіка і він повідомив про свою справу, всі зробили висновок: це провід Божий.

Вони чули, що пошуки жінки для Ісака спиралися на обітницю Божі, так само, як і народження та життя Ісака були доказом виконання Божих обітниць¹³. І з одруженням його буде не інакше. Авраам і Єлієзер діяли у відповідності з обітницями. Вони були впевнені в Божому провіді і в тому, що Бог почує їхні молитви¹⁴.

І їхня надія справдилася. Бог ясно показав Свій шлях, а саме – в згоді сім'ї Ребеки на цей шлюб¹⁵. Шлюб має значення не тільки для подружжя, він стосується всієї рідні, особливо батьків.

Мойсей пізніше об'явить у заповідях Божих, щоб діти шанували своїх батьків¹⁶. Соломон згадує, що всі справи потрібно обговорювати з порадиниками¹⁷. Якщо батьки і порадиники дають згоду на шлюб і все попереднє життя підпорядковане Слову Божому і молитві, то в цьому можна впізнати Божий провід і вірити: „Нам дають зелене світло“.

Ребека ще не може зрозуміти із Слова Божого постанови Божі щодо шлюбу. Але вона впевнена, що Бог вів Єлієзера визначеною дорогою і привів саме до неї. Тому на запитання: „Чи ти підеш з цим чоловіком?“ вона без вагань відповідає: „Піду“. Хоча родина й має право голосу в цьому обговоренні, але вирішальне слово залишається за нею.

Це крок до віри. Віддаленість її майбутнього місця проживання від батьківської оселі вимагає остаточного розлучення. Тільки її годувальниця Дебора та декілька служниць, які йдуть з нею, будуть нагадувати їй про дім.

Ребека, онука Нахора, виявляє тут частку мужності і віри свого дядька Авраама. Так само, як і він, вона почула поклик Божий, тому вона спалює за собою всі мости і їде. Вона готова поєднати своє майбутнє життя з життям свого чоловіка.

Зустріч відбувається на полі. Ісак виходить з намету, щоб поміркувати і поговорити з Богом. Він знає, що Єліезер не буде баритися і даремно гаяти ані хвилини. І в будь-який час караван може повернутися.

Ребека бачить Ісака. Вона душею впізнає його. З поваги до чоловіка, який йде їм назустріч, вона зразу ж спускається з верблюда. Вона закривається покривалом, як тільки дізнається, що це її наречений.

На Сході молода не повинна показувати свого обличчя до того часу, поки не закінчаться весільні церемонії – і так прийнято з давніх часів до сучасності.

Після того, як Єліезер розповів Ісаку про те, як Бог виконав кожне прохання його молитви, зустрічаються ці двоє: неодружений чоловік в розквіті сил і молода дівчина, яка не знала чоловіка. Так свідчить натхнене Духом Божим слово Біблії¹⁸.

Коли апостол Павло говорить про союз між Христом та Його Церквою, він вимагає, щоб наречена була чистою дівою¹⁹. Коли Ісак побачив свою наречену, то мимохіть подумав про свою матір, Сарру. Ребека така ж розумна, енергійна, вольова і вродлива. Чи міг він бажати більшого?! Він буде її любити!

Ця історія набагато цікавіша за казку, тому що це життєво правдива розповідь про живих людей із плоті і крові.

Ребека, звичайна молода дівчина, входить в історію Авраама, родозасновника єврейського народу, батька всіх віруючих, мужа Божого. Вона вступає в майбутнє, призначене їй Богом в обітниці. Яким воно буде для неї?

¹ Бут. 24:35-36

² Бут. 17:19; 12:2-3

³ Бут. 24:2-4

⁴ Бут. 9:24-27

⁵ 2 Кор. 6:14

⁶ Бут. 2:18

⁷ Пр. 19:14

⁸ Пр. 18:22

⁹ Пр. 3:5-6

¹⁰ Вих. 23:20

¹¹ Ос. 2:18-19

¹² Еф. 5:25 і далі

¹³ Рим. 4:18-21

¹⁴ 1 Ін. 5:14-15

¹⁵ Пс. 142:8; 31:8

¹⁶ Вт. 5:16

¹⁷ Пр. 20:18

¹⁸ 2 Петр. 1:20-21

¹⁹ 2 Кор. 11:2

„Мудра жінка буде свій дім, а безумна своєю рукою руйнує його“.

Соломон*

2. Ребека – господиня своєї долі

„Сталося, що зостарівсь Ісак, і затемнились очі йому, і він не бачив. І покликав він старшого сина...“ (Бут. 27:1-30).

„І зненавидів Ісав Якова через благословення, що по-благословив його батько його...“ (Бут. 27:41-46).

Ребека бачить, як її старший син Ісав іде в намет свого батька. Враз у неї прокидається підозра. Про що вони будуть розмовляти вдвох?

Отже, вона вдалася до того, щоб стежити за чоловіком, якого вона колись прийняла як дарунок від Бога.

Між нею і Ісаком немає більше колишніх добрих і гармонійних відносин. Її родина не є одним цілим, вона розірвана. Одна частина складається з Ісака та Ісава, друга – з Ребеки та Якова.

Здається, ніби діти роз'єднали їх. Сини відрізняються один від одного, як день від ночі.

Ісав – волосатий, грубий хлопець і за зовнішнім виглядом, і за вдачею. Йому подобається вільне життя.

Молодший син, Яків, більш лагідний. Він хитрий і пронозливий, але все-таки улюбленець матері та й тяжіє до рідної оселі. Шлюб Ісака і Ребеки не був щасливим. Можливо, причина відчуження виникла давно і народження очікуваних синів вже не могло їх зблизити. Їхні відносини не склалися через упереджене ставлення до

* Пр. 14:1

синів. Батько більше любить старшого сина, мати – меншого. Щоправда, її любов до Якова ґрунтується на обітницях Божих, які були дані ще до їхнього народження. Але сьогодні Ребека не має часу, аби думати про минуле. Її думки зайняті тільки Яковом. Майбутнє її улюбленого сина в небезпеці.

Але чи думає вона про те, що ця справа стосується також і майбутнього народу Божого, її чоловіка і другого сина?

В усякому разі, вона не здогадується запитати поради у Бога. Адже Він дав ясні передбачення на майбутнє.

І ця літня жінка підслуховує під дверима свого чоловіка.

Ісак, якому вже більше ста років, відчуває свою старість і робить останні розпорядження перед смертю. Благословення Боже, що перейшло на нього від Авраама¹, він хоче, всупереч слову Божому, передати старшому синові. Такий урочистий акт між батьком і сином за тих часів і пізніше відбувався за спільною вечерею.

Ребека насторожі. Тут відбувається щось підозріле. Чи не сказав Бог ясно ще до народження дітей: „Більший служитиме меншому“²? Через хибне рішення Ісака Божий обранець буде ошуканий. Це ні в якому разі не повинно статися.

За прожиті роки вона зрозуміла, чому Бог полюбив Якова. Ісав показав, що він не ставить серйозно до заповідей Божих. Своє право першородства³, яке святе в очах Божих⁴, він легковажно проміняв на сочевичну юшку⁵. І взяв собі жінок з поган.

Можливо через те, що шлюб його батьків не був щасливий, він не захотів, як його батько, обрати собі дружину серед свого народу. Цим він спричинив своїм батькам багато горя.

Щоб отримати право першородства, Яків вдався до шахрайства та хитрості. Але, в усякому разі, він показав, що вірить в це право і цінує його. Через це він ближче до Бога, аніж його брат. Раніше переживання за долю дітей спонукали батьків до молитви. Чи вагітність Ребеки не була наслідком молитви Ісака? І чи сама Ребека не звернулася до Бога, коли помітила, що обидві дитини, яких вона так довго очікувала, бились одне з одним в її лоні ще до народження⁶?

Дивно, що в обох випадках в Біблії мова йде тільки про одного з подружжя. Чи їх відчуженість виникла тому, що вони не звикли ділитись своїми думками одне з одним?

Чи покохала метка, розумна Ребека слабкого й набагато старшого за неї Ісака по-справжньому? Ісак, який любив її, чи потурбувався про те, щоб завоювати її любов?

Може, вони так любили синів через те, що в їхньому шлюбі не було взаємності? Чи протиріччя виникали тому, що один віддавав перевагу одній дитині, а другий – іншій? Чи вони стали чужими один одному через те, що Слово Боже мало для них різну цінність. Шлюб тільки тоді буде щасливим, коли обоє виконують свої особливі функції. Хоча чоловік і жінка, як творіння Божі, рівноцінні перед Ним⁷, але в шлюбі вони мають неоднакову відповідальність.

Чоловік є головою сім'ї⁸. Він відповідальний за свою дружину. Він повинен її любити і вести за собою згідно зі Словом Божим⁹. Він повинен шанувати її, бо вона слабша за нього¹⁰. Жінка повинна підкорятись чоловікові.

Таїна таких відносин у Христі. Тільки тоді, коли подружжя із благоговіння перед Христом покірні одне одному, шлюб набуває того змісту, який Бог хотів йому дати. Тільки тоді вони відповідають Божому порядку творення і найкращим чином користуються своїми правами. Коли

обоє виконують ці умови, то шлюб може бути щасливим і гармонійним. Тоді він є справжнім притулком і захистом для всіх членів родини.

Тоді дружина буде намагатися зберегти добробут сім'ї. „Вона чинить для нього добро, а не зло, по всі дні свого життя“¹¹. Якщо дружина з такими переконаннями порядкує в домі, то вона є винятковим благословенням. Тоді і чоловік, і діти будуть щасливі¹².

Ребека не мала цих настанов Божих письмово. Але вона повинна була знати їх так само добре, як знала їх Сарра¹³. На жаль, вона не вчинила згідно з ними.

Звичайно, і Ісака не можна виправдати. Чи намагався він, як її чоловік, направити дружину на вірний шлях і сам керувати сім'єю, як цього чекає Бог?

Але Ребека не хоче залежати від обставин, а намагається вплинути на них і допомогти синові. Раніше вона мала достатньо віри, щоб почати своє життя під опікою Божою. Тепер у неї не вистачає довір'я, що Бог виконає свою обіцянку щодо Якова без допомоги людей.

Вона не розповідає чоловікові про свої турботи і не нагадує йому про обіцяння Боже. Вона обманує свого чоловіка й Ісава.

Здається, для Якова обман є звичною справою. Він боїться тільки прокляття, яке накличе на себе, якщо його впізнає батько. Ребека для досягнення своєї мети не нехтує нічим. Чи стала прірва між нею і Богом вже такою великою? Виявляється незбагненне протиріччя в тому, що жінка, яка має бажання виконати план Божий, не боїться Його прокляття. Вона заявляє відверто: „На мені нехай буде прокляття твоє, сину мій!“

Потім все відбувається дуже швидко, як і було заплановано. Перш ніж Ісав із смачною стравою прийшов до намету свого батька, Яків вже встиг украсти благословення.

Тепер Ребека може думати, що вона виграла. Але насправді вона програла.

Яку велику скорботу спричинила вона своєму старому чоловікові своєю каверзною витівкою! Ісак, ім'я якого означало „сміх“, назавжди забув про сміх. Якщо раніше Ісав мав повагу до своєї матері, то тепер від цієї поваги не залишилося й сліду.

Але Ребека нашкодила й своєму улюбленцеві Якову. Нагромаджуючи брехню до брехні, він не тільки обманув свого батька, але й ім'я Боже вимовив всує. Коли здивований батько запитав його: „Як це ти так швидко знайшов, сину мій?“, то Яків відповів: „Бо мені допоміг Господь, Бог твій“. Він став вправним обманщиком, який буде чинити так само хитро, як і його мати¹⁴. Те, що Бог благословляє його¹⁵, незважаючи на це, є милістю, а не заслугою Якова.

Йому доведеться на власному досвіді усвідомити, що обманщика теж ошукують: спочатку його тесть¹⁶, а потім його власні діти¹⁷. Як часто Яків міг сумніватися, чи дійсно він благословенний Богом після того, як його мати не залишила Богу можливості довести це. Викрадене благословення є сумнівним надбанням. Ребека вина і в тому, що один брат замислив вбити іншого брата. Ісав важить на життя Якова.

Так вона приходить до нового обману.

Яків повинен негайно залишити батьківський дім. Він може переховуватись у її брата Лавана в Харрані. Після того, як вона все обмірковувала з Яковом і так само, як і першого разу, дала йому настанови, вона йде до Ісака.

„Життя мені обридло через дочок Хетових. Коли Яків візьме жінку з дочок Хетових, як ці, з дочок цього краю, то навіщо мені й жити?“

Те, що вона так говорить, вірно. Ісак і вона зазнали

багато горя через жінок Ісава. Але ми не знаходимо ні прохання простити їй, ані каяття.

Та Ребека переоцінила свої можливості. Її обіцянка: „Коли відвернеться гнів твого брата від тебе, і він забуде, що ти зробив йому, тоді я пошлю і заберу тебе звідти“, – не збулася. Їй не суджено дожити до повернення Якова.

Коли Яків залишає дім з благословенням батька, щоб знайти собі дружину в сімейному колі матері¹⁸, Ребека бачить його востаннє. Через двадцять років він повернеться до рідної землі¹⁹, батько його ще буде живий, і Ісав примириться з ним, але Ребека на той час вже помре.

Як і Сарра, Ребека не могла передбачити наслідків своїх вчинків. Ненависть, розпалена в серці Ісава, котрого ще називали Едомом, продовжує жити в наступних поколіннях.²⁰ Впродовж усіх віків едомитяни були ворогами Ізраїля. Ірод, який наказав вбити всіх немовлят у Віфлеємі²¹, і його син Ірод, що під час допиту насміхався над Ісусом²², були ідумеями або едомитянами.

Ребека, котра з великою пильністю була обрана в дружини Ісаку і, безперечно, була призначена Богом для цього, не виправдала сподівань, покладених на неї. Початок її життя був обнадійливим, а кінець – сповненим розчарувань, бо вона не покладалася на Бога²³.

Вона хотіла сама бути господинею власної долі, а не віддала це Богові²⁴.

Вона забула, що віруючим не треба поспішати²⁵.

Вона не дала Богу можливості показати, що Він може і хоче зробити для тих, хто покладає надію на Нього²⁶.

-
- ¹ Бут. 17:1-8:21
² Рим. 9:10-12
³ Вт. 21:15-17
⁴ Вих. 13:2; Євр. 12:16-17
⁵ Бут. 25:29-34
⁶ Бут. 25:21-23
⁷ 1 Кор. 11:11-12
⁸ 1 Кор. 11:3
⁹ Еф. 5:21-33
¹⁰ 1 Петр. 3:7
¹¹ Пр. 31:12
¹² Пр. 31:28
¹³ 1 Петр. 3:6
¹⁴ Бут. 30:37-43
¹⁵ Бут. 31:11-13
¹⁶ Бут. 29:25
¹⁷ Бут. 37:31-35
¹⁸ Бут. 28:1-4
¹⁹ Бут. 31:41
²⁰ Єз. 25:12-13
²¹ Мт. 2:16
²² Лк. 23:11
²³ Пс. 27:14; 36:34
²⁴ Вт. 1:30; Вих. 14:13-14
²⁵ Ис. 28:16
²⁶ Ис. 64:4

„За Біблією, дві людини, поєднавшись тілесно, вже не можуть бути такими, як були колись. Вони не можуть жити так, ніби між ними нічого не сталося. Складається пара, в якій вони одне з одним об'єднані з усіма наступними наслідками“.

Вальтер Тробиш

ДРУЖИНА ПОТІФАРА – ЖІНКА, ДУМКИ ЯКОЇ ЗАЙНЯТІ ХІТТЮ

„Йосип був відведений до Єгипту. І купив його єгиптянин Потіфар... з руки ізмаїльтян, що звели його туди“ (Бут. 39:1-20).

„Бо це воля Божа – освячення ваше: щоб ви береглись від розпустити; щоб кожен із вас вмів тримати начиння своє в святості й честі, а не в пристрасній похоті, як ті погани, що Бога не знають“ (1 Сол. 4:3-5).

Здається, жінка Потіфара має все. Її чоловік обіймає високу посаду. Вона живе у великому, розкішному будинку. Вона живе заможна, має усього вдосталь, має багато слуг, які готові виконати будь-яке її бажання. Отже, вона – розпещена жінка.

Вона має набагато більше свободи, аніж інші жінки її доби. Можна зробити висновок: яка вона щаслива! Але так здається тільки спочатку. Уважно придивившись, ми зрозуміємо, що це не так.

„Обставини не формують людину, а розкривають її сутність“, – сказав дехто. Так воно є і з дружиною Потіфара. Про неї згадано у зв'язку з Йосипом, який був управителем в домі її чоловіка Потіфара.

Йосип, син Якова і Рахілі, служив у домі Потіфара

після того, як брати його через ревності продали його в рабство. Потіфар був царедворцем фараона¹.

Йосип – дуже гарний юнак. Але набагато більше за його зовнішність приваблює його внутрішня краса. Та найбільшою цінністю в житті Йосипа є його зв'язок з Богом. В минулому Бог багато разів відкривав йому майбутнє у снах. Це і було причиною того, що брати ненавиділи його. Коли ж з'ясувалося, що й батько любив його більше за інших синів, то терпінню братів настав край. Вони дочекалися слушної нагоди й продали його ізмаїльтянам, які йшли з караваном до Єгипту.

Тут ми дізнаємося, що Бог і справді не залишає Йосипа. Благословення Боже не прив'язане до якого-небудь місця. Для Нього немає різниці, де знаходиться Йосип. Бог піклується про нього і в домі Потіфара. Господь поблагословив і дім Потіфара, бо там знаходився Йосип. Між Йосипом та його паном зростає взаємна прихильність і повага. Йосип старанно й сумлінно виконує свої обов'язки і стає управителем в домі Потіфара.

Дружина Потіфара має все, про що тільки може мріяти жінка, та в душі у неї порожньо. Вона не знає, куди себе подіти, життя минає без мети й цілі. Її чоловік, безсумнівно, має дуже багато роботи. Про дітей нічого не сказано. Але якби навіть діти в неї були, то про них піклувалися б слуги. Пусте життя шукає розваг, а пусте серце – насолоди. Може, через уражене марнославство її вибір падає на Йосипа. Може, її чоловік не приділяє їй тієї уваги, якої вона потребує і якої чекає від нього. Чи розуміє вона, що внутрішня краса, чесність, достойність Йосипа це щось значно вагомніше, ніж його приваблива зовнішність? Чи розуміє вона, що він живе в тісному спілкуванні з Богом і саме тому на ньому – Божа благодать?

Дружина Потіфара приходиться до Йосипа з безсоромною пропозицією. Це принизливо для них обох, але цю свою спробу вона повторює неодноразово. Вона сама пропонує йому своє тіло і прагне в плотських розвагах знайти задоволення. Вона забуває, що пригоди, до яких вона прагне, пробуджують пристрасті, які поглинуть її, якщо вони не зв'язані з коханням і не освячені шлюбом.

При створенні світу Бог сказав про тілесне єднання чоловіка та жінки: „Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та пристане до жінки своєї, і стануть вони одним тілом“². Цим Він назавжди надав плотським відносинам теплоти й безпеки в коханні та шлюбі. „Бути одним тілом“ – це означає бути подружньою парою, яка залишає своїх батьків і біля свого родинного вогнища стає самостійною. Без цього відносини між чоловіком і жінкою стають похиттю, яка принижує людину до тварини. Залишаються самотність і сором. Людина стає самотньою. Вона не знаходить миру й спокою, її все більше ваблять пристрасті. Потім приходиться страшенна порожнеча. Починається сатанинська круговерть горя. Горе стає для жінки безмежним. Захоплення плотськими втіхами ставить перед нею все нові проблеми, і їх вже неможливо вирішити.

Йосип відразу збагнув небезпеку цієї ганебної ситуації. Він посилається на повагу до її чоловіка, Потіфара. Але насамперед його утримує від спокуси думка про Бога.

„Як же я вчиню це велике зло і зігрішу перед Богом?“ Йосип ясно усвідомлює, що перелюб і розпуста – гріх перед Богом. Це мерзотність в очах Його. В заповідях, які Бог пізніше дасть Мойсею, покаранням за розпусту є смерть³.

Бог не обмежує людину, навпаки. Він хоче найкращо-

го, найвищого щастя для людини. Він хоче застерегти її від падіння, яке призводить до аморальності. Він не хоче позбавити людину найбільшого земного подарунку, який Він міг їй дати. Але цей дарунок не має нічого спільного з аморальністю. Аморальна людина сама себе губить. Все це усвідомлює Йосип.

Він знає заповіді не тому, що він їх читав, а через особисте спілкування з Богом. Він знає, що Богу це не сподобається. „Хто чинить перелюб, не має той розуму, – він знищує душу свою, – побої та сором він знайде, а ганьба його не зітреться“⁴.

Так сказав через багато років по тому Соломон. На цій засаді Йосип будує своє життя.

Поводження жінки Потіфара не має вибачення, хоча вона й не знає Бога Ізраїлева. І в неї повинна бути жіноча цнотливість і відповідальність за свої вчинки. Але вона переступає заповідь життя, яку Бог дав людині при створенні світу⁵.

Це видно з того, як вона реагує на відмову Йосипа. Вона перекручує факти і звинувачує його в ганебності, яку сама хотіла вчинити.

Йосипова кваплива втеча, яка свідчить про його моральну чистоту, примушує її вдатися до брехні, щоб скомпроментувати його. Адже вона його господиня, і в її владі зганьбити його й зруйнувати йому життя. І вона це чинить без докорів сумління.

Для Йосипа настає важке життя: багаторічне ув'язнення. Його, звичайно, вразило безсоромне звинувачення. Він відчуває себе скривдженим і ошуканим, бо Потіфар навіть не з'ясував суті цієї справи, хоча, певно, він не зовсім вірить звинуваченню своєї дружини, інакше він негайно піддав би Йосипа смертельному покаранню.

Йосип не нарікає на свою долю. Він з радістю усвідом-

лює, що Боже благословення не покинуло його і у в'язниці. Він сподівається на Божу милість, і, нарешті, отримує винагороду за свою вірність Богу і своєму панові.

І якою великою була ця винагорода! Він отримує найвищу посаду в Єгипті: його призначено головним порадником фараона. Він став рятівником єгипетського народу і своїх рідних від голодної смерті, що загрожувала їм.

Не Йосип програв, а дружина Потіфара.

Про неї в Біблії більше нічого не сказано. Вона займає місце в історії як життєво важливе попередження. Не через те, що її гріх більший за гріхи інших, але тому, що вона не розкаялась і не просила прощення. Вона байдужа до Бога, хоча Він міг би їй допомогти знайти зміст і радість життя. Через посередництво Йосипа Він був дуже близький до неї. Бог допоміг би їй перемогти плотські пристрасті і навіть в думках перемагати гріх. Духовної загибелі вона могла б уникнути, якби після першого ж опору Йосипа почала шукати Бога, якому він вклонявся. Про таких, як вона, мовиться в прислів'ї: „Марнота життя – мати усіх пороків“. Беззмістовне життя спрягло виникненню її гріховних думок.

А гріховні вчинки є наслідком гріховних думок. Вона не боролася з гріховними думками – і це було її поразкою. Вона зазнала на собі, що дає людині потакання своїм гріховним пристрастям.

В спокусі, що полонила її, немає нічого особливого. Мільйони людей спокушуються і будуть спокушатись так само, як і вона, тому що сатана не відмовляється від своїх намірів і завжди ходить, як рикаючий лев, шукаючи кого поглинути⁶. Похіть плоті породила гріх, бо не була подолана⁷.

Ця жінка мала час, розум і всі можливості, щоб зро-

бити в своєму житті щось корисне. Але вона цього не зробила. Тому про неї не можна сказати що-небудь добре. Прожити, не залишивши доброго сліду, – це трагедія.

¹ Бут. 37

² Бут. 2:24

³ Вт. 22:22

⁴ Пр. 6:32-33

⁵ Рим. 2:14-15

⁶ 1 Петр. 5:8

⁷ Як. 1:14-15

„Випробуй, Боже, мене, – і пізнай моє серце, досліди Ти мене, – і пізнай мої задуми, і побач, чи не йду я дорогою злою, і на вічну дорогу мене попровадь!“

Молитва Давида*

МАРІАМ – ЖІНКА, ЯКА ЗАЙМАЛА ВИСОКЕ СТАНОВИЩЕ І ПЕРЕОЦІНИЛА СЕБЕ

„Коли ввійшов був до моря кінь фараона з колесницею його та з його комонниками, то Господь повернув на них води морські...“ (Вих. 15:19-21).

„І нарікали Маріам та Аарон на Мойсея за жінку кушитянку, що взяв, бо він узяв був жінку кушитянку...“ (Числ. 12:1-15).

„І ввійшли Ізраїлеві сини, уся громада, до пустині Цін першого місяця, та й засів народ у Кадеші. І померла там Маріам, і була там похована“ (Числ. 20:1).

Маріам вже з юних літ – здібна й розумна дівчина. Її мати могла бути спокійною, коли посилала її з будь-яким дорученням, навіть коли від цього залежало життя її молодшого братика. Вона зуміла домовитись з дочкою фараона, щоб її мати стала нянькою Мойсея. Завдяки цьому, для сім'ї була збережена дитина, а для народу Божого – майбутній вождь: Мойсей, посередник у Старому Заповіті і пророчий прообраз Христа¹.

Коли Маріам виросла, то стала взірцем для інших жінок. Її характер формувався в сім'ї, для якої віра була реальністю. Її батьки мали достатньо мужності, любові й

* Пс. 139:23-24

винахідливості, щоб не погодитися з наказом царя-тирана задля збереження життя їх молодшого сина. Сім'я Амрама і Йохаведи – виняткова сім'я в історії Ізраїля. В цій сім'ї народилося троє великих вождів: Мойсей, Аарон і Маріам, які одночасно служили своєму народу. Таких слів, як „кар'єра чи жінка в суспільстві“ Маріам ніколи не чула. І все-таки вона посідає неабияке місце в Ізраїлі.

„Бо Я з краю єгипетського тебе вивів... і перед тобою послав Я Мойсея, Аарона та Маріам“, – говорить Бог пізніше через пророка Михея². Коли Мойсей вів цей непокірний народ із Єгипту в Ханаан, його підтримували його брат Аарон, першосвященик, і його сестра Маріам, пророчиця.

Маріам не тільки сестра Мойсея, яка йде разом з усіма до землі обітованої, вона його найближчий помічник, що керує й несе відповідальність за все. Маріам – незаміжня жінка, яку Бог призначив для особливого служіння.

Вона була, мабуть, першою жінкою-пророчицею. Словами й ділами вона провіщає про велич Бога. Все своє життя вона служила Богові і була віддана своєму народові. У Ізраїля багато жінок і матерів, але тільки одна Маріам. Бог високо підніс її. Увесь народ знаходився в залежності від неї. Вона вдається до всіх справ і повністю віддається їм.

Маріам виповнилося майже сто років, коли перед здивованим народом звершилося чудо Червоного моря: Бог розділив воду, а пізніше повернув її на своє місце. Воду, яка принесла спасіння народу Божому і загибель його ворогам.

„Я буду співати Господеві, бо дійсно звеличився Він – коня й верхівця його кинув до моря!“ – так співав Мойсей, коли це велике диво здійснилося³.

Потім цю пісню Господу перейняли жінки. За прикладом Маріамі, надалі всі великі перемоги прославлялись жінками. Маріам йде попереду, моложава, енергійна, незважаючи на вік. З тимпаном в руці вона переймає спів від Мойсея, і жінки хором оспівують хвалу Богові: „Співайте Господу, бо дійсно звеличився Він“.

Маріам – природжений лідер, і жінки йдуть за нею. Цього не можна було передбачити, але у нескінченній подорожі через пустелю спів стає для жінок великою підтримкою. Коли людина співає, їй легше йти. Як часто їм доводиться підбадьорювати одна одну і нагадувати про Божу вірність! Коли непокоря народу загрожує цілі їхнього далекого і важкого шляху, то вони всі співають: „Коня й верхівця його кинув до моря“. Це надає їм нових сил і мужності.

Але зарозумілість Маріамі і високе становище в суспільстві стали фатальними для неї.

Вона – вольова жінка, якій легко бути керівником. І все ж вона не знає, що це, водночас, є й слабкою стороною її характеру. Тільки обставини покажуть, що таїть в собі людина і якою вона є в дійсності.

Маріам невдоволена тим, що Мойсей взяв собі другу дружину-єфіоплянку (кушитянку).

Звичайно, що для неї це важко. Чому Мойсей, муж Божий, оженився на жінці, яка належить до іншого племені? Може, той факт, що жінка відіграє якусь роль в житті Мойсея, гнітить незаміжню Маріам? Чи засмучена вона тим, що брат обрав іноплемінницю, хоча багато єврейських жінок хотіли б бути його супутницями життя?

На ці запитання Біблія не дає відповіді. Для Маріам її молодший брат – великий пророк, і тому вона тривожиться за Мойсея і за наслідки цього шлюбу для народу Ізраїлевого. В ті часи питання про шлюб вирішувала

родина. З цього погляду здається, що це – реакція до-свідченої жінки. Та це не так.

Маріам досягла такого високого становища, яке тільки могла здобути жінка, покликана Богом разом з обома великими вождями – Мойсеєм та Аароном. Але вона переоцінює себе і переступає межу: ставить себе нарівні з Мойсеєм. Через свою зарозумілість вона шкодить йому.

Власне кажучи, чи саме він являється вождем із них трьох? – питає вона себе. Чи не рівні з ним Аарон і вона? Не турбота про Мойсея чи про народ спокушують її, а ревність. З Аароном вона легко прийшла до згоди. Він поступливий і не суперечить своїй сильній сестрі. Так вони обоє наражають на небезпеку єдність і майбуття всього народу. Ще гірше, що вони намагаються порушити ясну вказівку Божу. Замість того, щоб піклуватись про спільне благо, вони думають тільки про себе, і це вирішує їхню долю⁴.

Бог дав людині можливість перш за все думати про ближніх, жити для них і жертвувати собою. Якщо людина так робить, то вона щаслива і збагачується. Але якщо вона любить тільки себе, то вона бідна і нікчемна. Тоді вона хоче тільки одержувати все, замість того, щоб давати.

Мойсей сприймає звинувачення спокійно. Цей сумирний чоловік не має потреби в захисті. Він мовчить. Але Бог допомагає йому добитися своїх прав і карає Маріам. Бог знає про все, що робиться на землі. Він негайно вживає заходів, щоб в зародку придушити бунт проти Мойсея і покарати винних.

Перелякані Аарон і Маріам постають перед Богом. Тепер вони узнають, як Бог судить це становище: Мойсей не тільки вождь, але й більший за всіх пророків.

Бог обрав Мойсея посередником між Собою і Своїм народом. Бог так високо цінує його, що говорить йому не

у видіннях і снах, але явно і відверто, як говорять з другом⁵.

Маріам і Аарон не шанували цього мужа Божого. Коли Господь божественним авторитетом і суворістю примушує їх виправдовуватись, вони не можуть цього зробити. Тепер вони зрозуміли, що зашкодили не Мойсею, а самим собі. Їхній бунт виявив, що було в душі кожного з них і що про це думає Бог. Брат, якого вони хотіли перевищити, – це поставлений Богом вождь. Вони нічого не можуть зробити проти цього. Мойсей також являється вибраним Богом посередником, прообразом грядущого Визволителя. Відмовитись від Мойсея, значить відмовитись від Месії. От чому їхній злочин був особливо важким.

Вони з жахом побачили, що у Маріам – проказа. Бог наслав на неї цю страшну хворобу як прокляття. Через цю хворобу життя людини згасає. Вона стає ходячим трупом. Жінка, яка все життя йшла попереду свого народу, яка заохочувала інших жінок співати хвалу Господу, стає ізгоєм. Маріам, яка гучно прославляла Бога, тепер буде віддалік від табору хрипким голосом кричати: „Нечиста, нечиста“, як тільки хто-небудь буде наближатися до неї. Її виженуть з табору, і вона буде до кінця свого життя самотньою.

Маріам повинна болісно відчувати, який великий її гріх в очах Божих. Ганебність її вчинку можна порівняти хіба що з тим, що пережила б дитина, якби батько прилюдно плюнув їй в обличчя. Так презирливо те, що вона зробила перед Богом. Тому вона повинна була привселюдно відбути своє покарання. Кожний міг бачити, як Бог карає того, хто посягає на Його божественний порядок влади і хто занадто самовпевнений⁶.

Швидка, активна Маріам не знає, що сказати. Аарон

перший осягнув їхню провину. „Пане мій“, – говорить Аарон Мойсею (не брате, а пане, тим самим визнавши Мойсея за вождя), – не поклади ж на нас гріха, що були ми нерозумні і зігрішили“. Він цілком ототожнює себе з гріхом Маріам. Потім не він, як першосвященик, просить за сестру, а Мойсей. Без слова згоди чи докору проти Божої кари Мойсей молиться за одужання сестри.

Строк її покарання скорочується до семи днів. Від наслідків її вчинку страждає не тільки вона, але й народ. Ізраїльтяни не можуть вирушити в дорогу, поки Маріам не відбуде покарання, щоб йти разом з ними.

Протягом цих семи днів у Маріам було багато часу для роздумів. Чи зрозуміла вона тепер, що Бог Сам обирає Своїх вождів? Що Він довіряє тому, хто готовий упокоритись і служити Йому⁷.

Чи зробила вона належні висновки з цього випробування? У Біблії більше нічого не зазначено про те, чи вона в подальшому виявляла непокору Богові.

Чи зламало це її? У Біблії є тільки згадка про її смерть.

Чи втратила вона пророчий дар? Про це немає звісток. Ми тільки знаємо, що Маріам померла, не побачивши землі обітваної.

Жінка на чолі народу – це виняток. Тільки Бог може дати таке благословення.

Історія Маріам – приклад для наслідування, тому що вона відповідала тому становищу, яке визначив їй Бог. Людина, яка дотримується Божих настанов, не помиляється. Але Маріам втратила Божий контроль в житті. Звичайно, це відбувалося повільно і нечутно, можливо, вона й не помітила цих змін. Якби вона своєчасно зрозуміла, що помилилась, і чесно саме себе засудила, то не було б над нею суда Божого⁸. Тоді б вона не переступила своєї межі.

¹ Вих. 2:1-10

² Мих. 6:4

³ Вих. 15:1

⁴ Фил. 2:3-4

⁵ Вих. 33:11

⁶ Рим. 12:3

⁷ Лк. 22:24-27

РААВ – БЛУДНИЦЯ СЕРЕД ГЕРОЇНЬ ВІРИ

„Вірою блудниця Раав не згинула з невірними, коли з миром прийняла вивідувачів“ (Євр. 11:31).

„І послав Ісус, син Навинів, із Ситтіму двох таємних вивідувачів, говорячи: ідіть, розгляньте цей край...“ (Єг. 2:1-21).

„І ввійшли юнаки, вивідувачі, і вивели Раав, і батька її, і матір її, і братів її...“ (Єг. 6:22-25).

Біблія – правдива і відверта книга, яка називає речі своїми іменами. В Біблії сказано, що Раав – блудниця, жінка, що продавала своє тіло за гроші.

Цей прикрий факт часто хотіли затушувати тим, що вона була господаркою постійного двору. Мабуть, це так. Але все ж таки факт залишається фактом: вона була легковажною жінкою. Власниками готелів в той час були жінки.

„Екстра-сервіс“, який вони пропонували, мабуть, зарохувався у вартість постою. В рахунку того часу з докладним переліком деталей, хоча і проставлена сума вартості за обід і за жінку, але немає окремої суми за постіль. Це, мабуть, входило в ціну за жінку.

Єрихон – маленьке місто. Може, постій у Раав був єдиним, де могли заночувати чужі люди. Тому саме до неї прийшли спостерігачі, розвідники Ісуса Навина. Чи здогадувалась Раав, що чужинці виявляться порядними ізраїльтянами без хтивих намірів? Цього ми не знаємо. Але єрихонського царя повідомили, що в місті знаходяться юдейські спостерігачі, і він вимагає їх негайно видати.

Тимчасом Раав, мабуть, зрозуміла дійсні плани своїх гостей. Тому вона сховала їх на даху в снопах льону, що були там складені. Місто було невелике, обнесене стіною, і жителі маленьких будівель у вузьких вулицях мали дуже мало вільного місця. Відкритий плаский дах не був придатним місцем, щоб переховувати там людей. Кожний міг вже здалеку побачити, що там діється.

У Раав будинок зовсім інший. Він знаходиться у подвійному міському мурі і тому вищий за інші будівлі. Ніхто не може побачити, що там відбувається. Спостерігачі поки що в безпеці, хоча і не надовго.

Раав хитро вводить в оману служників царя. В той час, коли вони шукають шпигунів за межами міста, вона розмовляє з ізраїльтянами на даху свого будинку.

„Я знаю, що Господь дав вам цю землю, – говорить вона, – і що жах перед вами напав на нас, і що всі мешканці цієї землі умлівають зі страху перед вами. Бо ми чули, що сталося сорок років тому, коли ізраїльтяни вийшли з Єгипту. Як Господь висушив воду Червоного моря перед вами, і народ суходолом перейшов на протилежний берег¹. Ми також знаємо, що трапилось тут поблизу, на другому березі Йордану. Як обидва аморейські царі не дозволили вам мирно пройти через їхні землі і як тяжко вони за це заплатили...“

Раав дуже добре знає, що Господь зробив для Свого народу. „І зомліло серце наше, – говорить вона, – і не стало вже духу в людині зо страху перед вами, бо Господь, Бог ваш, – Він Бог на небесах й на землі“. Вона – мудра жінка, вона чинить згідно зі своїм життєвим досвідом. Тому вона обмірковує свій план і сміливо його пропонує.

„За послугу – віддяка. Якщо я порятую ваше життя, то чи згодні ви помилувати мене і мою сім'ю?“

Звичайно, Раав піклується про власну безпеку, але

разом з тим, вона вірить в Бога Ізраїлевого, що Він допоможе Своему народові і дасть йому цю землю. Раав вірить, що Бог не залишить для її народу ні найменшої можливості, щоб не допустити ізраїльтян в місто. Отже, вона чинить у згоді зі своєю вірою.

„Дайте мені правдивий знак, – просить вона, – що ви збережете життя батька мого і матері моєї, і братів моїх, і сестер моїх, і усіх, хто є у них“. Червоний мотузок, прив'язаний до її вікна, повинен стати умовним знаком.

Деякі тлумачі Біблії вважають, що червоний мотузок на вікні свідчив про ганебну професію Раав. Тому цей знак не міг викликати підозри. Ніхто не завбачив би в цьому шпигунства. Можливо, що й так. Але, в усякому разі, це означало, що між ними була домовленість.

Раав довго не забарилась. Як тільки спостерігачі залишили її оселю, вона відразу пов'язує коло вікна червоного мотузка. Вона хоче бути впевненою, що її будинок впізнають, бо на ньому є знак.

В очах Божих добре, коли люди – навіть невіруючі – ставляться до всього серйозно. Пізніше ми довідаємося про це із притчі Ісуса, яка стосувалася Його учнів: „Сини цього світу в своїм поколінні мудріші, аніж сини світла“².

Через тиждень Бог повторює чудо Черного моря. Знову вода розходиться, і ізраїльтяни по сухому переходять Йордан, хоча на той час була велика повінь, і вода вкрила береги. У випадку, якщо будинок Раав був у східній частині муру, вона могла бути свідком цього чуда. Адже це відбувалося безпосередньо навпроти міста Єрихона, яке розташоване на рівнині і звідти зручно спостерігати Йордан.

Через декілька днів вона бачить натовп ізраїльтян, які в мовчазній процесії обходять місто. Брама щільно зачи-

нена. Жоден юдей не може увійти в місто, жоден хананеянин – вийти.

Час від часу вона перевіряє, чи помітно червону мотузку на вікні. Адже від цього буде залежати її життя. Так минає шість днів.

Потім настає сьомий день. Мовчки, з поважними обличчями, ізраїльтяни знову обходять місто. Ще раз... і ще раз... і ще...

Напруження в місті і поза мурами міста зростає. Мешканці міста очікують прийдешнє з острахом і тремтінням. Тільки в одному домі сподіваються на краще. Бо тут уклали союз з народом Божим. Коли юдеї в сьомий раз обходили місто і сім священиків засурмили в сурми, весь народ за наказом Ісуса Навина вигукнув...

Сталося неймовірно. Земля струснулася. Мури, що стояли віки, впали – і раптом відкрилося все місто.

„Вірою впали мури Єрихонські“, – написано в Посланні до Євреїв. Але через цю віру частина муру не впала. Фундамент будинку Раав стояв міцно³. Обидві сторони дотримали свого слова. Раав зробила те, що від неї чекали, і Бог винагородив її за віру.

Віра Раав в Божу перемогу така сильна, що вона змогла переконати всю родину переселитися до неї. Ніхто з них не загинув. Раав зробила те, що не зумів цар, а саме – своєчасно розпізнала небезпеку і все зробила для врятування свого життя.

Раав не належить до позитивних героїнь, вона була зганьблена й грішна. Та ці недоліки перевершує її віра. Це відзначав Яків, який писав про неї⁴.

Якщо віра не піддана випробуванню, то вона мертва і нічого не варта. Віра реалізується в конкретних справах.

„Віра – сильне і понадрозумове довір'я до Бога і Божого Слова“. Таким почуттям сповнена і Раав. Бог очищає

її спотворений образ і надає їй місце поруч з героями віри, а саме – з образом Сарри. Тільки ці дві жінки серед всіх чоловіків названі за власним ім'ям.

Раав, як і Сарра, героїня віри? Так, тому що в Бога немає нічого неможливого і в Нього немає упередженості. Він виправдовує грішників.

Цим історія Раав не закінчується, а тільки починається. Після того, як вона знайшла своє призначення, а саме Бога, Раав може почати нове життя. Більше ніхто не згадає про її старе ремесло. Вона стає порядною хазяйкою. Після того, як її – поганку, прийняли до юдейського товариства, вона виходить заміж за ізраїльтянина Салмона і стає матір'ю. Якщо ми будемо цінувати її за те, що вона виростила гарного й добродісного сина, Вооза (чоловік Рут⁵), то її життя дійсно виправдалося.

Рут стає прабабусею царя Давида, і цим вона увійшла в родовід Ісуса Христа.

Через віру...

Чи не відкриваються тут приголомшливі перспективи?

¹ Вих. 14:16-30

⁴ Як. 2:25

² Лук. 16:8

⁵ Мт. 1:5 і Книга Рут

³ Євр. 11:30-31

„Видатні авторитети в галузі медицини дослідили, що причиною багатьох хвороб є нервові розлади. Глибока ненависть, наприклад, може призвести до порушення мозкової діяльності, спричинити серцеву хворобу, підвищення кров'яного тиску, кишковий розлад – хвороби, які настільки загрозливі, що можуть призвести до смерті“.

Роберт Фостер

ФЕННАНА – ЖІНКА, ЯКА НЕ ПРИБОРКАЛА СВОЇ РЕВНОЩІ

„Був один чоловік із Раматаїм-Цофіму, з Єфремових гір, а ім'я йому Елкана, син Єрохама, сина Ілія...“ (1 Сам. 1:1-8).

„Бо ревності – лютість чоловічини, і не змилосердиться він у день помсти... А заздрість – гнилизна костей... Лютість – жорстокість, а гнів – то затоплення, та хто проти ревності встоїть?“ (Пр. 6:34; 14:30; 27:4).

Феннана живе за часів занепаду Ізраїлю. Її народ переживає один з найтяжчих періодів своєї історії. Після смерті Мойсея і Ісуса Навина, які вправно керували народом, прийшли часи суддів.

Часи теократії, коли Бог Ізраїлю Сам хотів бути їхнім Володарем, проминули. Народ не пам'ятав Бога, а все більше вклонявся ідолам. Замість піднесення і процвітання настала доба занепаду та анархії. Ніхто не корився властям і не дотримувався законів. Кожний діяв на свій розсуд¹.

І духовне життя було не кращим. Священик Ілія накликав на себе гнів Божий, тому що він терпів ганебні вчинки своїх синів Офні та Фінееса.

Вони споганили святилище і перетворили його на дім розпусти².

Так назрівав суд Божий за гріхи. Рід Ілії втратив свій

авторитет серед народу. Ізраїль зазнав поразки у битві зі своїми запеклими ворогами – филистимлянами. Але найприкріше те, що Бог тепер спілкувався з ними зовсім рідко. Зв'язок між Ним і Його народом майже втрачено: „Слово Господнє звучало рідко в ті дні, видіння були не часто“³.

В сім'ї Феннани не все гаразд.

Її чоловік має дві дружини. І хоча це не заборонено, але із Божого порядку створення світу ми знаємо, що такого ніколи не було в його заповідях. Бог дав одну дружину для чоловіка і навпаки⁴.

Відтоді, як народ відійшов від заповіту Божого, Господь дав настанови, які, перш за все, визначали права першородного сина⁵.

Людина, яка порушує Божі заповіді, сама опиняється у важкому становищі і створює проблеми для інших. Елкана міг би дещо розповісти про це. Атмосфера в його родині нестерпна. Ще одна причина конфліктів у тому, що тільки Феннана має дітей, а друга його дружина, Ганна, бездітна. Богослужінню в родині приділяють особливу увагу. Кожний має свої релігійні обов'язки, але для Феннани вони нічого не значать.

Феннана незадоволена і жодного разу не подякувала Богові за те, що благословив її дітьми, та й за інші переваги, які вона має, теж. Її життя неповноцінне, бо вона не вміє бути вдячною. Феннана не замислюється над тим, що таке любов до ближнього.

Як єврейка, вона не повинна нарікати на свою долю, бо вона має багато дітей, а це вважалося втіленням благословення Божого. В своїх дітях вона буде продовжувати жити, коли її вже не буде.

На противагу Феннані, Ганна страждає від того, що вона не має дітей.

Моральний занепад в суспільстві не розбестив Ганну. Бог присутній в її думках і керує її вчинками. Ганна – приваблива і лагідна жінка.

Елкана помічає різницю між обома дружинами і любить Ганну більше, ніж Феннану.

Феннана не бере прикладу з Ганни. Навпаки, вона хоче панувати, бо сама народила багато дітей. Вона і гадки не має, щоб дякувати Богові за щастя бути матір'ю.

Феннана ревнива.

Вона постійно засмучує Ганну, а надто у дні єврейських свят. Для Ганни вони особливо болісні, тому що саме на свята люди сім'ями ідуть в Силом (Шило) на богослужіння. Тоді всі бачать, що в неї немає дітей. Феннана робить все, аби отруїти їй ці хвилини.

Заздрощі, як гіркий бур'ян, проростають в її серці⁶. Вони отруюють її життя, бо вона не владна над ними⁷.

„Ревнощі – це вогонь“, – говорить Соломон. Вогонь, який сам не згасне, якщо його вчасно не перебороти.

Він вражає не тільки серце, але й наші уста⁸. Мова, повна прокляття і неправди, як отрута зміїна, і може зруйнувати все наше життя⁹. В Біблії сказано: мова наша в цьому випадку запалюється прямо від геєни¹⁰.

Ревнощі виснажують людину, бо вони – від диявола. Через них загинув і сатана. Він заздрив Богові і прагнув стати рівним Йому. Це спричинило його до падіння¹¹. Тому сатана радіє, коли людина потрапляє в розставлену ним пастку.

Часто це йому вдається, бо людина за вдачею – заздрісна. І тому велика небезпека в тому, що вона дозволяє мові своїй займатися від геєни. От якби людина могла спрямувати цей унікальний інструмент, щоб вести бесіду з Богом і славити Його! Яким добрим став би світ, на устах у всіх звучали б тільки правдиві слова!

Ревнощі виникають із суперництва, самолюбства і недостатньої скромності. В цей час дбають тільки про свої особисті інтереси, а не про інтереси інших. Біблія переконливо підтверджує це¹².

На самому початку історії людства ревнощі призвели до братовбивства: Каїн підносить руку на свого брата Авеля.

Ревнощі зароджуються в думках людини. Якщо наміри людини не звернені до Бога¹³, то над думками пануватимуть ревнощі, і людські стосунки зруйнуються.

„Заздрісна людина худне, якщо бачить достаток у інших“, – говорить Гораций.

Бог не вважає, що заздрість – це риса характеру, притаманна людині. Бог порівнює заздрість з такими тяжкими гріхами, як розпуста, нестриманість, ідолопоклоніння та ін.¹⁴. Якщо людина ревнива, то вона шкодить собі більше, ніж тому, проти кого її ревнощі спрямовані. В цьому – підступність ревнощів, вони, як бумеранг, повертаються до ревнивця і завдають йому багато шкоди.

Це повинна була пережити Феннана. Проблеми свого часу вона не може розв'язати. Це логічно. Але вона не долає навіть своїх труднощів. Хоч вона бачила, як Ганна вірою змогла їх побороти.

¹ Суд. 21:25

² 1 Сам. 2:12-33

³ 1 Сам. 3:1

⁴ Бут. 2:18; Мт. 19:4-6;

1 Кор. 7:2

⁵ Вт. 21:15-17

⁶ Євр. 12:15

⁷ Пр. 4:23

⁸ Рим. 3:14

⁹ Як. 3:6

¹⁰ Як. 3:2-8

¹¹ Іс. 14:13-15

¹² Фил. 2:3-4

¹³ 2 Кор. 10:5

¹⁴ Гал. 5:19-21

„Найважливіші люди в світі – молитвеники. Я маю на увазі не тих, котрі говорять про молитву чи можуть дати слушне тлумачення щодо неї, я маю на увазі тих, котрі знаходять час для молитви“.

С. Д. Гордон

ГАННА – ЖІНКА, МОЛИТВИ ЯКОЇ ПОЧУТИ

„І встала Ганна по їді та по питті в Шіло. А священик Ілій сидів на стільці...“ (1 Сам. 1:9-28).

Чи винна Ганна в тому, що їхній шлюб нещасливий? Може, вона, як і Сарра, спонукала свого чоловіка взяти собі позашлюбну жінку, побачивши, що вона бездітна?¹ Чи вона не могла протистояти коханню Елкани, і сама стала Його наложницею, коли він був вже одружений з Феннаною?

Можливо, їй ні в чому не можна дорікнути, і Елкани, який був богобоязким чоловіком, з особистої ініціативи узяв собі другу жінку. Однак її переживання були важкими. Подробиці, мабуть, не мали важливого значення, тому в Біблії викладені тільки факти.

Мовиться, що Ганна часто ходить на богослужіння. Шлях до Бога для неї відкритий, бо її чоловік, як господар, у певний час приносить жертви за своїх рідних.

„Яким хистким може іноді здаватись існування! Ніби якісь видимі сили втручаються у справи, які ведуть життя і життєві структури до руйнування“, – говорить Мр. Е. ван дер Гувен у своєму творі „Прощання з ангелом“.

Щось подібне мала переживати Ганна.

Мабуть, вона багато плакала. Не тільки через те, що в неї не було дітей, і вона відчувала себе забутою Богом,

але й тому, що Феннана, друга дружина її чоловіка, використовувала будь-яку можливість, аби завдати їй болю.

На великі свята, коли вся сім'я йшла в Силом, щоб принести жертву Богові, Феннана особливо часто ображала Ганну.

Елкана втішав Ганну, говорячи, що вона для нього над усіх кохана дружина. Він запитував її: „Чи я ж не дорожчий тобі від десятиох синів?“

Ці слова трохи заспокоювали Ганну, але, в той же час, вони давали привід до роздумів і робили її ще більш самотньою. Чи не втратив він надію, що вони ще будуть мати дитину?

Вона згадує: Авраам просив у Господа дитину². Ісак молив Бога за свою дружину, бо була безплідна³. Їхні дружини, хоча й пізно, але народили синів. Ганна знає, що тільки Бог може зрозуміти її та допомогти. Тому вона одна повертається до Господнього дому.

Тут вона виливає душу свою перед Богом. Їй навіть важко сказати, що її так сильно хвилює.

Тільки після того, як вона заспокоїлась, її вуста шепочуть нечутну молитву.

„Господи Сил...“ – починає вона. Це свідчить про її ставлення до Бога. Він – Господь неба і землі. Господь над усім, що Він створив⁴. Він і Господь незліченної кількості ангелів, які чекають його наказів⁵, і Господь, який зробив багато чудес для ізраїльського народу.

У цих словах висловлена віра у Його велич і всемогутність. Він дивний Бог.

Щире ставлення до Бога дає можливість людині об'єктивно оцінити себе. „Я перед Його величчю ніщо, – думає Ганна. – Я тільки раба“.

Вона почуває себе перед Богом нікчемною. Але вона хоче Йому служити. Їй притаманна справжня людська

гідність, яку Бог дає людині. Він хоче, щоб людина служила Йому.

Вона насмілюється висловити своє прохання. Ганна не ображає Бога, просячи маленької милості. До такого великого Бога можна звертатися з благанням вчинити диво... Її молитва не безнадійна. Вона говорить ясно і точно: „Боже, неодмінно повинен бути син“.

І відразу ж після молитви дає обітницю: „Я віддам його Господу на весь його вік і лезо не торкнеться його голови“. Ця обіцянка має на меті назорейство: її син – якщо Бог його подарує – повинен бути священиком, ніколи не пити ні вина, ні п'яного напою і не голити волосся⁶.

Вона, мабуть, хотіла цим сказати: „Боже, Ти знаєш, що я дуже хочу сина. Але я прошу його більше для Тебе, аніж для себе!“ Це можливо...

Ізраїльський народ і навіть священики стали байдужими у служінні Богові. В такий час живе Ганна. Вона зберегла чистоту віри, але її вплив і можливості обмежені. Країні потрібен пророк, який зможе відновити зв'язок з Богом і почне будувати нове майбуття для свого народу.

Чи болить у Ганни душа тільки за себе, чи за весь народ і його ставлення до Бога? Чи не тому її молитва має таке пророче передбачення? Може, вона відчуває, що саме її син буде відігравати велику роль у вирішенні національних і духовних проблем свого народу?

Таке цілком ймовірно, хоча сказано про неї дуже мало, щоб впевнено про це говорити.

Духовний занепад народу і священослужителів відчувається і в тому, як Ілій ставиться до Ганни. Вона не знаходить в нього ні співчуття, ні розуміння.

„Доки ти будеш п'яною? – говорить їй Ілій. – Витверзись від вина твого“.

Священик, який не наслідуюється засудити своїх синів за їхнє ганебне життя, не виявляє належної пошани і розсудливості до Ганни.

Окрім того, ці слова свідчать про те, що п'яні люди та легковажні жінки на богослужінні були в той час звичним явищем. Подібне для Ілія не було дивним, бо його сини спали з жінками, які відбували службу при вході до скинії зібрання⁷.

В той час, коли Ганна молиться, всі думки її звернені до Бога. Тому вона не вважає за потрібне захищатися і виправдовуватись перед священиком. Ганна не ображається на нього і пояснює, що вона промовляла слова молитви.

Ілій відповідає їй: „Іди в мирі і нехай Бог Ізраїля дасть тобі те, про що ти Його благала“. Він не знає, про що вона просила, але говорить за дорученням Божим: Бог тебе почув!

Ці слова сповнюють серце Ганни миром Божим, який приходиться до людини разом з молитвою⁸. Вона принесла свої турботи до Бога і залишила їх у Нього.

„Віра – запорука того, на що сподіваємось, – доказ речей невидимих“⁹, – напише автор Послання до Євреїв через багато століть. Ганна могла це відчутти на собі. В її серце прийшла впевненість, що Бог почув її молитву.

Ганна змінилася на краще: лице в неї не було вже таким смутним, як раніше. Життя повернулося до неї через її віру, і навіть інші люди помітили ці зміни.

Ім'я народженого хлопчика – Самуїл – означає: „почутий Богом“. Тому і її власне ім'я – „помилувана“ – набуває для Ганни нового значення. Тепер вона – привілейована. Її молитва стала вирішальним пунктом в її житті.

Мине небагато часу, і знову Боже слово буде чути по всьому Ізраїлю¹⁰. Бог проявить себе через Самуїла вже тоді, коли він буде ще підлітком. Від Дану до Вірсавії – з

півночі до півдня – народ дізнається, що Самуїл – посланий Богом пророк¹¹.

Ковчег Господній, який захопили і споганили филистимляни, повернувся до Ізраїлю¹². Знову всі почали вклонятися Богу, а не ідолам. Із запеклими ворогами Ізраїлю укладений мир, бо „рука Господня тяжіла на филистимлянах, поки було віку Самуїла“. Міста, що були втрачені Ізраїлем, знову повернуті.

Віра матері знайшла продовження в сині. Минули століття, і його ім'я ставлять в переліку героїв віри – з зазначенням, що він належить до мужів, котрі вірою перемагали царства¹³.

Самуїл, народжений у відповідь на молитву – ім'я його свідчить про це, – сам стає мужем віри. Він не переставав молитися за свій народ, бо для нього не молитись було рівноцінно гріху¹⁴. І Бог відповідає йому¹⁵.

Майбутнє відкриє, чим народ ізраїльський зобов'язаний Самуїлу, котрий, як пророк і священник, служив йому і, як суддя, правив ним. Ганно, чи не є ти дійсно помилуваною, коли бачиш відповідь на твою молитву? Чи не є ти кращою серед жінок, як Сарра і Ребека, якщо твій син відігравав таку велику роль в історії свого народу?

Молитва Ганни близька до „Отче наш“, якої Ісус навчив своїх учнів¹⁶.

Від цієї молитви до зворушливого псалму – хвали Ганни¹⁷ (який, можливо, спонукав Марію, матір Ісуса, до її славослів'я)¹⁸ – проминув благодатний час, за який немовля виросло і не потребувало більше материнського догляду. Йому в цей час могло бути два, три чи, навіть, п'ять років. І Ганна виконує свою обітницю: повертає сина Богові. Відтоді вона бачить його тільки один раз на рік, коли разом із своїм чоловіком приносить призначену щорічну жертву в Силомі¹⁹.

Самовідданість Ганни така ж вражаюча, як і її молитва. Віра, з якою вона чекала сина, не залишає її. Віднині вона повинна кожний день наново жертвувати його Богові. Вона довіряє Богу, що Він охоронятиме віру Самуїла від поганого впливу Ілія та його синів.

Молитва, віра і самовідданість – це найголовніше в житті Ганни. Вона спізнала, що людина, яка все віддає Богові, одержує від Нього більше, ніж віддала. Бог нікому ні в чому не залишається боржником. Він подарував їй ще п'ятеро дітей.

Чому Ганна могла сподіватись, що її молитва буде почута? Тому що її молитва відповідала волі Божій, хоча Ганна й не мала сталих заповідей Божих, які маємо ми сьогодні. Але через спілкування з Богом вона відчула і спізнала їх. Вони вчать:

- молитися на підставі прощення гріхів²⁰;
- утверджувати велич Божу, молитися в ім'я Його²¹;
- усвідомлювати свою нікчемність²²;
- конкретно висловлювати своє прохання²³;
- просити, щоб звершилася воля Господня і щоб прийшло Його Царство²⁴;
- молитися з вірою²⁵.

-
- ¹ Бут. 16:1-2
² Бут. 15:2-6
³ Бут. 25:21
⁴ Бут. 2:1
⁵ Бут. 32:2-3
⁶ Суд. 13:3-5; Лк. 1:15;
Ам. 2:12
⁷ 1 Сам. 2:22
⁸ Фил. 4:6-7
⁹ Евр. 11:1
¹⁰ 1 Сам. 3:1
¹¹ 1 Сам. 3:19-21
¹² 1 Сам. 6:7
¹³ Евр. 11:32-33
¹⁴ 1 Сам. 12:23
¹⁵ 1 Сам. 7:9
¹⁶ Мт. 6:9-13
¹⁷ 1 Сам. 2:1-10
¹⁸ Лк. 1:46-55
¹⁹ 1 Сам. 2:19-21
²⁰ Пс. 66:13-19; Евр. 10:14
²¹ Ин. 16:24
²² 2 Сам. 7:18-29
²³ Мт. 7:7-11
²⁴ 1 Ин. 5:14-15
²⁵ Евр. 11:6; Мт. 21:22

„Від позавчора я покликана на службу, таку важку, що її ніхто не захоче, хто хоча б на хвилину міг би проїнятися нею. І все ж таки, незважаючи на це, моє покликання таке прекрасне, що я себе запитую: хто я, що на мене його покладено?“

Королева Юліана*

ЦАРИЦЯ САВСЬКА – ЖІНКА, ЯКА НЕ БОЯЛАСЯ НІ ВИТРАТ, НІ КЛОПОТІВ, ЩОБ СТАТИ МУДРІШОЮ

„А цариця Шеви, коли почула була про славу Соломона, щодо Господнього Імені, то прийшла випробувати його загадками...“ (1 Цар. 10:1-10:13).

„Цариця з півдня на суд стане з родом оцим, – і засудить його, бо вона з кінця світу прийшла Соломонову мудрість послухати. А тут ото Більший, аніж Соломон!“ (Мт. 12:42).

Довгий караван помалу піднімається крутою дорогою від Єрихона до Єрусалима. Верблюди, нав'ючені важкою ношею, ледве пересуваються. Погоничі підганяють їх, тому що знають – довга подорож наближається до кінця. Жінка, яка здійснила цю подорож, запитує себе: чи варта ціль затрачених зусиль? Багато часу минуло, поки вони подолали дві тисячі кілометрів. Подорожі, здавалося, не буде кінця. Ночі – холодні, а дні – спекотні. Вони йшли, ніби через спалений сонцем місячний ландшафт, де тільки іноді траплялося укриття. Але найбільше допікали піщані бурі і гарячі пустельні вітри. Внут-

* З промови в Нійові Керк в Амстердамі 6 вересня 1948 року

рішньо вона увесь цей час відчувала: я повинна йти, я не можу інакше.

Вдома, в своєму царському палаці, вона чула розповіді про Соломона – царя Ізраїлю. Здавалося, що він через своє незліченне багатство і розум був наймогутнішим з усіх царів. Його слава розносилася по всьому Сході, „усі царі на землі прагнули побачити Соломона, щоб почути його мудрість, яку Бог вклав йому в серце“¹. Багато царів зверталися до нього за порадою і приносили йому дари².

Цариця Савська (цариця Шevi) хоче почути відповідь на питання, що стосуються її особистого життя, царства, держави, ставлення до Бога.

Кажучи про славу Соломона, усі завжди пов'язують її з Богом Ізраїлевим. Їй здається, що Бог – причина такого успіху.

Вона сама вшановує багатьох богів: богів моря і землі, війни й виноробства, дня і ночі. Але вони ніколи не вирішили жодної справи. Чи зможе це зробити цей цар Соломон?.. Вона розважлива жінка. Вона розумна, але, зважаючи на свої чесноти, хоче домогтися більшого. Щоб навчитися мудрості, вона не знає перешкод.

Справжня мудрість завжди поруч із смиренністю. Цариця Савська настільки скромна, що може визнати: я хочу більшого, я не задоволена собою.

Кожний, хто бачить її караван, знає: цариця Савська йде до Єрусалима, щоб порадитись з мудрим царем Соломоном.

Останній поворот дороги – і вона бачить місто. Залишилося тільки піднятися узвозом до Єрусалима. Її увагу привертають величні споруди: палац царя і Божий храм.

Верблюди, які йдуть за нею, несуть дорогоцінний вантаж: золото, коштовності, пахощі. Їх вартість важко оцінити.

Соломон, десятий син Давида і другий син Давида і Вірсавії, є третім царем Ізраїлю. З волі Божої пророк Нафан називає його Єдідія, що означає „улюбленець Божий“³.

Після того, як він успадкував трон від свого батька, в нічному сні йому з'явився Бог і спитав: „Що тобі дати?“ Відповідь молодого царя була гідною: „Дай же твоєму рабу серце розумне, щоб судити народ твій, щоб розрізняти добре від злого, бо хто зможе правити цим великим народом Твоїм?“⁴

Сподобалося Богові, що Соломон просив цього, і Він дав йому не тільки мудрість, але й багатство та славу. Тому Соломон перевершив усіх царів, і за його правління народ переживав золотий вік своєї історії.

Це була доба Гомера і початок античної історії. Єгипет, Ассур і Вавілон – послабли. Ізраїль – найсильніше царство в світі. Єрусалим – прекрасніший за всі інші міста, немає такої споруди, яка б своєю красою могла б зрівнятися з храмом Єрусалимським.

Саме в такий благодатний для Ізраїлю час цариця Савська прибуває до Єрусалима. Її візит більш приватний, аніж офіційний.

Відбувається важлива розмова. Цариця досить тактовна, щоб виявити свою спрагу за мудрістю.

Багато питань, які сама не може розв'язати, вона ставить перед Соломоном. Адже він обіймає таку ж високу посаду в своїй державі, як і вона, тому вони зможуть порозумітися: він повинен вирішувати такі ж самі проблеми, як і вона.

На її подив, він відповів на всі складні запитання.

І зрозуміла вона, що цар Соломон благословенний Господом. Адже він має не тільки геніальний розум, а й мудро прикладає свої знання до життя. Це помітно у всьому: у величі його палацу, у вправності його слуг,

поводженні придворних. На це вказують добробут і процвітання, що панують в Ізраїлі.

Віра в Бога присутня в усіх його думках і вчинках. В цьому сенс його життя.

Цар Соломон запрошує її на богослужіння, і там вона відкриває секрет його життя.

Коли Соломон приносить жертву цілоспалення, вона відчуває, як він ототожнюється з жертвенною твариною, що йде на заклання замість нього в покуту за його гріхи⁵.

Бог вказав на засіб, в якому містилося прощення. І Соломон живе цим прощенням. Невинно пролита кров гарантує, що він – винний – буде виправданий⁶.

Спілкування з Богом – зміст його мудрості й розуму⁷, джерело його успіхів⁸.

Вона відчуває, що для нього головне не сама мудрість і її спадок, а пізнання Бога і страх перед Ним. Він виконує Божі заповіді і відкрито говорить, що Бог вимагає цього від усіх людей і від царів теж⁹.

Цариця Савська зворушена цим, найбільші її сподівання виправдались.

„Я не вірила тому, що мені говорили про твою мудрість. Це здавалося мені надмірним. Але дійсність переважила всі чутки, що до мене докотилися. Та мені й половину не сказали“.

Вона заздрить його слугам, котрі повсякчас можуть бачити й слухати свого мудрого царя, народу, яким він править. Цим вона визнає, що мудрість потрібно цінувати понад усе¹⁰. Похвально те, що вона усвідомила: Соломон – цар, даний ізраїльтянам Богом, бо Бог любить Свій народ і хоче, щоб ним правив мудрий і справедливий володар.

Вона повертається із цієї подорожі духовно збагачена. Але цар щедро ділився не тільки своєю мудрістю. Пода-

рунки, які він їй дав, ще цінніші за ті, що вона привезла йому¹¹. Та найцінніший дар, що вона його отримала, – це знання про Бога, Який дає мудрість. І це вона привезе з собою до своєї країни.

Цариця Савська увійшла до історії. Ісус Христос наводив її у приклад. Він хвалив її, бо вона не побоялася труднощів, щоб послухати мудрого царя Соломона. Цим вчинком вона засуджує тих, хто щиро не сприймає мудрості. Вона – переконливий приклад для кожної людини, яка прагне знань.

Цариця Савська впевнилася, що Бог дає мудрість, знання і радість тому, хто їх прагне¹². Розважливий той, хто використовує кожну можливість, аби навчитися мудрості¹³.

Мудрість була відрадою її душі, тому вона і шукала її, як шукають дорогоцінний скарб¹⁴. І в цьому вона – взірець для інших.

Чи вона примножила тільки свої знання й задоволена цим? Чи її серце бажає пізнати Бога, Саму Істину?¹⁵ З Ним і сам Соломон не може зрівнятися. Вища мудрість не та, що від розуму, а та, що від серця. Той, хто пізнав її, – має майбутнє¹⁶.

Апостол Яків через тисячоліття нагадає, що людина, яка тільки слухає Писання, але не виконує його, подібна до тієї, яка розглядає в дзеркалі своє обличчя, але, відійшовши, відразу забуває, яка вона є¹⁷.

Чи була цариця Савська дійсно мудрою? Чи пізнала вона розумом мудрість, якої навчилася у Соломона, чи відчула її й серцем? Чи здійснила вона ті плани, які намислила?¹⁸

Якщо цариця Савська не навернулася до Бога, то, незважаючи на її захоплюючий приклад, вона є трагічною постаттю. Бо вона мала для цього всі можливості.

В Біблії ми марно будемо шукати відповіді на ці запитання. Та чи не сховано її в словах Ісуса? Він ставить Південну царицю вище за своїх сучасників. Він навіть наводить її у приклад для книжників і фарисеїв.

Чи не є це доказом того, що її історія має щасливий кінець? Історія жінки, що прагнула мудрості.

¹ 1 Цар. 10:24

² 2 Хр. 9:22-24

³ 2 Сам. 12:24

⁴ 1 Цар. 3:5-9

⁵ Лев. 1:1-9; 9:7

⁶ Лев. 17:11

⁷ Пр. 2:6; 9:10

⁸ Пр. 10:22

⁹ Екл. 12:9-13

¹⁰ Пр. 8:11

¹¹ 2 Хр. 9:12

¹² Екл. 2:26

¹³ Еф. 5:15-16

¹⁴ Пр. 2:1-6

¹⁵ Іс. 11:2; 1 Кор. 1:30

¹⁶ Пр. 24:14

¹⁷ Як. 1:22-24

¹⁸ 2 Кор. 8:10-11

„Віра виявляється не тільки в справах, але й у їх наслідках. Вона є велінням душі, послухом безумовним. Найважливіше у вірі – це обітниця Божі“.

Освальд Зандерс

УДОВА ІЗ САРЕПТИ – ЖІНКА, ЯКА МУЖНЬО ПЕРЕНЕСЛА ВИПРОБУВАННЯ ВІРИ

„І сталося на кінці днів, і висох потік, бо в краю не було дощу „ (1 Цар. 17:7-24).

Удова живе в портовому місті Сарепті, між Тиром і Сидоном, в Фінікії – країні, розташованій між Кармелом і Ліваном. Її чоловік помер. Напевне, що вона та її маленький син теж помруть, бо в країні – голод. Давно вже не було дощів, тому скрізь страшна посуха.

Запас води вичерпується, і виснажена земля вже більше нічого не родить. Комори, де зберігалося збіжжя, теж порожні.

У цієї удови, так само як і в інших мешканців, безвідрадни злидні. Хоча вона має трохи борошна й олії, але цього вистачить якраз на один, останній, обід для неї та її дитини. Потім більше нічого не залишається робити, як тільки чекати смерті.

Вона вийшла назбирати трохи хмизу, щоб розпалити вогонь. В останній раз... Біля міської брами побачила чоловіка в довгому просторому одязі, підперезаному шкіряним паском. Вона його не знає. Це чужинець Ілля, пророк Ізраїльський.

Він покликав її й сказав: „Дай мені, будь ласка, води напитися“.

Удова подумала: „Я не можу йому відмовити, хоча у мене й немає зайвої води. Я повинна дати йому те, що він просить“. Вона з поган, але багато чула про Бога Ізраїлевого і благоговіє перед Ним.

Коли вдова пішла з кухлем по воду, то він сказав їй услід: „Принеси мені, будь ласка, і шматок хліба“.

Тоді вона розповіла йому про свої злидні: „Немає в мене нічого, тільки пригорща борошна в посудині та трішки олії у глечику. Оце назбираю хмизу та, повернувшись, приготую, що маю, собі й синові, а потім з’їмо та помремо“.

Вона сподівається, що її відвертість переконає святого мужа, що вона, на жаль, не може виконати його прохання.

„Не журись, – сказав він, – йди і вчини, як сказала; тільки спочатку спечи мені корж і принеси сюди; собі ж і синові приготуєш опісля. Бо так говорить Господь, Бог Ізраїлю: посуд з борошном не опорожніє, глечик з олією не опустіє аж до того дня, коли Господь пошле дощ на землю“.

Це були дивовижні слова.

Ще такого з нею не траплялося, щоб можна було щось вибрати, а його не ставало менше. Вона не знає Бога Ізраїлевого. Мабуть, цей муж говорить від імені Божого. Але хто гарантуватиме, що Його веління збудеться? Заради себе вона, можливо, ризикнула б. Але це стосується й життя її дитини, її єдиного сина.

Ця язичниця повинна повірити Богу, Якого вона не знає. Їй пропонують повірити чоловікові, про якого вона не знає, чи дійсно він слуга Божий і чи гідний він довір’я. Але в словах пророка стільки переконання, така впевненість, що вона зважується виконати його прохання.

Коли вона спекла йому корж, то дійсно залишилося ще трохи борошна та олії для неї й сина!

І так буде щоденно. Вона переживає те саме, що й перші ізраїльтяни в пустелі¹: Бог сам турбується про неї, щоб вона мала достатньо їжі. І все-таки її віра щоденно випробовується. Адже харчі вона має лише на один раз і не може розраховувати на більше. Її довіра повинна спиратися тільки на Божу обіцянку. Кожний день вимагає від неї беззастережної віри в ті слова, які їй були сказані.

Щодня вона переживає диво. Щодня для них трьох є що їсти. Так триває багато днів.

Як моряк, який кидає в шторм свій якір і знає, що він знайшов опору на міцному ґрунті, так і вона знає, що Бог Ізраїлю їй допоможе. Без „факту“, якому можна довіряти, людину зваблюють перебільшені емоції або необмежена фантазія. Так само не можна відділяти віру від Слова Божого.

Потім сталося щось зовсім незбагненне. Ілля на той час оселився в її домі, у вільній світлиці, де ніхто не мешкав. Автор Послання до Євреїв говорить, що потрібно поважати подорожніх, і тоді, можливо, самі того не знаючи, ви гостинно приймете ангелів². Вона сама в цьому переконалася: голод, який шукає нових жертв, не може її захопити. Ангел смерті залишається за дверима.

Але те, що сталося, вона не може збагнути. Це зовсім незрозуміло! Як може Бог, Який уберіг її дитину від голодної смерті, дозволити, щоб смерть так зненацька спостигла її дитину? Вона не може цього зрозуміти. Хоча й здогадується, що муж Божий живе в її домі не випадково, а тому, що вона – грішниця.

Але невже повинен померти її син? Чи за свій гріх вона повинна так дорого заплатити?

У відчаї вона питає про це у Іллі.

„Дай мені твого сина“, – це єдине, що він їй сказав.

Потім він забирає мертвого хлопчика до своєї світлиці і кладе його на своє ліжко.

Ілля хоче ублагати Бога повернути життя дитині.

„Господи, Боже мій! Невже Ти хочеш заповідати таке зло удовиці, де я мешкаю, щоб навести смерть на її сина? Вчини так, щоб душа цього хлопчика повернулась до нього“, – благає Ілля в той час, коли він простягся тричі над дитиною. Він ніби передає життя і тепло свого тіла холодному мертвому тілу дитини.

Він переживає невимовну радість, коли Бог почув його молитву. На його здивованих очах життя знову повертається до хлопчика. Через декілька хвилин Ілля віддає його матері живим і здоровим.

Тимчасом мати дитини переживає кризу віри. Вона повірила Богові, коли переконалася, що Бог щодня повторює диво і поповнює її харчові запаси. Вона також переконалася і повірила, що слова пророка були Божими словами і що йому можна довіряти, але вона ніколи не говорила про це.

Вона так поринула у свої думки й почуття, що, захоплена зненацька цією трагічною подією і налякана, вона не може збагнути, що Бог мав намір перевірити, наскільки сильна її віра. Велике горе повинно народити ще більшу віру. Спочатку віра повинна випробуватись, чи вона істинна. Тому Бог допускає скорботу. Тільки та віра, яка витримує випробування вогнем скорботи, є справжньою³.

Пізніше, коли закінчився голод, удовиця осмислює це подвійне благословення. Вона пережила не тільки щоденне продовження життя, але також і воскресіння із мертвих. Її син є першою людиною в Біблії, яка померла і воскресла.

Наслідком цього випробування є її тверде віросповідання.

„Тепер-от я знаю, що ти Божий чоловік, а Господнє слово у вустах твоїх – правда!“

Вона ніколи більше не буде сумніватись в Слові Божому. Друге випробування віри було відповідальнішим за перше. Але вона виходить із нього збагаченою і досвідченою.

Ці дива відбуваються не в Ізраїлі. Невже серед народу Божого – серед тих, які не вклонялися Ваалу, – не знайшлося нікого, хто хотів би допомогти гнаному пророку? Чи Бог змушений шукати спасіння пророку в чужій країні?

У важкий період історії Свого народу Бог зберіг життя Своему слугі, а допомогла язичниця, удова, яка повірила Слову Божому. Ця віра настільки цінна, що через багато століть Ісус Христос згадає про неї і тим самим врятує її від забуття⁴.

Ця жінка дізналася, що за віру Бог винагороджує⁵. Вона зазнала незримого, але реального світу віри. Віра стала для неї дійсністю, правдою і надією⁶. Вона витримала випробування вірою.

¹ Вих. 16

² Євр. 13:2

³ Петр. 1:6-7; 4:12-13

⁴ Лк. 4:25-26

⁵ Євр. 11:6

⁶ Євр. 11:1-2

„Чи міг Єлісей зазирнути у прийдешні двадцять вісім століть? Чи думав він про те, що гостинність цієї сонамитянки, яка запропонувала йому ліжко, стіл, стілець і світильник, переросте в безмежну гостинність для „багатьох пророків“, які ще тільки повинні народитися?“

Терон Броун *

СОНАМИТЯНКА – ЖІНКА, ЯКА ТВОРЧО МИСЛИЛА

„І сталося певного дня, і прийшов Єлісей до Шунаму, а там була багата жінка, – і вона сильно просила його до себе поїсти хліба...“ (2 Цар. 4:8-22).

„І ввійшов Єлісей у дім, аж ось той хлопець лежить мертвий на ліжку його!..“ (2 Цар. 4:32-37).

Біблія малює образ цієї жінки небагатослівно: багата, одружена з багатим чоловіком, бездітна. Її ім'я не назване. В місцевості, де вона проживає, її звать Сонамитянка.

Сонам (Шунам) розташований північніше Ізраїлю, поблизу Наїна, який через тисячоліття прославиться тим, що там Ісус Христос воскресить із мертвих сина удови.

Біблія не дає підстав для сумніву в тому, що чоловік – голова сім'ї. Але це не означає, що жінка повинна бути тільки покірною рабинею, на все відповідати тільки „так“ і виконувати важку домашню роботу. Вона може виявляти й особисту ініціативу. Сонамитянка в цій історії, мабуть, енергійніша за свого чоловіка. Вона радиться про свої плани, але виконує їх тільки з дозволу чоловіка. Все вони вирішують спільно.

* Цитата із книги „Жінки Біблії“ др-а Герберта Локера

Сильні характери не обов'язково грають першу скрипку. В шлюбі вони повинні створювати гармонійну цілісність і виконувати бажані Богу функції навіть тоді, коли деякі фактори, як, наприклад, велика різниця у віці, не є цілком сприятливими.

Бог створив кожен людину неповторною, наділивши її багатьма своєрідними талантами. І завдання людини – і чоловіка, і жінки – розкрити в повній мірі свої можливості і максимально їх використати. Цього навчає нас Сонамитянка.

Вона, як багата жінка, могла б жити в розкошах і насолоджуватися всіма благами життя, які тільки можна мати.

Кінець її життя – бездітної жінки, що має старого чоловіка, – міг би бути сумним і невтішним. Але цього не сталося. Бо ця жінка має щире серце і, в першу чергу, вона дбає не про себе, а про інших. Уважно придивляючись до людей, які проходять повз її будинок, вона помічає незвичайного чоловіка.

Вона гостинно запрошує його поїсти, бо знає, що пророк Єлісей – дійсно Божа людина.

Виконуючи свою щоденну жіночу роботу, вона міркує про те, щоб ще зробити для слуги Божого.

І вона вирішує влаштувати для нього світлицю. Не тимчасовий намет, а зразкове помешкання, в якому було б зручно постійно жити. Вона обговорює це питання з чоловіком і після цього починає готувати в будинку горішню кімнату – кімнату для гостей.

Хоча в Біблії дуже схвально сказано про гостинність, ми більш ніде не прочитаємо про те, що гостю було віддане таке приміщення. Але ця Сонамитянка хоче зробити що-небудь приємне для Бога і тому надихається цією новою справою, яка буде корисною для Його слуги.

У кімнаті, де є ліжка, стіл, стілець і світильник, можна не тільки відпочивати, а й працювати. Вона зважує все до дрібниць. Відтоді Єлісей там не тільки приймає їжу, але й живе. Все пристосовано для постійного проживання. Навіть для слуги Гіезія є місце.

Ця жінка переживає радість багатого, який може виявити свою щедрість до бідного. Замість того, щоб дати йому тільки гроші, за які він міг би знайти собі пристановище, вона сама дбає про свого гостя і дарує йому зручну кімнату.

І тут сталося щось велике: Бог дає їй дитину.

„Ось, ти так старанно піклуєшся про нас; що зробити тобі за це?“ – питає в неї Єлісей через свого слугу.

Вдячна жінка відповідає: „У мене є все, мені немає чого бажати“. Але слуга Гіезій зауважує: „Та вона не має сина“. Коли пророк обіцяє їй: „Через рік, на цей означений час, ти будеш тримати на руках сина“, то вона не насмілюється повірити.

„Ні, пане, – говорить вона, – не говори неправди рабі твоїй!“

І все ж, це сталося! Через рік вона народила сина.

Коли він був ще маленьким, то раптово захворів і помер.

Мати кладе мертве тіло на постіль пророка в його світлиці. Тепер вона покладається тільки на Бога. Бог, Який подарував їй це дитя, Єдиний, Хто може їй допомогти. Вона поспішає до Його пророка, що перебував на горі Кармил. Можливо, в цей час вона згадує пророка Іллю, який одного разу воскресив дитину – сина удови із Сарепти. Чи не його дух спочиває на Єлісеї?

Час плине дуже швидко. Вона говорить чоловікові, що хоче відвідати пророка, і не гає марно ані хвилини на докладні пояснення.

Чи здавались їй коли-небудь ці сорок кілометрів такими довгими? Скільки разів вона запитує себе в дорозі: „Чи допоможе йому пророк? Адже мій хлопчик вже помер“.

Скільки болючих запитань її хвилюють!..

Вона дуже поспішає, тому підганяє свого віслюка, щоб швидше прибути до Єлісея. Пророк вже здалеку бачить, що трапилось щось погане, і хоче послати їй на допомогу свого слугу Гіезія. Але вона цим не задовольняється.

„Я піду тільки тоді, коли ти сам підеш зі мною, – говорить вона рішуче. – Адже я не просила сина“.

Тобто, вона хоче сказати: „Я раніше була задоволена своїм життям. Я змирилась зі своєю долею. Але якщо я повинна втратити дитину після того, як я пізнала радість материнства, скорбота моя буде набагато гіркіша і більша, аніж якби я ніколи не зазнала цього щастя“.

Отже, хто ж повинен їй допомогти, як не пророк, який ублагав Бога послати їй щастя?

Вона допомогла Єлісею і тепер чекає такої ж допомоги від нього. За її наполегливою вимогою, Єлісей йде з нею.

Прибувши додому, він молиться, а потім так, як колись Ілля, простягається над мертвим отроком і воскрешає його. Сонамитянка вдруге отримує дитину. Тепер син повернувся до неї із мертвих. Їй не потрібно готуватись до похорону. У неї радісне свято!

Це не єдине благословення, яке вона одержала. Минуло декілька років, і в країні почався голод. Але пророк своєчасно попередив її, і вона разом з родиною змогла виїхати і врятуватись. Коли вона через сім років повернулася додому і попросила царя повернути їй дім та лани, то вона не тільки повернула собі своє майно, але й увесь

прибуток з маєтку від того дня, як вона залишила свою землю¹.

Чому? Тому, що вона жінка, сина якої воскресив Єлісей, і тому, що вона зробила добро для пророка, а тим самим і для Царства Божого.

Як тут не пригадати іншу таку ж гостинну родину у Віфанії, куди так часто любив заходити Ісус Христос із своїми учнями?² Там Ісус Христос також воскресив мертвого Лазаря.

Сонамитянка – жінка, яка творчо мислила. Вона знала, що безкорисливо турбуючись про інших, вона отримає благословення. Той, хто щедро роздає, ще більше отримує. Так завжди буває тільки з тією людиною, яка в усіх своїх справах чинить за заповідями Божими.

Слово „творчість“ походить від латинського слова „креатіо“ – творення, і близьке за значенням слову „креатор“ – творець.

Один чоловік, який в різних сферах діяльності виявив свою творчу особистість, сказав: „Усі свої найкращі думки я набуваю в молитві“.

Справжнє спілкування з Богом надихає на творчість, та й чи може бути інакше? Якщо хто-небудь питає себе: „Як я можу тим, що маю, служити Богові?“ – то його осінять думки, послані з небес. Не розпливчасті думки, а такі, які можна практично втілити, які розкриють таланти, дані Богом саме цій людині.

Дух Божий сповнює творчість мудрістю й розумом в усякій справі.

Для Сонамитянки це не була робота у видимому храмі Божому, як для майстрів Веселиїла та Аголива при спорудженні скинії зборів³. Це була думка про те, як вона зможе служити Богові своїм власним майном. І це

не менш похвально. Вона використала свій достаток на добробут інших.

Чи цінує це Бог і чи винагороджує?

Хто знає історію Сонамитянки, не сумнівається в цьому.

¹ 2 Цар. 8:1-6

² Лк. 10:38-42; Ін. 11:1-44;
12:1-2

³ Вих. 31:1-11

„Питання, на яке кожний має відповісти собі, не стосується неіснуючих обставин, як наприклад: „Що б ти зробив для Господа, якби мав більше грошей, більше часу або досконале виховання?“ Справа не в тому, яке становище ти посідаєш, чи що ти маєш, а в тому, в якій мірі це відіграє домінуючу роль у твоєму житті“.

ДІВЧИНКА-СЛУЖНИЦЯ, ЯКА ЗАВЖДИ ГОВОРИЛА ПРО БОГА

„А Нааман, начальник війська сірійського царя, був муж великий перед своїм паном, вельмиповажаний, бо через нього Господь дав перемогу Сирії“ (2 Цар. 5:1-5).

„І зійшов він, і занурився в Йордані сім раз, за словом Божого чоловіка“ (2 Цар. 5:14-15).

„Та ви приймете силу, як Дух Святий злине на вас, і Моїми ви свідками будете в Єрусалимі, і в усій Юдеї та в Самарії, та аж до останнього краю землі“ (Дії 1:8).

Дев'ятсот років до нашої ери.

Офіційно в Єрусалимі панує мир. Але воїни царя сірійського ще іноді нападають на Ізраїль, щоб захопити полонених.

Одного разу, як військову здобич, вони вивезли до Сирії молоду єврейську дівчину. Їй було не більше п'ятнадцяти років. Її ім'я? Це не так важливо. Чи не тому відступає воно на другий план, що все, мовлене про неї, справляє таке сильне враження?

Вона стає служницею у жінки одного воєначальника. Нааман – здібний, впливовий, має багатий військовий досвід і тому користується великою повагою у царя.

Може, молитви її богобоязких батьків чи її особисте прохання допомоги у Бога стали причиною того, що

дівчинка, можливо, продана на ринку рабів у Дамаску, потрапила до добрих людей.

Та у Наамана велике нещастя. Вражений, він виявляє, що в нього проказа. Це найжахливіша хвороба, яка тільки може спостигти людину. Через неї він повинен стати ізгоєм в суспільстві¹. Смерть – неминуча, хоча чекати її доведеться, можливо, багато років, аж поки вона, як милосердний визволитель, порятує стражденого від самотності.

Мабуть, Нааман знає, що його чекає.

Може бути, що очікувати дня смерті доведеться багато років. Але для дружини, його друзів, царя, цієї дівчини він скоро перестане існувати. Цьому не зарадить ні цар, ні переможні трофеї.

Він буде блукати за містом. Він повинен попереджати кожного, хто до нього наблизиться, що підходити небезпечно.

Нааман і його дружина намагалися якнайдовше приховувати цю хворобу. Але вона так швидко прогресувала, що це вже ставало неможливим. І дівчинка дізналася про цю сумну обставину.

Горе, яке вона переживає, як полонянка і невільниця, не зробило її жорстокою. Віра в Бога, якій її з дитинства навчали у батьківському домі, береже її. Вона живе в мирі і злагоді зі своїми господарями і відчуває прихильність до них. Вони також довіряють їй.

Труднощі? Але з ними потрібно звертатися до Бога. Невже ці люди не знають, що Бог має на землі пророка Єлісея? Її батьки дуже шанували його.

„О, якби мій пан звернувся до пророка, який живе в Самарії, то він зняв би з нього проказу“.

Всього декілька слів. Але рідко буває, що слова, сказані якоюсь людиною, мають такий вплив на іншу люди-

ну. Замість постійних думок про смерть, знову пробуджується надія на життя. Жінка сприймає слова дівчини серйозно, і чоловік теж вважає їх достатньо важливими, щоб повідомити про це царя. Нааман квапливо збирається в дорогу. Він готує дарунки і вирушає з караваном у Самарію, до пророка Єлісея.

Нааман повертається додому здоровим. Зцілилася не тільки його шкіра і стала чистою, як у малої дитини. Сталися глибинні зміни. Щось зрушилось у його серці. Після того, як він повернувся, стало відомо: Нааман довірився Богові Ізраїлю.

Про дівчинку, життя якої відображено декількома словами, ми більше нічого не знаходимо. Але дві риси, характерні для неї, ми запам'ятемо.

По-перше: вона повинна була бути зразковою помічницею в домашньому господарстві, дівчиною, яка вправно виконувала свою роботу.

„Твої справи свідчать самі за себе“, – сказав хтось. Це ніби сказали про неї. Вона жила набагато раніше і не могла чути заклик апостола Якова: доведи свою віру справами². І все-таки вона виконує саме те, на що апостол навертав. Все, що вона робить, характеризує її з найкращого боку, тому її слова мають вплив. Усі серйозно сприймають її пораду.

По-друге: її сором'язливість не може примусити її мовчати. Вона не думає: „Я занадто молода³ і не маю впливу, хто мене послухає?“

Дівчина бачить горе людини і вірить, що Бог Ізраїлю допоможе їй, що Він зцілить хворого. Про це вона говорить просто, без натяків. Результат дивовижний. Перед Нааманом і його рідними відкривається нове життя. Пізніше, майже через тисячоліття, Ісус скаже Своїм учням: „Ви повинні бути Моїми свідками“. Свідчити –

значить говорити іншим, що пережив, почув і побачив⁴. І з цього ми повинні почати в „Єрусалимі“ – в нашому особистому найближчому оточенні.

Якщо хтось чинить саме так, Бог надає його словам зміст, а за ними буде Його благословення. Хто так свідчить, здобуває можливості, про які він ніколи не думав.

Дев'ятнадцять слів принесли людині нове життя, його родині – надію, його царю – допомогу. Декілька слів привернули увагу до Бога Ізраїлевого і принесли Йому славу.

Словами, які Дух Святий повелів записати, дівчинка звертається до нас і після своєї смерті. Те, що вона зробила, ніколи не зітреться з історії.

Вона говорить небагато; не більше, аніж вона знає. Але вона свідчить, що через свою віру, яка вже стала реальністю, хоче бути корисною усім оточуючим. Цим її слова запалюють і надихають людей. Ось так може статися, що проста дівчина-служниця, добра помічниця в домашньому господарстві стає особою, навколо якої все обертається.

¹ Лев. 13:45,46

² Як. 2:14-26

³ 1 Тим. 4:12

⁴ 1 Ін. 1:2-3

ЕСТЕР – ЖІНКА, ЯКА ЗАРАДИ СВОГО НАРОДУ РИЗИКУВАЛА ЖИТТЯМ

„А Мордехай довідався про все, що було зроблено. І роздер Мордехай одержу свою, і зодягнув веретище та посилався попелом...“ (Ест. 4:15-16).

„І прийшов цар та Гаман на гостину цариці Естер...“ (Ест. 7:1-6).

„А Мордехай вийшов з-перед царового обличчя в царській одержу, блакитній та білій, а на ньому велика золота корона...“ (Ест. 8:15-17).

Історія цариці Естер варта уваги. Вона перейнята казковою атмосферою „Тисячі й однієї ночі“ і, одночас, горем переслідування усіх часів.

Ім'я Бога жодного разу не зустрічається в книзі Естер, але воно невидимо присутнє в кожному слові.

Естер стала дружиною царя Артаксеркса після того, як він, розгнівавшись на царицю Астин за непослух, вигнав її з палацу.

Артаксеркс – могутній цар, який за п'ятсот років до нової ери правив імперією зі ста двадцятьма сіма провінціями, що простягалася від Індії до Ефіопії.

Палац у його престольному граді Сузах – приблизно за триста кілометрів на північ від Вавілона – мав підлогу з алебастру, білого мармуру, перламутру та різнокольорового каміння. Зверху звисали білі та блакитні тканини, підв'язані пурпуровими шнурками до срібних кілець поміж мармурових стовпів.

Царська родина й гості відпочивали на золотих та

срібних ложах. На бенкетах гості пили із келихів, кожний з яких був витвором мистецтва. Кращі ювеліри виготовили їх.

Естер – юдейська дівчина, сирота, вихована її дядьком Мордехаєм, якого переселили із Єрусалима. Він опікується нею, як батько.

І тепер, коли вона стала царицею, Естер по-дитячому покірлива йому. Вона – вродлива молода жінка, має лагідний характер. Тому всі в царському палаці приязно ставляться до неї.

Мордехай розгнівив царського канцлера Гамана, бо не вклонявся йому. Амалитянин Гаман – марнослава, жорстока людина. Він ні на що не зважає. Однак цар так його звеличив, що навіть видав наказ, за яким усі царські слуги повинні бути вклонитися й падати ниць перед Гаманом. Мордехай – єдиний, хто не виконує цього наказу. Він – юдей, а юдеї схиляються тільки перед Богом. Гаман розсердився на Мордехая і вирішив знищити його й усіх юдеїв у Перській імперії.

Він складає диявольський план: жоден юдей не уникне пастки, розставленої ним. Повне винищення їхнього народу – народу Божого – оголошено юдеям. Одним наказом з ними буде покінчено назавжди.

Тимчасом як царські гінці поспішають у всі кінці країни з цією невтішною звісткою, євреїв полонить смертельний жах.

Між тим Естер вже п'ять років як одружена, але приховала, що вона юдейка. Так їй звелів Мордехай, який не покидав опікуватися нею. За цих страшних обставин – винищення євреїв – він бачить тільки один вихід: Естер повинна заступитися за них.

„Йди до царя і благай його помилувати твій народ“, – говорить він.

Твій народ! Це значить, що вона повинна розповісти цареві про своє походження. Як він це сприйме? Чи не відчує себе обдуреним? Чи він ненавидить її народ так само, як Гаман і решта його прислужників? І тут ще одна проблема постає перед нею: ніхто не має права приходити до царя, не будши покликаним до нього. І цариця також. Якщо вона це порушить, то може накласти життям.

Вона також не знає, чи цар кохає її так сильно, як колись. Може, вона має вже поступитися місцем іншій жінці?

„Мене не кликали до царя ось вже тридцять днів“, – говорить вона.

Але Мордехай наполягає на своєму: „Естер, ти єдина, хто має можливість заступитися. Не думай, що ти одна врятуєшся, – попереджає він її, – бо ти в царському палаці, ти, єдина з усіх юдеїв. Всі юдеї повинні загинути – від дитини до старого. Жодну жінку, жодну дитину не помилюють. Якщо ж ти в цей час мовчатимеш, то допомога й порятунок юдеям прийде з іншого місця. І хто знає, чи не задля такого важкого часу, як цей, ти й досягла царської честі?“

„З іншого місця...“ – цими словами Мордехай хотів сказати, що допомога прийде від Бога. Він не дозволить цього мерзенного вбивства юдеїв. Чи не обіцяв Він впродовж усіх віків пришестя Месії з цього народу? Проти цього не встоїть ні Гаман, ані сатана. Юдейський народ приречений, але надія Мордехая на Бога непохитна. Бог подбає про їхній порятунок. На цей раз не через надприродне втручання. Не диво природи¹, не ангел² будуть рятувати народ, а жінка. Майбуття народу Божого рідко висіло на такій тоненькій ниточці. Чи вдасться здійснити цей план? Буде Естер сприяти Божому плану чи відмовиться?

„Бог шукає засіб, людину, Естер. Чи хочеш ти бути цією людиною? Він заздалегідь поставив тебе на це високе місце, бо наперед знав про цю катастрофу. Чи виконаєш ти Його рішення?“

Естер приймає настанови Божі не через переконливі слова визнаного пророка, який говорить: „Так сказав Господь“. Вона не має небесного видіння. Вона повинна послухатись наказу свого дядька. Це не могло статися більш буденно. І все ж слова Мордехая є для неї словами Божими.

Молода жінка мала покірливу вдачу. Але нещастя мобілізує її внутрішні сили. Бог – джерело її натхнення. Його планам вона підпорядковує своє життя. Вона хоче виконати Його волю.

„Йди, збери всіх юдеїв, що в Сузах, і постіться за мене, не приймаючи їжі і напоїв протягом трьох днів ні вночі, ні вдень, – просить вона Мордехая. – І я зі своїми служницями також будемо поститися“.

Тепер вона відкрито приєднується до свого народу і мужньо сповідує свою віру. Її заклик до посту є закликом до молитви³.

Естер розуміє, що вона тільки безпомічна жінка. Вона не може сама допомогти. Допомога повинна прийти тільки від Бога, Бога Ізраїлевого. Тому вона і вирішує три дні і три ночі молитися, щоб наблизитися до Його небесного престолу.

Сімдесят дві години безперервно триває молитва. Естер розуміє, що їй потрібен Божий провід. Їй потрібна впевненість, що це завдання перед нею поставлено саме Ним. Чи не відкривається Бог у відповіді на молитву? Їй потрібна мужність і мудрість для того, аби діяти. Хто їй краще порадить, ніж Він, Який дає пізнати Себе у відповіді на молитву?

„Потім я піду до царя, хоча це порушення наказу, і як маю загинути – хай загину“.

Жереб кинуто. Вона спалила за собою всі мости. Молода жінка зважується покласти на терези своє становище, своє майбутнє, своє життя заради свого народу.

Після молитви вона якнайкраще прикрашає себе і йде до царя. Він сидить на троні, очевидно, вирішує державні справи. Коли він помітив, що вона прийшла, то ласкаво на неї подивився, простягнув їй свій золотий скіпетр – знак того, що її життя в безпеці – і сказав: „Що тобі, цариця Естер, і яка твоя воля? Навіть до половини царства буде тобі дано“.

Перша частина молитви почута, її особисте життя в безпеці. Бог відчиняє двері спасіння для її народу. Але ж вона даремно просила мудрості. Вона інстинктивно відчуває: ще не прийшов час для особливо важливого прохання.

Її вірна оцінка даної ситуації свідчить, що вона – розумна жінка, яка володіє своїми почуттями і не приймає покvapливих рішень. Вона також знає: іноді дорога до серця чоловіка пролягає через його шлунок. Цим вона вправно користується, запрошуючи його на бенкет, з Гаманом...

Під час бенкету цар знову запитує: „Яке твоє прохання, Естер? Воно буде вдоволене“.

Естер очікує слухної нагоди. Вона чекає допомоги від Бога. Внутрішньо вона відчуває: я не повинна випереджати час. Сьогодні ще не Божа година.

„Прийдіть обидва завтра знову“, – просить вона.

Цієї ночі цар не міг заснути. Один із його слуг читає йому літопис щоденних подій в царському палаці. Там записані події, про які Бог попустив забути. Тепер вони

повертаються із забуття, аби сприяти Божому задуму порятунку єврейського народу.

Мордехай одного разу розкрив замах на царя і тим самим врятував йому життя, однак, не отримав за це винагороди. Тепер це упущення має бути виправлене. І на Гамана покладається зайнятися цим. На Гамана, який звелів приготувати шибеницю у п'ятдесят ліктів заввишки, щоб повісити на ній Мордехая...

Наступного дня Естер під час бенкету висловлює своє прохання: вона благає царя дарувати життя їй і її народу.

„Коли б ми були запродані як раби та рабині, то я б мовчала, – говорить вона. – Хоча ворог не відшкодував би цієї втрати цареві“.

На карту поставлене не тільки життя юдеїв, але й добробут царя. Гіршими за втрату робочої сили, гірше за те, що ненависть розгнуждує сили, які не можна приборкати, стають кари Божі для людини, яка йде проти Бога. Бог називає юдейський народ зіницею Свого ока⁴. Він буде захищати і берегти його. Ніхто не посміє безкарно спричинити лихо такому народові⁵, навіть цар. Чи хоче вона застерегти його від цього? Розсудливість її мудрих слів, в усякому разі, привертають цареву увагу. Естер досягає поставленої мети.

„Хто він такий і де він, що наважився в своєму серці таке зробити?“ – запитує гнівно цар.

Естер вказує на Гамана, царевого товариша по учті і його підданого. „Оцей злющий Гаман“, – говорить вона.

Тепер все стає зрозумілим, і те, чому шибениця біля будинку Гамана приготована для Мордехая. Цар у своєму гніві нещадний.

„Повісьте його на шибениці, яку він споготовив для Мордехая“, – звелів цар. І це сталося.

Виявилось, що праві були і жінка Гамана, і його розумні друзі, які попереджали його. „Якщо Мордехай з роду юдеїв, – говорили вони, – то ти нічого проти нього не вдієш, а напевно, впадеш перед ним“.

Якби Гаман був розумнішим, то зробив би висновок із історії свого народу. Бог був проти амалитян, бо вони воювали з Його народом^б.

Ненависть завжди сліпа і здебільшого обертається проти того, хто її породжує. Новий Заповіт говорить, що християни повинні бути світлом для світу. Естер є цим світлом. Її ім'я у перекладі означає „зірка“. Але наказ її могутнього чоловіка – знищити юдеїв – залишається в силі. Тому видається друге розпорядження. Юдеї не повинні, як нерозумні тварини, датися, аби їх знищили. Вони повинні боронитися від своїх ворогів. „Напишіть це і запечатайте царським перснем“, – звертається цар до Естер і Мордехая. Героїня, яка ціною власного життя врятувала юдеїв, має право особисто сповістити про це свій народ. Ця скромна жінка стає славетною.

Радісна звістка прийшла вчасно, до початку масового знищення юдеїв. І про це потурбувався Бог. День, який Гаман визначив як чорний день для юдеїв, стає для них днем радості. І багато людей просили прийняти їх в юдейство, бо на них справила велике враження ця подія. Вони хотіли бути ближче до Бога.

День радості стає днем спогадів. Виникає свято Пурім. Свято, на якому і тепер євреї у всьому світі згадують, що для них зробила цариця Естер. Кожний рік, коли вони святкують дні Пурім, вони читають книгу Естер. Естер у них дуже вшанована.

Через тридцять років Неемія знову відбудує стіни Єрусалима. Без Естер це було б неможливо. Важко уявити, як би розвивалась світова історія без неї. Без неї єв-

рейський народ не вижив би. Без цієї нації не було б Месії. Без Месії – загинуло б людство.

Естер, безумовно несвідомо, готує шлях для Ісуса Христа. Через неї Бог показує людині, як пізнати Його провід, приймаючи рішення. Люди повинні спиратися на слово Боже⁸, перевірятися в молитві⁹ і в раді з іншими¹⁰, залежати від внутрішньої впевненості¹¹.

¹ Вих. 2:14,21-25

² Числ. 20:16

³ Езд. 8:23; Дан. 9:3

⁴ Вт. 32:10

⁵ Зах. 2:8-9

⁶ Вих. 17:8-16;

Вт. 25:17-19

⁷ Фил. 2:15

⁸ Ін. 14:21

⁹ Як. 1:5

¹⁰ Пр. 15:22

¹¹ 1 Ін. 3:21

„Найбільша провина людини не гріхи, які вона чинить. Спокуса велика, а її сила слабка. Велика провина людини в тому, що вона за будь-якої хвилини може звернутися до Бога, але не робить цього“.

Раббі Боенам (Мартин Бубер)

ДРУЖИНА ЙОВА СКАЗАЛА БОГУ „НІ“

„Був чоловік у країні Уц, на ім'я йому Йов. І був чоловік цей невинний та праведний, і він Бога боявся, а від злого втікав“ (Йов. 1:1-3).

„І сталося одного дня, і поприходили Божі сини, щоб стати при Господі. І прийшов поміж ними й сатана“ (Йов. 1:6-12).

„І сталося одного дня, і поприходили Божі сини, щоб стати перед Господом; і прийшов також сатана поміж ними, щоб стати перед Господом“ (Йов. 2:1-10).

„І Господь привернув Йова до першого стану, коли він помолився за своїх приятелів...“ (Йов. 42:10-13).

„І знаємо, що тим, хто любить Бога, хто покликаний Його постановою, усе допомагає на добре“ (Рим. 8:28).

Дружина Йова живе у землі Уц, в Аравії, можливо, недалеко від Ура Халдейського – міста, де Бог покликав Авраама. Чи багато жінок щасливіших за неї? Її чоловік дуже багатий, вона порядкує в господарстві, де багато слуг. Благословенна вона і дітьми – сім синів і три дочки має вона. Всі вони живуть дружно і розуміють одне одного. Усі часто збираються разом, і це зміцнює родинні зв'язки. Але найбільше благословення – це Йов, її чоловік.

Йов любить Бога, хоча він знає про Нього тільки те, що йому розповідали інші. Однак Йову цього достатньо, щоб вірно служити Богові.

Віра Йова формує атмосферу в родині. Його життя настільки сповнене благочестя, що це помітно усім оточуючим. Вони говорять, що Йов дуже щасливий, бо благочесний. Його жінка ґрунтує своє життя на благочесті, на щасті свого чоловіка і своєї родини. Таке праведне життя було у них.

Однак на небі відбувається щось особливе, невідоме людям. Бог розмовляє з сатаною про Йова. Бога тішить Йов тим, що на землі є людина, котра любить Його з власної волі. Бог шукає таких людей, як Йов, бо вони відповідають тому призначенню, задля якого Він створив їх. Сатана – наклепник на віруючих¹ – не погоджується з цим. Він впевнений у протилежному: „Йов має щастя, тому він благочесний“. Він говорить Богу: „Позбав його благословення, тоді не буде він богобоязкий“.

Бог дозволяє сатані довести звинувачення: „Гаразд! Усе, що він має, – у твоїй руці: тільки на нього самого не простягай руки твоєї“.

Сатана задоволений цим дозволом і обрушує на Йова несподівану біду. Один за одним жорстокі удари спостигають його: величезні стада загарбали вороги або вразила блискавка, слуги загинули. Але найбільша втрата – це смерть усіх дітей Йова. Сильний буревій подув з пустелі, дім завалився на дітей, і вони загинули.

Все, що Йов придбав за довгі роки, знищене за короткий час. Один з найбагатших людей Сходу раптом став бідним і бездітним. Окрім хатньої обслуги, у нього залишилося тільки четверо прислужників.

І його дружина...

Сатана, виконавши свою руйнівну місію, не досягнув своєї мети. Хоча Йов, як справжній житель Сходу, роздер на собі одяг, але його віра залишилася непохитною.

„Нагим я вийшов з материнського черева, – говорить

він, – нагим і піду звідси. Господь дав, Господь і взяв. Нехай ім'я Господнє буде благословенне!⁴²

Сатана розповідає про свої руйнівні справи проти Йова. Бог нагадує про благочестя Йова, на що сатана відповідає: „Нещастя не спостигли самого Йова, а тільки його майно. Торкнись його і подивишся, що тоді залишиться від його віри“.

Коли сатані ще раз дозволено вчинити з його волі – за умови не забирати життя Йова, – то він насилає на Йова муки, через які людина може збожеволіти: страшенно болючі сверблячі виразки.

Все тіло Йова від голови до ніг вкрите ними. Медицина свідчить, що страждання таких хворих неймовірно тяжкі й майже нестерпні.

Йов сидить на згарищі і шкребе себе черепком. Потім він зазнає ще одного важкого удару. Його дружина відвертається від нього.

Дружина, яку Бог дав чоловікові для підтримки у радості й горі, яка йому тепер потрібна більше, ніж будь-коли, залишає його. Через неї сатана випробовує останній засіб. Кальвін колись назвав її зброєю сатани.

„Ти все ще тримаєшся твоєї праведності? – насміхається вона. – Прокляни Бога і вмри!“

Це лише кілька слів, але вони точно змальовують тяжку ситуацію. Жінка у такому горі бачить лише один вихід: відмовитись від віри і вчинити самогубство.

Її реакція цілком протилежна реакції її чоловіка. Яка причина того, що дві людини за однакових умов так по-різному реагують на нещастя, що впали на них? Віра Йова зносить і це випробування. Нехай його становище для нього самого непевне, але він не має сумнівів щодо Бога, Який для нього є реальністю, і від Якого він приймає як добро, так і лихо. Його життєвий дім побудова-

ний на скелі. Коли бурі безжалісно шмагають його, він стоїть, бо у нього непохитні підвалини.

Як бурі випробовують міцність кореня, так бурі скорбот і тяжких переживань відкривають, наскільки міцний життєвий корінь людини. Такого кореня не вистачає дружині Йова.

Йов знає про Визволителя³, Якого він бачить в майбутньому, про Якого Павло через століття напише, що єдиною засадою, на якій людина може будувати своє життя, є Ісус Христос⁴.

Коли буря пронеслася над його життям і забрала все його майно, Бог все ще залишається для Йова непохитною засадою. Його дружина не має нічого. Її горе, безперечно, велике, його тяжко висловити. Але вона не була б у такому відчаї, якби її життєвий дім мав такі ж міцні підвалини, як у її чоловіка. Різні реакції викликані не переживанням скорбот, а підвалинами життя⁵. Тому вона залишає свого чоловіка в горі, у найтяжчий період його життя. Друзі принаймні ще відвідують його, хоча і не можуть бути для нього підтримкою. Про його дружину ми жодного разу не прочитали, що вона полегшила його страждання. Про неї не згадується за весь час його страждань. Вона не має дорогоцінного дару – співчувати і співпереживати, – який Бог переважно подарував жінці.

Йов, страждаючи, молить Бога також і за своїх друзів. Боже благословення знову повертається до нього.

Так само швидко, як спостигла його біда, змінюється його доля на краще. І народилося у нього знову семеро синів і три дочки. Господь вдвічі побільшив усе, що було в Йова. Але найбільш важливе те, що його страждання вплинули на його ставлення до Бога.

„Я чув лиш те, що говориться про Тебе, але тепер на власні очі побачив Тебе“⁶. Тепер Йов знає про Бога не

тільки із досвіду інших. Він зустрівся з Ним Самим. І це призвело його до покори, каяття, розсудливості⁷.

Отже, страждання справили на нього позитивний вплив. Вони відкрили глибину його ставлення до Бога, про яку Йов і не підозрював. Як і Яків, він змагався з Богом, і Бог благословив його⁸. Тепер його життя стало багатшим і щасливішим.

А сатана? Це випробування для нього закінчується погано, бо Йов ще більше покладається на Бога, аніж раніше. Про дружину Йова в Біблії більше нічого невідомо. Зазначено тільки, що у лихолітті випробування і в скорботі вона визнала Бога винним. Як і всі невіруючі, вона потрапила в тенета сатани⁹. Тому вона і не зрозуміла, що Бог попустив її муки не з метою страждання, а для того, щоб перевірити, який плід праведності принесе це випробування¹⁰. Бог дозволяє тимчасово відібрати хитке земне щастя, щоб люди могли пізнати вічне щастя у Ньому Самому. Дорога до Нього повинна вести через школу життя.

Як жінка Старого Заповіту, вона, очевидно, йшла подвійно тяжким шляхом. Те, що за найскладніших обставин життя можна встояти, довів її чоловік. У Новому Заповіті Йова відносять до блаженних за його довготерпіння і стійкість¹¹. Коли вогненні стріли спокуси направлено попадають в нього, він використовує свою віру, як щит, від якого вони відлітають¹².

Страждання Йова свідчать, що жодна людина не випробовується над свою міру, але в спокусі Бог дає їй полегшення, щоб перебороти спокусу¹³.

Йов побудував своє життя на міцній підвалині довіри до Бога. Його дружина такої твердої основи не має. Скорботи ще більше наблизили його до Бога. Про неї ми знаємо тільки те, що у критичний момент свого життя

вона сказала Богу „ні“. Тому вона не може бути прикладом для наслідування.

¹ Об. 12:9-10

² Йов 1:21

³ Йов 19:25

⁴ 1 Кор. 3:11

⁵ Мт. 7:24-27

⁶ Йов 42:5

⁷ Йов 42:6

⁸ Бут. 32:28

⁹ 2 Кор. 4:4

¹⁰ Євр. 12:11

¹¹ Як. 5:11

¹² Еф. 6:16

¹³ 1 Кор. 10:13

„Моя душа величає славу Божу; мій дух радісно може назвати Господа Тим, Хто дає блаженство. Його, Який не гордує і служницею, Який дозволяє їй прославляти Його милість“.

Згідно Йоана Ойзебіус Фут
(Обробка В. Барнард)*

МАРІЯ – НАЙБЛАГОСЛОВЕННІША МІЖ ЖОНАМИ

„А шостого місяця від Бога був посланий ангел Гавриїл у галілейське місто, що йому на ім'я Назарет“ (Лк. 1:26-38).

„Народження ж Ісуса Христа сталося так. Коли Його Матір Марію заручено з Йосипом...“ (Мт. 1:18-25).

„І сталось, як були вони там, то настав Її день породити. І породила Вона свого Первістка Сина...“ (Лк. 2:6-14).

„А побачивши, розповіли про все те, що про Цю Дитину було їм звіщено. І всі, хто почув, дивувались тому, що їм пастухи говорили...“ (Лк. 2:17-19).

„І дивувалися батько Його й Мати тим, що про Нього було розповіджене. А Симеон їх поблагословив...“ (Лк. 2:33-35).

„Під хрестом же Ісуса стояли – Його Мати, і сестра Його Матері, Марія Клеопова, і Марія Магдалина...“ (Ів. 19:25-27).

„Я – раба Господня“, – відповідає Марія, стривожена звісткою, яку сповістив їй ангел. Вона намагається зрозуміти, що він сказав їй.

Марія повинна стати Матір'ю Месії. Обіцяний Спаси-

* Славослів'я Марії згідно Лк. 1:46-55 у голландському церковному пісеннику.

тель, Якого провіщали пророки, має бути подарований світові через неї...

Вона знала, що Він колись прийде. Мабуть, кожна юдейська жінка сподівалася бути Матір'ю Месії.

Але про те, що саме тепер настав цей час і вона буде обраницею, вона ніколи не наважувалась і думати. Вона молода. Народилася в маловідомому селищі¹. І як вона зможе народити дитину без чоловіка – вона ж тільки заручена?..

Хіба можна дивуватися з того, що вона говорить: „Як же станеться це, коли чоловіка не знаю?“

Перш, ніж вона сказала слово, ангел мовить їй: „Не бійся, Маріє, – бо в Бога благодать ти знайшла“, – і він розповідає, яке диво вчинить в ній Дух Святий. Її Син буде Сином Всевишнього.

Марія знає Бога із книг Мойсея, пророків, псалмів. Вона всім серцем благоговіє перед Господом.

Вона знає, що Він зробив в історії її народу: для всього народу і для окремих людей. Вона знає, що Бог милостивий до тих, хто шанує Його, і що найчастіше Він допомагає немічним і зневаженим. Вона розуміє, що нічим вона не відрізняється від інших людей. А може, саме тому Він і обрав її? Чи не тому її обрано, що вона не може мати жодної підстави для цієї шани?

Що стосується її, то вона ладна покоритися і бути Йому за останню рабу.

„Нехай буде мені згідно із словом Твоїм!“ – говорить вона скромно, дивлячись услід зникаючому ангелу.

Її слова свідчать про цілковиту відданість без будь-яких заперечень. Ця відповідь не є необдуманною. Приблизно такі ж слова будуть сказані пізніше, коли обіцяний їй зараз Син в самовідданій покорі Богові скаже: „Не як Я хочу, а як Ти“².

В майбутньому вона часто матиме можливість підтвердити ці слова своїми вчинками. А поки що вона ще не може передбачити, якими будуть наслідки.

Але вона готова підкоритися волі Божій.

Марія, найблагословенніша між жінками, вже на самому початку дізнається, що особливі благословення вимагають жертв. Раніш за неї це спізнав Мойсей³. Після неї це спізнає Павло⁴.

Перша жертва, яку вона приносить, – її добре ім'я, яким вона нехтує, цілковито віддаючи себе Богові.

І для Йосипа, котрий заручений з нею, виникають складнощі. Він живе в тісному спілкуванні з Богом. Йому не можна оженитись на дівчині, яка чекає дитину від іншого чоловіка.

Але він її любить. Він не хоче відкрито її звинувачувати. Якщо він так вчинить, а закон вимагає від нього саме цього, то це означатиме її смерть. Бо якщо юдейська наречена обдурила свого нареченого і на весіллі не буде незайманою, то її безжалісно поб'ють камінням⁵.

Тому він надумав тайно відпустити її. Чи хоче він покласти на Бога те, що має статися з нею? Тоді він справедливо вирішив цю проблему. Ангел Божий у сні пояснює йому, що відбулося в дійсності. Син, якого чекає Марія, – це обіцяний Еммануїл, Котрого передбачав Ісая⁶.

Йосип – обранець Божий. Йому дозволено виконати обов'язки батька. Він дає Дитині ім'я Ісус. І йому дозволено виховувати Його, як власного сина. Його дім Син Божий на землі буде називати Своєю домівкою.

Йосип одружується з Марією. Він жертвує частину свого особистого щастя за довіру, що її виказав йому Бог. Він одружується з жінкою, цнотливість якої оточуючі їх люди можуть піддати сумнівам.

Йосип і Марія разом ідуть до храму в Єрусалимі. На руках вони тримають Дитину. Окрім того, вони несуть ще пару голубів, щоб принести їх у жертву Господу. По дорозі в храм Марія пригадує події минулого року.

Вона думає про те, як невдовзі після об'явлення ангела Гавріїла вона пішла в невеличке селище поблизу Єрусалима до своєї родички Єлизавети, яка теж чекала дитину. Перш, ніж Марія розповіла їй про себе, Єлизавета привітала її як благословенну між жонами. Сповнена Духом Святим, вона назвала Марію „Матір'ю Господа мого“ і величала її, бо вірила: Бог здійснить все, що Він говорив їй.

У відповідь на це Марія складає хвалу Господу, і Бог допомагає їй в цьому. У неї було передчуття, що повинно статися щось величне. Люди будуть ублажати її. І молоді, і старі, і прийдешні покоління. Не заради неї, а заради того, що Бог, Великий, Святий, Могутній, учинив їй⁷.

Вона сама почувається не гідною того. Вона не може нічого дати, окрім своєї віри, своєї покори і свого поклоніння Господу. Дитина, що має народитися, буде і для неї Спасителем. Незважаючи на привілей, що випав на її долю, вона відчуває себе грішницею, якій потрібен Спаситель. Вона не усвідомлює, що в її славослів'ї виявляється її скромна оцінка себе самої.

Вона також не могла передбачити, що через століття люди будуть зворушені її любов'ю до Бога.

Незадовго до пологів Марія разом з Йосипом змушена була вирушити до Віфлеєма для перепису населення. Це було місто царя Давида, з роду якого вони обидва походили. Там вони повинні були реєструватися.

Сталося те, чого вони найбільше боялися. На заїжджому дворі не було жодного вільного місця. Багато людей прибуло до Віфлеєма через перепис.

Марія народила свою Дитину в печері, в якій зимувала худоба. Вона вболівала за свого Сина, Якого змушена була покласти замість колиски в ясла. В той час, коли вона і Йосип вважали себе покинутими, сталося диво. Вночі раптом стало видно, як вдень. Незліченне воїнство ангелів з'явилося на небі. „Слава Богу на висоті, і на землі мир...“ – раділи вони і таким чином сповіщали про народження її Сина – Спасителя світу.

За велінням ангела до печери прийшли пастухи – бідні люди, що пасли чужу худобу. А потім – багаті, мудреці зі Сходу, які здолали далеку дорогу, щоб вклонитись її Сину. Вони піднесли Йому дари: ладан, миро, прикраси із золота. Такі звіщення Божі були при появі на землі її Сина; і багаті, і бідні вітали Його⁸.

Сама вона тихо сиділа і не знала, що сказати. Її серце вбирало в себе усі ці слова.

Коли вони несли Сина до храму, до них раптом підійшов чоловік похилого віку, який, не питаючи, взяв Дитину на руки⁹. Це Симеон – людина праведна та благочесна, що довго очікував дня, коли Бог проявить милість до Ізраїля.

Він віддав хвалу Богові і промовив: „Нині відпускаєш раба Свого, Владико, за словом Твоїм, із миром, бо побачили очі мої Спасіння Твоє, яке Ти приготував перед усіма народами“.

Цей чоловік говорив це, бо Дух Святий був на ньому, так само, як і на Єлизаветі. Йосип і Марія дивляться на свого Первістка. Вони не сумніваються, що Ісус – Син Божий.

І пророчиця Ганна, яка дожила до глибокої старості і яка, так само, як і Симеон, все життя служила Богові, підходить до Дитяти і впізнає в Ньому обіцяного Месію. Перед тим, як піти і сповістити людей, що для Єрусали-

ма прийде визволення, Симеон говорить багатозначні слова: „Ось призначений Цей багатом на падіння й уставання в Ізраїлі, і на знак сперечання, – і меч прошиє душу самій же тобі, – щоб відкрились думки сердець багатьох“.

Невдовзі приходить перша скорбота. Цар Ірод наказав повбивати у Віфлеємі усіх немовлят від двох років і менше¹⁰. Тим самим він сподівався погубити Дитятко на ймення Ісус, обіцяного Царя Юдейського.

Але ангел Господній попередив Йосипа, щоб він з родиною втікав до Єгипту. Вони повинні здійснити далеку подорож через пустелю Неїв. Це посушлива місцевість, де немає ні води, ні їжі.

Але більше за прикrostі шляху до Єгипту і назад Марію пригнічують думки про дітей, котрих повбивають. В її свідомості звучать стогони і плач безневинних. Вона уявляє собі горе і жах матерів... Радість бути Матір'ю Сина Божого для неї змішана зі сльозами.

Минуло приблизно десять років. В Єрусалимі на Пасху – багатолудно¹¹, бо люди родинами прибувають до святого місця, щоб відсвяткувати Пасху і віддати шану Господу через жертвоприношення.

Всі радіють. Багато з них прийшли не тільки для того, щоб скласти жертву Господу, але і для того, щоб побачити людей, з якими можна зустрітися тільки в такі великі свята. Місто переповнене дітьми і дорослими.

Люди використовують свято для зустрічі з родичами і знайомими, які далеко живуть. Вони великими юрмами ходять містом разом з дітьми.

Звичайно, в такій тісноті і при такому скупченні народу не відразу можна помітити, що одна Дитина загубилась, бо всі думають, що Вона пішла з іншими родичами чи знайомими.

Так сталося, що Йосип з Марією помітили відсутність Ісуса тільки під вечір першого дня зворотньої дороги до дому. Вони шукали Його поміж родичів та знайомих. Але, не знайшовши, стривожені повернулися до Єрусалима.

Як ретельно вони не шукали Його, але не могли знайти. І тільки третього дня, коли їхнє хвилювання дійшло до крайньої межі, вони знаходять Його у храмі.

Здивовані, вони бачать Отрока, який сидить між вечними равинами. Він не тільки слухає їх, а й запитує. Всі присутні дивувалися з Його розуму і мудрих відповідей. Марія сказала схвилювано: „Дитино, чому так Ти зробив нам? Ось Твій батько та я з великою скорботою шукали Тебе“.

Його відповідь не є непривітною, але досить стриманою. „Чого ж ви шукали Мене? Хіба ви не знали, що Мені потрібно бути в тому, що належить Моему Отцеві?“

Його Отець?.. Але ж він з Його матір'ю скрізь шукав Його.

Чи розуміють Йосип і Марія, що Він говорить про Свого Отця на небесах?

Прийде час, коли Ісус виросте і підтвердить ці Свої слова. Він – Син Божий. Він – Спаситель гріховного світу, і тому Його зв'язки з родиною, до якої Він належить, повинні поступово слабшати.

Чи згадала Марія саме тепер пророчі слова Симеона?

Чи відчула вона біль, який ніби мечем пронизує її серце?

Вони повернулись в Назарет, Ісус – покірний їм і слухняний, як і раніше. Але в Марії щось прокинулося. Вона ховає цю подію в пам'ятну книгу свого серця. І вона отримує можливість підкорити свої материнські почуття волі Божій.

Наступні роки були щасливими. Це період розвитку Ісуса як Людини, від юнака до дорослого.

„Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю у Бога й людей“¹².

Ісус, Син Божий, як і кожна людина проходить нормальний людський розвиток. Це свята таїна. Марія має на Нього великий вплив.

Ісус виріс в бідній сім'ї, але духовному Його розвитку можна позаздрити: Його батьки живуть в тісному спілкуванні з Богом і поважають одне одного. Особливо сповнені Богом думки Марії.

Бо, як людина думає в серці своїм, такою вона й є. Так виховання дітей і поведження усіх членів сім'ї визначається думками про Бога.

В цьому маленькому будинку в Назареті гарні моральні стосунки. Скромність і благочестя притаманні батькам Ісуса. Тут Ісус вперше познайомився із Святим Письмом. Любов Марії до своїх дітей – приклад для Ісуса.

Так Він ще вісімнадцять років проживає в рідному домі.

Ісусу виповнилось тридцять років – і все змінилось. Вперше Марія це зрозуміла на весіллі в Кані Галілейській, в маленькому селищі поблизу Назарета¹³.

Під час бенкету вона помітила, що вина більш немає, і сказала про це Синові, сподіваючись, що Він допоможе розв'язати цю проблему.

„Що Мені та Тобі, жоно?“ – відповідає Він їй. Слово „жоно“ в той час не свідчило про недостатню повагу. І звертання це теж не було непривітним. Марія – юдейка, і вона звикла до такого звертання.

Марія не ображається. „Що Він вам скаже, усе те зробіть“, – говорить вона слугам. Вона знає, що Він Бог і

може чинити дива. Вона погоджується з тим, щоб бути на другому місці. Чи розуміє вона те, чого Він пізніше буде навчати: в Царстві Божім хто більший, хай слугою вам буде?¹⁴.

Після цього Він назовсім залишив рідну оселю. Відтоді Він не є перш за все Сином Марії. Він стає Ісусом із Назарета, про Якого говорить весь народ. Він – Син Божий, Який ходить скрізь і чинить діла Божі.

Знову Марія повинна прийняти свою долю. Але це для неї не так легко. Вона все більше й більше усвідомлює, що меч супроводжує її життя. Та вона знає, що ця скорбота тісно пов'язана з милістю Божою. Все, що вона може зробити, це знову й знову підкорятися волі Божій.

У цей час, коли Ісус подорожує по країні, зцілює хворих і проповідує Євангеліє, віра Марії в Нього зростає. Звичайно, їй дуже боляче, що брати Ісусові не хочуть нічого чути про Його місію¹⁵, і що люди вигнали Його із Назарета¹⁶.

Чим більше зростає слава її Сина, тим послідовніше вчиться Марія відступати на другий план. Вона знає, що не може претендувати на Нього.

Знову вона це зрозуміла, коли хотіла разом з братами Його поговорити з Ним. Хтось говорить Йому: „Ось Твоя мати і брати Твої надворі тебе шукають“. Він відповідає: „Хто Моя мати і брати Мої?“ Потім каже: „Бо, хто буде чинить волю Божу, той Мені брат, сестра і мати“¹⁷.

Учні, з якими Він щодня спілкується, в Його очах рівноцінні матері. Бо найголовніше тепер для Нього не кровні зв'язки, а духовні.

Меч з усією гостротою проймає душу Марії, коли стоїть вона біля хреста, на якому розп'ято її Сина, як злочинця.

Тут не тільки Син випиває до останньої краплі гірку

чашу страждань. Тут і страждання Марії дійшли до крайньої межі.

Вона не уникає їх. Вона не полегшує їх. Вона до кінця залишається біля Нього.

Вона бачить Його муки, вона бачить, як з Нього знущаються.

Минають години під палючим сонцем. Найбільш кохана Людина страждає так, як ніколи не зможе страждати ніяка інша людина. Але Марія залишається. Вона не шукає собі полегшення, але стоїть при хресті і воістину співпереживає стражданням свого Сина.

І це повинна вона витерпіти, бо вона мати Ісуса. І тепер вона зберігає покору Господу: „Нехай буде мені згідно із словом Твоїм“. Вона витримує, бо її серце віддане Богові.

Ісус помічає її і не забуває в передсмертних муках потурбуватися про неї. „Жоно, це син твій“, – говорить Він матері. Потім мовить до Свого учня Іоана, якого особливо любив: „Це Мати твоя“¹⁸.

Учень і Мати, які більше за всіх любили Його, після того, як Він залишив землю, найкраще будуть розуміти одне одного і надавати взаємну допомогу. Відтоді Марія живе в оселі Іоана.

Біля хреста ми бачимо Марію не востаннє. Ще раз, коли вона зустрічається з учнями Ісуса і Його братами. У світлиці в Єрусалимі. Вони всі разом однодушно перебували у невпинній молитві¹⁹.

Марія повинна була проститися зі своїм Сином, але вона не сприймає це як свою особисту втрату. Вона вчиться віддалятися від своїх почуттів, бо знає, що її завдання щодо Нього вже виконане.

Марія, найблагословенніша між жінками, ім'я якої прославляється більше, ніж інші, знову присвячує

себе Богові. Непомітно вона займає своє місце між іншими.

Марія зрозуміла, що тільки людина, яка не зважає на свої особисті інтереси, може служити Богові.

Тепер вона набула великого життєвого досвіду. За минулі тридцять років вона пройшла і піднесення, і відчай, пізнала радість і горе, які ніяка інша жінка, мабуть, ніколи не пізнає. Але її ставлення до Бога залишалось незмінним. Те, що вона сказала, коли ангел сповістив їй про народження Месії, вона здійснила справами: „Я ж Господня раба: нехай буде мені згідно з словом Твоїм!“.

¹ Ін. 1:46-47

² Мт. 26:39

³ Євр. 11:24-26

⁴ Дії 9:15-16

⁵ Вт. 22:20-21

⁶ Іс. 7:14

⁷ Лк. 1:45-55

⁸ Мт. 2:1-12

⁹ Лк. 2:22-38

¹⁰ Мт. 2:13-16

¹¹ Лк. 2:41-51

¹² Лк. 2:52

¹³ Ін. 2:1-11

¹⁴ Мт. 23:11-12

¹⁵ Ін. 7:3-5

¹⁶ Лк. 4:16-30

¹⁷ Мр. 3:32-34

¹⁸ Ін. 19:26-27

¹⁹ Дії 1:9-14

„Ми багато молилися.
Чому ж? Чому? Як багато років минуло
з тих пір, як ми, зважаючи на час, жили:
стільки днів, стільки тижнів.
Важкий тягар років.
Вже зовсім немає надії.
Вже зовсім немає на що розраховувати.
Про дитину мовчимо.
Не мати нічого для життя,
те саме, що смерть“.

Михайл фон дер Плас*

ЄЛИЗАВЕТА – ЖІНКА З СИЛЬНИМ ХАРАКТЕРОМ І ДОБРА СУПУТНИЦЯ У ЖИТТІ

„За днів царя юдейського Ірода був один священик, на ім'я Захарій, з денної черги Авія...“ (Лк. 1:5-20).

„А після тих днів зачала його дружина Єлизавета, і таїлась п'ять місяців...“ (Лк. 1:24-25).

„Тими днями зібралась Марія й пішла, поспішаючи, у гірську околицю...“ (Лк. 1:39-45).

Євангеліст Лука змальовує Єлизавету, як жінку, яка варта уваги.

Вона – дружина священика. А священики могли брати дружину тільки з бездоганною репутацією, бо інакше споганилося б їхнє святе звання¹.

Єлизавета – саме така жінка.

Вона не тільки у шлюбі зі священиком, але й сама – з роду Ааронова.

* „Захарія в храмі“.

В Євангелії сказано: „Вони були обоє праведні перед Богом і виконували всі заповіді та постанови Господні бездоганно“. Цими словами Лука поруч із Захарієм ставить і Єлизавету. Вона – жінка, про яку ніхто ніколи не сказав поганого слова, яка не тільки наслідує свого благочестивого чоловіка, але має особисте духовне життя. Її хвалять за її ставлення до Бога.

Вона більше служить Богу душею, аніж за буквою закону. А це багато про що свідчить!

Тому її бездітність для неї самої є сумною загадкою. Так само, як Єва і кожна юдейська жінка, вона сподівалася стати матір'ю Месії.

Вона і її чоловік вже були в похилому віці, але дитини в них так і не було, хоча вони щиро її хотіли.

Чи продовжує вона молитись, щоб Бог послав їй дитину?

Чи вона думає, що Бог не приймає її молитву? Чи змирилася із своєю долею?

Життя сповнене несподіванок і для Єлизавети, а не тільки для матерів Ісаака, Якова та Самуїла, які після довгих років чекання подарували своєму народу величних синів.

І ось, коли її чоловік за порядком своєї черги служив перед Богом², то випав йому жереб увійти в святилище Господнє і покадити.

Відтоді починається новий період життя для нього і Єлизавети.

Гавриїл, особливий вісник Божий, стоїть перед ним і говорить: „Не бійся, Захаріє, бо твоя молитва почута; дружина твоя Єлизавета народить тобі сина, і ти даси йому ім'я Іоан“.

Це винагорода за довге чекання. У Захарія і Єлизавети народжується син. Бог зглянувся на неї, зняв її наругу

між людьми, і нове життя увійшло в їхню тиху оселю. Тупіт дитячих ніг і радісний дитячий сміх порушують тишу.

Але Бог має намір зробити ще більше.

Нова будучина настане для усього юдейського народу. Дитина Єлисавети не така, як інші. Вона буде людиною, присвяченою Богові, яка наверне багато синів Ізраїля до Бога. І про нього Ісус засвідчить, що він – найбільший між народжених жінками³.

Перед світом відкриваються нові перспективи. Після народження Іоана прийде благословення, яке пошириться не тільки в його країні і серед його народу, але й в усьому світі. Іоан буде посланцем Бога, що приготує шлях для майбутнього Месії.

„Захаріє, твоя молитва почута“. Не тільки твоя молитва про дитину, але й твоя молитва про Месію.

Як людина може збагнути таке раптове щастя?

Захарія, здається, не здатний на це. Він просить знамення, і це стає для нього роковим. Дев'ять місяців він не може сказати ані слова. Все, про що він хотів розповісти, він писав.

Саме тепер ми бачимо велику віру Єлисавети: вона зовсім не збентежена фантастичною звісткою. Хоча вона не чула її так, як її чоловік, від неземного Божого вісника. Вона дізнається про це зі слів, які її чоловік написав на дощечці.

Чи Єлисавета так тісно спілкується з Богом, що розуміє Його голос, як тільки Він заговорить? Чи має вона більшу віру, аніж її чоловік? Цього ми не знаємо.

„Дружина твоя Єлисавета сина породить тобі, ти ж даси йому ймення Іоан“, – сказав ангел Гавриїл.

Іоан! Його ім'я подібне до звуку труби: „Бог милостивий!“

Бог Сам визначив йому ім'я. Кращого імені ніхто не зміг би вигадати.

Єлизавета думає про це в той час, коли це диво здійснюється в ній. П'ять місяців вона таїлася.

Чи їй неприємно, що оточуючі дізнаються про її стан (вагітність)? Може бути. Чи це здивування Божим дивом? Він знову показує, що для Нього немає нічого неможливого. Його вірність безмежна.

Бог визначив їй і Захарії особливу дитину, але вони повинні були виждати час. І ось ця пора прийшла, бо мав народитися Ісус Христос. Єлизавета повинна народити особливу дитину, яка стане пророком Всевишнього і буде ходити перед Господом, щоб дорогу йому приготувати.

Терпіння Єлизавети було суворо випробувано, але тепер її чекає нагорода. Їй притаманні спокій і володіння собою, які допомагають їй – в її похилому віці – подолати раптову зміну долі. Хоча Єлизавета реагувала з більшою вірою, аніж її чоловік, але все ж ми не бачимо у неї ані найменшого почуття переваги над чоловіком, ми не чуємо жодного слова докору, ми не бачимо ніякої поблажливості щодо нього. Вони в шлюбі рівні. Вона і тепер – гарна дружина, яка допомагає чоловікові в усьому.

Єлизавета не тільки за своїм походженням благородна, але й за вдачею благородна й самостійна.

Після народження сина її сусіди й родичі обговорюють, яке ім'я дати дитині. Згідно з традицією йому повинні дати ім'я батька, але Єлизавета рішуче відхиляє це. Вона не піддається умовлянням близьких і залишається вірною Богові.

Рішуче і твердо вона мовить: „Ні, нехай буде названий Іоаном“.

Єлизаветі притаманні й інші риси, а саме: покірливість і скромність.

Це особливо видно тоді, коли під час вагітності її відвідує Марія. Єлизаветі заздрість не властива⁴.

Вона не говорить про себе, а всю увагу приділяє Марії. Вона відразу визнає її як благословенну Богом. Тут немає значення, що вона стара, а Марія – молода, бо вона – мати Іоана, який приготує дорогу синові Марії, Еммануїлу, Самому Месії... Саме в цьому велика різниця між ними.

Єлизавета розуміє це, і тому вона така смиренна й лагідна, що їй можна позаздрити. Вона не ревнива і з радістю називає зовсім молоду жінку „Матір'ю Господа мого“ і „благословенною між жонами“.

Все це чинить в ній Дух Святий. Дев'ятикратний плід Духа, який Павло визначить пізніше, живе в ній⁵.

Перш ніж Марія розповіла про своє велике щастя, Єлизавета вже знає, що сталося. В Дитині, яка ще не народилася, вона впізнає свого Господа і вклоняється Йому. В цей час здригнулася з радості дитина в лоні її, ніби бажала привітати Господа, Якому потім буде служити в смиренні⁶. І жінка, яку багато років зневажали за бездітність, стає пророчицею.

„Щаслива та, що повірила! – говорить вона юній Марії. – Бо здійснився сказане їй від Господа“.

Три місяці майбутні матері жили разом: жінки, які засновують історію вічності.

Як багато вони розповіли одна одній, скільки разом раділи та працювали, як це звичайно роблять молоді й старі жінки.

Але в центрі – розповідь Луки про те, що Бог зробив і що ще зробить.

Не дивно, що всі сусіди й люди Юдеї говорять про Іоана: „Що воно з того хлоп'яти буде?“ І рука Господня була з ним⁷.

Настане пора нових сподівань. І Богу потрібна Єлизавета, жінка з сильним характером і великою вірою, яка повністю віддана Йому. Мир, самовладання, вірність, терпіння, смиренність – це плоди Його Святого Духа, так само, як любов, доброта і милосердя. Ці всі чесноти притаманні Єлизаветі. Таких жінок Бог може використати для великих цілей.

Така дружина – добра супутниця у житті.

¹ Лев. 21:1-7

² 1 Хр. 24:19

³ Мт. 11:11

⁴ Фил. 2:3-4

⁵ Гал. 5:22

⁶ Ін. 3:30

⁷ Лк. 1:65-66

„Від печалі серця Ганна поспішила до Бога. Ті серед нас, що пережили велику скорботу – особливо удовиці, – знають, що немає нічого більш цілющого для ран, як усвідомлене переживання присутності Божої“.

Євгенія Прайс

ГАННА – ЖІНКА, ЯКА НЕ ПОМЕРЛА ВІД РОЗБИТОГО СЕРЦЯ

„А коли – за Законом Мойсея – минулися дні їхнього очищення, то до Єрусалима принесли Його, щоб поставити Його перед Господом...“ (Лк. 2:22-27).

„Була й Ганна пророчиця, дочка Фануїлова з племені Асирового, – вона дожила до глибокої старості...“ (Лк. 2:36-38).

Так говорить Господь Саваот... „А вдови твої хай надію на Мене кладуть!“ (Єр. 49:11).

Чи може людина померти від розбитого серця? Англійські лікарі спостерігали за багатьма удівцями і дійшли висновку, що деякі з них помирили протягом півроку після смерті дружини, з них половина – від душевної скорботи.

Здається, життя Ганни теж повинно було стати безнадійним. Ще до сьогодні на Середньому Сході удова – це жінка без майбутнього. Єдине, що їй залишається, це – повернутися до батьківського дому, щоб чекати на іншого чоловіка або смерті.

Ганні вісімдесят чотири роки. Вона жила з чоловіком тільки сім років. В деяких перекладах Біблії сказано, що вона вісімдесят чотири роки була удовою. Але в такому віці це не має особливо великої різниці. В усякому разі, ми знаємо, що їй було вісімдесят чотири роки, а може і сто, отже, вона була вельми похилого віку.

Ганна була з коліна Асирова, із Галілеї. Це не дуже відоме коліно (плем'я). Бо сказано: із Галілеї не прийде пророк.

Бути пророком – це чоловіча справа. Жінки-пророчиці були рідкісним винятком. Біблія називає тільки декількох: Маріам, Дебору, Олдаму і Ноадію у Старому Заповіті. А в Новому Заповіті ми знаємо чотирьох дочок апостола Пилипа-благовісника.

Ганна займає місце якраз в середині між Старим і Новим Заповітом. Це велика честь і особливий привілей – належати до обраниць, бути пророчицею! Бути жінкою, яка може донести до народу, що йому хоче сказати Бог.

„Коли помер мій чоловік, життя для мене перестало існувати“, – сказала мені якось одна удова.

Ганна інакше думає про це. Після важкого удару в її житті вона не стала самотницею, що оплакує свою долю. Вона не стала тягарем для своєї родини. Вона не стала людиною, для якої життя закінчилося. Також вона не стала жінкою, якій всі співчують і ніхто не може допомогти.

Ганна не живе минулим. Це одна з небезпек, які загрожують удовам. Тільки ті, котрі, як Ганна, втратили супутника життя, знають, яка велика ця небезпека.

Коли порушується єдність шлюбу, то залишається людина, яка розірвана надвоє, яка навіть після нетривалого шлюбу вже не може бути такою особистістю, як раніше. Вона залишається половиною від двох.

Чи втішає Ганну думка про те, що Бог нічого не забире для того, щоб тільки забрати? Чи чекає вона, що Він Самого Себе дасть замість того, що у неї забрано?

Щоб зрозуміти це, потрібно наважитись подивитись уперед.

Пізніше Ісус скаже Своїм учням: „Ніхто з тих, хто

поклав руку на плуг і озирається назад, не здатний до Царства Божого“¹.

Ганна знайшла своє щастя в служінні Богові. Впродовж свого довгого життя вона служить Йому в храмі Його постом та молитвою. І це свідчить про те, що вона більше покладається на Бога, аніж на себе.

Якщо жінка наважилась залишити минуле, якщо її щастя не залежить від її безсумнівно дорогих спогадів, якщо вона довіряє Богу сучасне і майбутнє своє життя, тоді божественний мир і спокій приходять в її серце. Тоді в її душі панує віра, мудрість, енергія, які так необхідні світові, духовно і морально. Тоді вона буде в житті не просити, а давати. Тоді вона зможе утішати інших в стражданні і скорботі, тому що вона одержала втіху (розраду) від Бога².

Ганна ніколи не відходила від храму, служачи Богові вдень і вночі. Але тут вона також може спілкуватися з людьми і допомагати їм. Її служба Богові виявляється і в тому, що вона хоче й інших зробити щасливими.

Зерен Кіркегаард говорив: „Двері щастя відчиняються назовні“.

За часів Ганни життя людське – темне і безпросвітне. Тому багато людей – свідомо чи підсвідомо – очікують Спасителя, Котрий може прийти тільки від Бога. Вони з нетерпінням чекають приходу Месії.

І цей день настає. Народжується Ісус. Ангели радіють: „Слава Богу на висоті, і на землі мир у людях доброї волі!“.

Пастухи падають на коліна, щоб вклонитися Йому.

Коли Йосип і Марія приходять у храм зі своїм Первістком, щоб присвятити Його Господу, як цього вимагав закон, то вони зустрічають не тільки благочестивого Симеона – він знав, що не помре, аж поки не побачить

Месію, – але тут була також і Ганна. Бог, який усі ці роки турбувався про неї, не міг допустити, щоб вона не була присутня в цей святий момент.

Жінка, яка за своїм походженням, станом і віком повинна стояти осторонь, стає привілейованою. Разом з Симеоном вона може бачити Дитя і вклонитися Йому.

Це кульмінаційний момент в її житті, відповідь на всі її молитви. Це найвеличніша мить усіх часів, якої світ з нетерпінням чекав. Месія тут!

Ганна разом з Симеоном прославляє Бога, що явився довгоочікуваний для народу, для світу і для неї самої Спаситель. Але цю радісну звістку вона не може утаїти від людей.

Хтось сказав: „Давати свідчення – значить глянути на Ісуса Христа і потім розповісти іншим те, що ти побачив“. Це і зробила Ганна.

Тепер видно, як добре вона знає людей. Вона знає, хто очікує визволення Єрусалима. Цим людям вона і розповідає, Кого вона бачила.

Провіщає про Христа не молодий чоловік, а ця стара жінка, яка сама буквально пережила те, що псалмо-співець передрікав про Господа: „Розбитих серцем Він зцілює і лікує скорботи їхні“³.

¹ Лк. 9:62

² 2 Кор. 1:3-4

³ Пс. 147:3

„Я не хочу дорожити нічим з того, чим би я міг володіти. За винятком того, що має цінність для Царства Христа. Якщо що-небудь з того, що я маю, може бути корисним для Царства, то я віддам його або залишу собі у відповідності з вимогами слави Божої“.

Давид Лівінгстон

УДОВА, ЯКА ВМІЛА ДОБРЕ РОЗПОРЯДИТИСЬ СВОЇМИ ГРОШИМА

„І сів Він навпроти скарбниці, і дививсь, як народ мідяки до скарбниці вкидає“... (Мр. 12:41-44).

„А до цього кажу: хто скупю сіє, – той скупю й жатиме, а хто сіє щедру, – той щедру й жатиме!“ (2 Кор. 9:6-8).

У Єрусалимі – тісно й гамірно. Звідусіль, з усього світу до міста прибувають юдеї. Через декілька днів – свято Пасхи, і кожний юдей хоче бути в ці дні у святому місті.

Жінки старанно готуються до Пасхи. Всі варять, печуть, аж душа радіє.

Тільки одна жінка не має цих турбот. Вона не витратила свої гроші в маленьких крамничках на вузьких і кривих вулицях Єрусалима. Вона має мало грошей і тому повинна розпорядитись ними розважливо і не використовувати їх для непотрібних покупок.

„Багато людей можуть заробити достатньо грошей, але мало хто знає, що їм дійсно робити з ними“, – сказав якось президент однієї рекламної фірми.

Хоча ця бідна удова має мало грошей, але вона точно знає, що вона з ними зробить. Вона поспішає до храму. У храмі вона йде прямо до скарбниці і вкидає туди усі свої гроші.

Всі? Так, але ж це тільки дві маленькі лепти, які разом складають кодрант!

Вона тільки на коротку мить з'являється із тіні своєї бідності, а потім знову губиться в натовпі людей, які прийшли в храм: серед багатих, які клали в скарбницю багато від надміру свого. Вона зникає так само непомітно, як і прийшла. Непомітно?

Але не для Ісуса, Який в цей час також знаходився в храмі. Це Його останній день в храмі Отця. Через декілька днів Його схоплять в Гефсиманському саді, щоб розп'ясти.

У храмі Він сів навпроти скарбниці і спостерігав за людьми, які вкидали до неї гроші. Заможні давали багато, і це добре. Але навряд чи це мало велике значення при їхніх статках. У них залишиться ще достатньо.

Потім Він бачить бідну удову. Хоча вона не дивлячись кидає свої дрібні монети в скарбницю Божу, але Ісус знає, скільки вона поклала. Він також знає, що це останні гроші, які вона має. Вона не залишила навіть на те, щоб купити поїсти. Більше вона не має жодної монети.

Подаяння цієї жінки мало вплинуло на витрати храму. Бо що можна купити за дві лепти?!

Незважаючи на це, Ісус вважає її дар таким значним, що саме на нього звертає увагу Своїх учнів, а не на великі гроші багатих. Він говорить: „Ця вбога удовиця поклала найбільше за всіх, хто клав у скарбницю. Бо всі клали від лишку свого багатства, а вона поклала з убогства свого все, що мала, – свій прожиток увесь“.

Сума, що вона дала, дуже незначна в порівнянні з іншими. Але для Ісуса вирішальним є те, що у неї залишилося для себе. А це – нічого.

В подаянні важливо те, яку цінність цей дар має для того, хто дає. Для цієї жінки це було все.

Самі по собі гроші не мають ніякої цінності перед Богом. Про це сказано в промові Павла в Афінах:

„Бог, що створив світ і все, що в ньому, бувши Господом неба й землі, проживає не в храмах, рукою збудованих, і Він не вимагає служіння рук людських, ніби в чомусь Він мав би потребу, бо Сам дає всім і життя, і дихання, і все“¹.

Важлива причина, чому людина дає. Ісус знає, що людина за своєю природою дуже цінує свої гроші і часто забуває, що це милість, якщо вона має здоров'я і розум, щоб заробляти гроші. Людина помиляється, якщо думає: маючи багато грошей, я можу зробити все, що захочу; бо гроші лише благословення Боже. Бог не тому потребує наших дарів, що вони Йому потрібні, а тому, що ми самі собі шкодимо, якщо ми пожадливі. Ісус також знає: якщо людина дає Богові свої гроші, то вона робить це через любов, бажаючи розділити з Ним все, і своє майно також.

Тоді збільшиться матеріальна цінність грошей так само, як Ісус збільшив хліб і рибу³. Людина, яка дає, знає, для чого вона дає, тому що це пов'язано з благословенням Божим.

Характерно те, що ця бідна удова вже відчувала дух Нового Заповіту, хоча його ще не було. Ісусу ще передбачалося вмерти і воскреснути.

У Старому Заповіті, де все визначалося законом, Бог і для матеріальних прибутків дав точну вказівку: десята частина усіх доходів повинна бути для Нього⁴. З цієї суми оплачувались служителі храму і левіти. Це була повинність, якої не міг уникнути жоден юдей, і навіть левіт. Вони, в свою чергу, віддавали десяту частину своєї десятини священників⁵.

В Новому Заповіті все по-іншому. Тут немає таких

законів, не обумовлюються точні суми. Тут найголовніше – любов, а не закон.

Любов не дозволяє диктувати закони. Вона – добровільна. Ті, хто визнає це, хто має радість від того, що дає, бере собі за правило такий принцип: давай постійно⁶, непомітно⁷.

Може, ця жінка відчуває, що Бог виявив свою любов до людей тим, що подарував світові Свого Сина? Може тому вона й хоче довести свою любов до Нього через пожертвування останніх грошей?

В усякому разі, вона розуміє, що давати – це не привілей багатих. Бідні мають таку ж можливість. Відсоток, який може дати бідний від свого заробітку, не менший, ніж від прибутку багатого. Нехай сума буде менша, але різниці в цьому немає.

Гроші повинні використовуватись не тільки для земних благ. Якщо гроші призначаються Богові і Його служінню, тоді вони набувають неминучу цінність.

„Гроші не можна забрати з собою на небо, – сказав дехто, – але їх можна послати туди наперед“. Це означає, що їх можна використати на те, що має вічну цінність, як це зробила бідна удова. Тоді вони стають капіталом на небесах⁸.

Шкода, що ми так мало довідалися про життя цієї удови! Що не розповідається про те, як Ісус, зворушений її всежертвеним даром, турбується про неї.

Чи не Бог звелів Соломону сказати: „Шануй Господа тим, що маєш, та первоплодами всіх твоїх прибутків; і твої клуні будуть ущерть повні, твої винотоки вируватимуть молодим вином?“⁹ Чи не Він обіцяв через пророка Малахію, що на того, хто принесе десятину свого доходу, зійде благословення Боже?¹⁰

Жінка, яка не задовільнилась тим, щоб принести

частину своїх грошей, що дала не десять, а сто відсотків, яка хотіла витратити для Бога не менше, ніж всі, безсумнівно пізнає, що Бог, Якому вона принесла свій дар, не хоче бути в боргу ні перед ким.

Ця бідна удова святкувала гарну Пасху. В цьому ми можемо бути впевнені.

¹ Дії 17:24-25

² Пр. 10:22

³ Лк. 9:12-17

⁴ Лев. 27:30-32

⁵ Чис. 18:21, 25-30

⁶ 1 Кор. 16:2

⁷ Мт. 6:2-4

⁸ Фил. 4:17

⁹ Пр. 3:9-10

¹⁰ Мал. 3:10

„І молюсь я про те, щоб ваша любов примножувалась ще більше та більше в пізнанні й усякім дослідженні, щоб ви досліджували те, що краще, щоб чисті та цілі були Христового дня“.

Павло*

МАРТА ІЗ ВІФАНІЇ – ЖІНКА, ЯКА ПОСТАВИЛА ДРУГОРЯДНІ РЕЧІ НА ПЕРШЕ МІСЦЕ

„І сталось, коли вони йшли, Він прийшов до одного села. Одна ж жінка, Марта їй на ім'я, прийняла Його в дім свій“... (Лк. 10:38-42).

„Як прибув же Ісус, то знайшов, що чотири вже дні той у гробі. А Віфанія поблизу Єрусалима була, яких стадій з п'ятнадцять“... (Ін. 11:17-27).

„Як Марія ж прийшла туди, де був Ісус, і Його вгледіла, то припала до ніг Йому та й говорила до Нього: „Коли б, Господи...“ (Ін. 11:32-44).

Марта очевидно незадоволена. Тільки що прийшли тринадцять гостей. Це Ісус і Його учні, які прямували до Єрусалима, що був за декілька кілометрів від Віфанії. Віфанія завжди славилась своєю гостинністю. В цьому є й заслуга Марти.

Гості – давні знайомі. Вони приходять не вперше. Ісус – друг Марти, Марії та їхнього брата Лазаря. Раніше Він вже приходив до них зі Своїми учнями пізно увечері¹, втомлений нападами і спокусами книжників і фарисеїв в Єрусалимі².

* Фил. 1:9-10

Марта рада, що Вчитель, Який не мав місця, де голову прихилити³, почуває себе у неї як вдома. Вона – гостинна і люб'язно віддає свій будинок в розпорядження гостей. Вона вважає це за честь для себе і тому старається, щоб гостям було у них затишно. Вони втомлені, голодні, в пилюці, і вона, турбуючись про них, має багато клопоту. Не тому, що у неї замалий дім для гостей, чи в коморі пусто. Марта – не бідна. Але вона сердиться, що сестра їй не допомагає.

Та Марія цілком захоплена проповіддю Вчителя. Вона жадібно ловить кожне Його слово. Перш за все, її, мабуть, хвилює питання: як найкраще використати Його перебування в їхньому домі? Чого я можу у Нього навчитися?

Мабуть, Марта не менш щаслива, що у неї такий гість. Але вона не може вповні радіти з того. Її турбують різні дрібниці. Вона не розуміє, наскільки важлива ця подія в її житті. Марта роздратована. І, як звичайно буває у людей, вона шукає причину невдоволення у кому-небудь іншому.

Вона жаліє себе, а самооплакування – поганий порадник. Воно не допоможе вірно судити ні про себе, ні про оточуючих.

Від самооплакування до звинувачення інших – зовсім мала відстань.

„Господи, – перебиває вона Ісуса, чи Тобі байдуже, що сестра моя лишила мене одну служити?“

Вона не думає про те, що осуджуючи сестру, вона хоче, щоб і Ісус її осудив.

Вона навіть насмілюється запропонувати: „Скажи їй, щоб мені допомогла“.

Вчитель зводить очі. „Марто, Марто, ти побиваєшся і клопочешся про багато, а потрібне одне. Марія ж вибрала найкращу частку, що не відніметься від неї“.

Цими небагатьма словами Він насправді сказав набагато більше. Марта може в них почути застереження: „Як ти можеш не відрізнити, що головне, а що другорядне? Як ти можеш думати про дрібниці, коли Я знаходжуся у твоєму домі?

Марто, невже ти не можеш зрозуміти, що Я перш за все прийшов послужити, а не для того, щоб Мені служили⁴. Чи не бачиш ти, що справа стосується більш важливого, аніж нічліг і їжа, справа стосується тебе? Моя турбота – про тебе саму. Ти така старанна й розумна. Чи повинна ти все до останнього робити сама? Невже ти не розумієш, що для Мене і скромний обід так само дорогий?

В Моєму Царстві перевага надається духовним цінностям. Пізнай себе! Навчись бачити все з Моєї точки зору. Марія не заслуговує осуду. Тебе ж Я напоумляю тому, що Я тебе люблю⁵.

Речі, що мають скороминущу цінність, земні турботи заглушають Моє Слово⁶ і не дають тобі осягнути те, що має вічну цінність. І будь обережна, Марто, в судженнях про інших⁷. Залиш це Мені⁸. Суди тільки себе і своє власне серце⁹.

Наступна зустріч відбудеться за дуже сумних обставин. Горе і страх прийшли в їхню щасливу родину. Лазар тяжко захворів.

Його сестри негайно повідомили Ісуса, Який проповідував по інший бік Йордану: „Господи, друг Твій дуже хворий“.

Сестри очікують, що Він негайно прибуде до них і вираховують час, коли Він буде тут. Але Ісус довго не приходять, і Лазар помирає. Бог через цю смерть особливо повинен прославитись. Ісус хоче ошчасливити своїх друзів, але не через зцілення від хвороб, а через воскресіння із мертвих.

Цього сестри не можуть знати, і тому багато разів на день повторюють: „Якби Господь був тут, то наш брат не помер би“.

Коли Лазар вже чотири дні знаходився у гробі і в домі було багато друзів, які хотіли втішити їх, прийшов Ісус.

Марія, пригнічена скорботою, залишається вдома. Але характер Марти не змінився. Чи може вона сидіти вдома, коли Вчитель наближається до їхнього селища? Це неможливо! Вона поспішає Йому назустріч і говорить те, що вони з Марією безперестанку повторювали: „Господи, якби Ти був тут, то не вмер би мій брат“.

В її словах чується не тільки скарга, але віра й надія. Це видно з того, що вона тут же додає: „Але і тепер знаю, що все, чого попросиш в Бога, Бог Тобі дасть“. Тобто вона хоче сказати: ще не все втрачено.

Коли Ісус їй обіцяє: „Твій брат воскресне“, вона думає, що це буде в далекому майбутньому. Але Ісус їй говорить: „Я – воскресіння і життя“.

Воскресіння – не в майбутньому. Воно – реальність тепер, зараз. Ісус не тільки дарує життя, Він Сам – життя.

Марта відповідає на це словами віри: „Так, Господи, вірую, що Ти Христос, Божий Син, Який гряде у світ цей“.

Питання, яке ставили багато людей і яке викликало стільки суперечок – чи Він Христос, чи ні?¹⁰ – Марта вирішує вірно, хоча вона й не розуміє, наскільки важлива її відповідь. Вона кличе Марію. Коли Марія підходить до Христа, Він співчуває її горю, яке Його глибоко зворушило і розчулило.

Син Божий плаче і не соромиться Своїх сліз.

Сестри і всі присутні бачать це.

На їхніх очах підтвердилися слова Ісаї: ні в якому горі Він не залишить їх¹¹. „Бач, як Він його любив“, – казали

деякі юдеї. Інші говорили, осуджуючи: „Чи ж Оцей, що сліпому очі відкрив, не міг так вчинити, щоб і отой не помер?“

І тут видно страждання Христа. Він буде страждати не тільки від Своєї смерті, якій Він свідомо йде назустріч. І в цю святу мить, коли Він доводить Свою владу над смертю, Він страждає. Він страждає від нерозуміння людей¹² і від невірності Своїх друзів¹³.

Він страждає і через поведінку Марти.

Вона знову перебиває Його. Коли Він звелів: „Відваліть камінь!“, вона нагадує Йому, що Лазар вже чотири дні лежить у гробі і повинен початися розклад тіла.

„Чи не казав Я тобі, що як будеш вірувати, – славу Божу побачиш?“ – відповідає їй Ісус.

Він гукнув голосно: „Лазарю, вийди сюди!“ – і смерть звільняє свою жертву. Лазар постав перед ними живий.

Після чуда воскресіння Лазаря фарисеї і першосвященники змовилися вбити Ісуса. Він повинен переховуватись¹⁴. Так Ісус виявив свою прихильність до родини у Віфанії, хоча спочатку здавалося, що Він не помічав їхньої скорботи.

Через декілька тижнів Він помре на хресті не тільки за гріхи світу, але конкретно за Лазаря, Марту і Марію.

Ще раз ми зустрічаємо Марту за шість днів до смерті Ісуса. Вона прислуговує під час вечері, яку приготували для Ісуса¹⁵.

Це цілком правдива розповідь. Ми бачимо, що Марта не перестала прислужувати. Вона не впадає з однієї крайності в іншу.

Марта – жінка з особливим характером. Їй притаманні такі прекрасні риси, як гостинність і готовність допомогти. Це жінка, яка витримала випробування віри в час смерті Лазаря.

Окрім того, Марта – мужня жінка. У той час, коли ненависть юдеїв до Ісуса дійшла до крайньої межі і вони ухвалили Його вбити, Марта залишається вірною Господу.

Ісус любить її. Він удостоює її Своєї дружби. Він розуміє, що вона сама, може, страждає через свій характер. Ісус знає, що такі енергійні, здібні люди, як Марта, можуть помилятися, невірно судячи про інших, хоча самі витрачають свої здібності та енергію на другорядні речі, які не варті уваги.

Таким людям потрібен Ісус. Тільки Він може застергти їх від того, щоб не розтратити своє життя на другорядне.

¹ Мр. 11:11

² Мт. 21:17

³ Мт. 8:20

⁴ Мт. 20:28

⁵ Євр. 12:5-6

⁶ Мр. 4:9

⁷ Мт. 7:1-2

⁸ 1 Кор. 4:5

⁹ 2 Кор. 13:5

¹⁰ Ін. 7:31, 41-43

¹¹ Іс. 63:9

¹² Мр. 6:1-6

¹³ Лк. 22:39-45;

Мт. 26:31-35

¹⁴ Ін. 11:53-54

„Приязнь Господня до тих, хто боїться Його, і Свій заповіт Він звістить їм“.

Давид*

МАРІЯ ІЗ ВІФАНІЇ – РОЗУМНА ЖІНКА, ЯКА ВИБРАЛА НАЙКРАЩЕ

„Ісус же за шість день до Пасхи прибув до Віфанії, де жив Лазар, що його воскресив Ісус із мертвих...“ (Ін. 12:1-11).

„Поправді кажу вам: де тільки оце Євангеліє проповідуване буде в цілому світі, – на пам'ятку їй буде сказане й те, що зробила вона!“ (Мт. 26:13).

Марія непомітно заходить до кімнати, підходить до Ісуса і опускається біля Його ніг.

Єдиним порухом руки вона поправляє свій довгий одяг, щоб упевнитися, чи тут пляшечка з дорогоцінним миром, яку вона ховає в його складках.

Її прихід не завадив гостям. Вони, як і раніше, продовжують розмову.

Місце біля Ісуса належить їй. Вже й раніше присутні бачили, як вона сиділа в ногах у Ісуса та слухала Його¹.

Тимчасом, як чоловіки вечеряють і розмовляють, Марія згадує, як Ісус із Своїми учнями вперше завітав до них. Тоді Він назавжди увійшов у її життя і тільки Він зміг так цілковито змінити його. Все почалося з того, що Він подарував їм Свою дружбу. Це було нове, невідоме переживання. До цього часу вони знали, що між чоловіком і жінкою повинна бути велика відстань. Адже

* Пс. 25:14

юдейські чоловіки у своїй щоденній молитві дякують Богові за те, що Він не створив їх язичниками, рабами чи жінками. Ісус зовсім інший. Для Нього немає ні чоловіка, ні жінки, бо головне для Нього – людина².

Він приділяє жінці багато уваги і надає їй такі можливості, яких вона раніше не знала. Він ставить її на нове, більш значиме місце.

Тому в Його присутності Марії так добре, що вона почуває себе вільно серед чоловіків, котрі уважно слухають Христа.

Коли вона чує Його слова, у неї з'являється нове бажання: служити Богу. Через Христа їй стає зрозумілою сутність і мета її життя. Зростає впевненість: я створена для Бога, я живу по Його Волі³. Це надає їй життю змісту і нових перспектив. Так в спілкуванні з Христом вона відчуває все це⁴. Це – ціль її життя, це – її покликання. Вона відчуває голод по Його Слову. Людині недостатньо задовольняти тільки свої тілесні потреби. Її серце повинно прагнути Слова Божого⁵. Її надихають Його слова, і вона хоче більше знати про Нього, тому й вирішує: буду служити Йому наскільки це в моїй силі. І це знайде своє виявлення в добрих справах, які вона чинитиме, дякуючи Богові.

Вона дивиться на чоловіків, потім її увагу привертає Марта, яка прислужує Вчителю та іншим гостям. Марто, думає вона, і для тебе Він зробив дуже багато. Марта – найбільш дієва між ними. Її любов до Господа проявляється в діяльності. Вона – жінка, яка скоро мислить, сміливо діє, на противагу своїй сестрі Марії, яка має мовчазний характер, зосереджений у собі.

Дивно, що Ісус розуміє і любить обох жінок, незважаючи на те, що в них такі відмінні вдачі. Погляд Марії зупиняється на Лазарі, який сидить поруч із Вчителем.

Вона не може надивитися на брата. Яке це диво, що він живий!

До самої смерті вона не забуде тієї миті, коли Ісус голосно покликав: „Лазарю, вийди сюди!“

Їй соромно за те, що колись вона з Мартою ніяк не могли зрозуміти, чому Вчитель не прийшов відразу, як тільки їхній брат захворів. Його відсутність вони переживали з більшим болем, ніж втрату брата. Ще ніколи вони не почували себе такими самотніми.

Лише пізніше вони зрозуміли, якими вони були короткозорими і як мудро діяв Ісус. Повністю за велінням Свого Отця. Воскресіння Лазаря не тільки привернуло до себе загальну увагу, але й принесло Богові славу. Саме через це багато людей увірували в Ісуса.

Він дбає про славу Божу і про спасіння людей. Йому ж це додало нових труднощів. Ненависть юдейських першосвящеників до Нього ще більш зросла. Воскресивши Лазаря, Вчитель підписав свій власний смертний вирок. Ще шість днів – і буде свято Пасхи.

Чи спадає пелена з її очей, коли вона думає про це? Чи відчуває і знає її серце те, що Ісус сьогодні прийшов попроситися. Як і весь народ, Він готується до свята Пасхи, яке наближається...

Частини картини, які вона не могла зіставити, з'єднуються.

У свято Пасхи в храмі повинна пролитися кров не тільки тварин, щоб були прощені гріхи її народу⁶. Ще більша жертва буде принесена в Єрусалимі. Ісус помре. Не один раз вона чула розмови, що Він буде страждати⁷... Вона думає про ненависть до Нього юдейських священико-служителів, яка, здається, наближається до кульмінаційного моменту. Ісус – Агнець Божий, Який візьме на себе гріхи не тільки Свого народу, а й всього світу⁸.

„Дружба з Богом тільки для тих, хто боїться Його. Тільки з ними Він ділиться тайнами своїх обітниць“.

Щодо цього, Марії багато чого стало зрозуміло, відтоді як вона слухає Його слова. Вона розвинула здатність вникати в духовний світ, розуміти речі, на які люди не звертають уваги.

Слово Боже, віра і діяння нерозривно пов'язані одне з одним. Марія повинна довести це.

В ній зростає бажання зробити щось приємне для Ісуса. Вона хоче засвідчити Господу – може востаннє – свою вдячність. Пригладжуючи руками плаття, вона стискає маленьку пляшечку з народовим миром, яку сховала там, і приймає остаточне рішення. Народове миро дуже дорогоцінне. За одну таку маленьку пляшечку мира робітнику потрібно було майже рік працювати⁹.

Головним чином бальзам застосовували на похоронах. Але вона намагається не думати про це. Марія хоче вшанувати живого Господа, а не мертвого. Саме тепер вона хоче щось зробити для Нього.

Свій план вона виконує швидко, ніби боїться, що хто-небудь перешкодить їй або не вистачить часу. Вона довела свою любов не словами. Та чи й можна словами передати всю повноту почуттів? Наші найпотаємніші думки легше передати поглядом чи жестом, аніж словами.

Про присутніх Марія зовсім забула. Вона думає тільки про Господа. З любов'ю вона обтирає Його ноги своїм волоссям. Тут вона помічає, що розмови стихли. Тільки наощі бальзаму відчутні в кімнаті.

Вони проникають скрізь, і весь будинок наповнився ними.

Це і видає Марію, яка хотіла непомітно вшанувати Вчителя, і раптом вона – в центрі уваги. Всі побачили, що вона зробила.

Те, що було приємним для Вчителя, стало предметом заздрощів для Юди Іскаріота. Його зауваження дошкульне: „Чому б не продати це миро за триста динаріїв і не роздати бідним?“ Інші, мабуть, теж підтримали його.

Звичайно, це – непогана думка. Але турбота Юди про бідних є лицемірством. Він ліпше поклав би ці гроші в скарбницю, яку тримав при собі. Тут би вони знадобилися для нього самого.

Знову добрі наміри Марії витлумачуються невірно. Так само, як і тоді, коли вона, захоплена словами Ісуса, була звинувачена Мартою у лінощах¹⁰.

Але Ісус знає, чому вона так вчинила. Тоді Він сказав: „Марія вибрала кращу частку, що не відніметься від неї“. Тепер він говорить: „Залишіть її! Чого прикрість їй робите? Вона добрий учинок зробила Мені“¹¹.

Марія єдина розуміє, що час перебування Його на землі закінчується, і тому те, що ми робимо для Нього, важливіше за все інше.

Ісус не тільки захищає її, Він її хвалить: „Що могла, те зробила вона: задалегідь намастила Мое тіло на похорон...“¹².

Спілкування з Ісусом збагатило її духовно. Вона стала жінкою, яка бачить тайни Божі і точно знає, що їй робити і коли.

Слова Вчителя не тільки розкривають її характер. Вони показують, як Бог ставиться до неї. Його найвища похвала належить людині, для Якої є важливим Його Слово і яка діє за цим Словом.

Такій людині можна не боятися критики оточуючих. Їй не потрібно ховатися, коли її осуджують. Бо вона має найкращого Захисника, який тільки може бути, – Самого Ісуса. Знову Марія не осуджується. Навпаки, в цей

момент Ісус зводить їй пам'ятник кращий, ніж із сталі і бронзи, який не зруйнує час.

„Поправді кажу вам: де тільки це Євангеліє проповідане буде в цілому світі, – на пам'ятку їй буде сказане й те, що зробила вона!“¹³.

Пахощі народного мира проникли через весь світ до сьогоднішнього дня. Тисячі, мільйони людей звеличують її. Вона стала прикладом для всіх, тому що зробила, що змогла.

Марія – розумна жінка, яка вибрала краще.

¹ Лк. 10:39

² Гал. 3:28

³ Об. 4:11

⁴ 1 Кор. 1:9

⁵ Мт. 4:4

⁶ Вих. 12:14

⁷ Мр. 8:31

⁸ Ін. 1:29

⁹ Мт. 20:2

¹⁰ Лк. 10:40

¹¹ Мр. 14:6-9

¹² Мр. 14:8

¹³ Мр. 14:9

„Сьогодні в Нідерландах тільки одна проповідь ще справляє враження: свідцтво про особисте переживання присутності Божої“.

Ян де Хартонг

САМАРЯНКА – ЖІНКА, ЯКА СКАЗАЛА ІСУСУ „ТАК“

„І потрібно було Самарію Йому переходити. Отож, прибуває Він до самарійського міста, що зветься Сіхар...“ (Ін. 4:4-26).

„З того ж міста багато хто із самарян в Нього увірували через слово жінки, що свідчила...“ (Ін. 4:39-42).

Неохоче самарянка підносить свій водоніс на плечі. Їй не хочеться в полудневу спеку йти пильною нерівною дорогою в Сіхар. Але що поробиш...

Вона бідна, щоб мати служницю, яка б носила їй воду. До того ж вона зажила лихої слави, щоб йти до джерела ввечері, коли буде не так спекотно, бо тоді до криниці придуть інші жінки із селища.

Свою жіночу цноту і чистоту вона проміняла на гріх. За це їй доводиться страждати. Таке не залишають без осуду, особливо в маленькому селищі.

Її зневажають, на неї показують пальцем. Вона не має друзів, вона – самотня, ніхто її не любить.

Вже здалеку бачить Чоловіка, Який сидить біля криниці. Помічає, що Він стомлений. Ступивши ближче, вона впізнає в Ньому юдея.

Що привело цього Чоловіка сюди? Адже юдеї ненавидять її народ – самарян. Вони уникають самарян, як заразної хвороби, і обходять їхню країну, коли прямують

із Юдеї в Галілею. Вони кажуть: „Самарян не буде серед тих, хто воскресне із мертвих“. Або: „Хто візьме шматок хліба від самарянина, вчинить так само погано, як і той, хто їсть свинину“. Більшої ганьби, ніж ця, важко уявити.

Вона ще більше дивується, коли Чоловік просить: „Дай Мені пити!“ Чи це Його голос? Він звучить твердо, але не вимогливо. Його погляд, Його людська теплота так відрізняють Його від усіх інших людей. Перед силою Його особистості вона почуває себе ніяково.

Вона не знає, як ставитись до Нього. Юдеї взагалі не хотіли знатися з самарянами. Тим більше, юдей ніколи не розмовляв з жінкою. Закони рабинів забороняли це. Вони говорили: „Краще, щоб слова закону були спалені, ніж привселюдно оголошувались жінці“.

Чому цей Чоловік звертається не тільки до самарянина, а до самарійської жінки?

Її запитання не розгнівили Ісуса. Якби вона знала, Хто з нею говорить!..

„Жива вода“ – ці слова збентежили її. Це було б виходом із становища. Якби вона мала таке джерело, то не було б потреби щоденно носити воду здалеку.

Вона не розуміє, що вода з усього світу не може вгамувати її спрагу, що матеріальна допомога не головна для неї. Те, чого вона потребує, це духовний ідеал.

Про це й говорить Ісус. Щоб пояснити їй все, щоб врятувати її грішну душу, Йому потрібно було прийти в Самарію. Але вона не розуміє Його. Вона має щоденно стільки турбот, що їй ніколи подумати про свою душу.

На її прохання: „Дай мені цієї води, щоб я не мала вже більше спраги і не приходила сюди“, Він дав таку відповідь, що Вона зникла: „Піди, поклич чоловіка твого та й повертайся сюди!“ Чоловіка твого. Чоловіка твого? Але ж перед законом вона не має чоловіка. Шко-

да, що Цей Чоловік саме тепер просить її про це. Що стосується чоловіків, то вона їх добре знає, але Йому вона не може говорити неправду:

„Я не маю чоловіка“, – говорить вона.

„Правду ти сказала, що ти не маєш чоловіка, бо п'ятьох чоловіків ти мала, а той, кого маєш тепер, – не муж тобі“.

Для Цього Чоловіка напевне немає таємниць. Життя людей перед Ним відкрите¹. Але дивно, що Він не ставиться до неї з осудом і не звинувачує її. Та вона сама прагне відвертості. Він дозволяє їй самій признатися в тому, що є найболючішим в її житті: в гріху. Здається, що Він міг би дати таку бажану живу воду тільки тоді, коли на ній не буде гріха. Вона знає, що закони релігії вимагають покарання за перелюб. Однак до цього часу вона зуміла знаходити причини для виправдання. Але тепер це не так. Вона розуміє: її життя грішне, а гріх треба спокутувати перед Богом.

„Господи!.. бачу, що Ти пророк“, – це все, що вона спромоглася сказати. Вона починає розмову про богослужіння, про його форми, про відмінність у поглядах, яка розділяє людей. Це цікавий і безпечний матеріал для бесіди. Про богослужіння можна багато дискутувати і сховатися за словами. Але Ісус веде до головної мети Своєї розмови. Він не дозволяє відхилитися від цілі, заради якої Він прийшов. Він небагатослівно пояснює їй, що в богослужінні головне не форма, а зміст. Бог шукає людей, які прагнуть до Нього і всім серцем хочуть Йому служити. Тільки одне цінне в очах Божих: віра. І Він це відкриває їй.

Він говорить не урочисто: „Істинно, істинно кажу тобі“, як казав вченому Никодиму², а просто: „Повір Мені“. Але ціль Його слів та ж сама: відродження.

Ці слова пробуджують в ній потребу в Месії. Христос внесе ясність у все, що незрозуміле. Це – кульмінаційний пункт бесіди. Ісус підтверджує, що її бажання виповнилось, майбутнє стало дійсністю вже тепер, в цю мить.

„Це Я, що розмовляю з тобою“. Христос явиться не в далекому майбутньому. Він – реальна людина з плоті і крові. Він стоїть перед нею. Те, про що Він нікому ще не сказав так відверто, Він відкрив їй: „Я – Христос!“

Для неї Він прийшов у Самарію. Заради неї Він не зважає на юдейські закони і звичаї. Месіанська година настала. Жінка відчула себе гідною людиною. Кожна людина, навіть дуже грішна, може через Ісуса прийти до Бога.

Але за двох умов:

Спочатку – усвідомити свої гріхи³, а потім – сповідувати їх⁴. Кожен повинен усвідомити, що він грішний перед Богом. Богу нелегко дивитися на наші гріхи. Тому я посилаюсь на Ісуса і вірю в Нього. Він – Посередник між мною і Богом⁵. Він побудував міст між мною і Богом через безодню гріха.

Все це вона збагнула відразу. Вона – грішна, зневажена, мерзенна. Він – любов і розуміння. Вона осягнула Його любов, яка заради неї привела Його сюди, і приймає Його в своє серце. Вона говорить Ісусу Христу „так“. Інша жінка, яка сказала „так“ Ісусу Христу, Вільгельміна, королева голландська, в надвечір'я свого життя написала біографію, яка справляє глибоке враження: „Самітня і все-таки не одна“. Цю книжку вона закінчує тим, що вважає найважливішим в своєму житті. А саме, що Христос хоче увійти в серце людини і спрямовувати її. Останні слова в книжці – це слова Святого Письма: „Ось Я стою під дверима та стукаю: коли хто почує Мій голос і двері відчинить, Я до нього ввійду і буду вечеряти з ним, а він зо Мною“⁶.

Вільгельміна була справжньою християнкою, бо вона прийняла Ісуса як свого Господа і Спасителя⁷.

У цих жінок різний життєвий досвід, умови життя. Але їхні найглибші почуття близькі, бо вони обидві прийняли Ісуса Христа як Визволителя, а це – найважливіше переживання кожної людини.

Хто так приймає Ісуса, стає новою людиною⁸. Жінка з гріховним минулим набуває внутрішньої свободи, свободи від покарання за гріх, і, через це, свободи від усього, що в очах Божих було заплямовано. Людський осуд більше не вражає її. Віднині вона, не соромлячись, може дивитись в очі кожному.

Бог, Який судить людей не за їхню зовнішність, а за їхнє серце, виправдав її. Як можуть люди звинувачувати її?

Проблеми самарянки вирішені. Вона очистилася в джерелі живої води, її спрага вгамована, вона знайшла щастя, яке вважала для себе недосяжним. І, звичайно, вона не буде берегти його тільки для себе.

Вона навіть забула, чого прийшла до криниці. Тепер у неї з'явилася дуже важлива справа. Мешканці міста повинні знати: прийшов Месія і можна зараз же отримати прощення гріхів.

Вона, не гаючись, поспішає до міста.

Вона звертається до людей просто і відверто, як людина, що пізнала Бога.

„Ідіть, – говорить вона, – побачите того Чоловіка, Який сказав мені все, що я вчинила. Чи Він не Христос?“

Її відлюдкуватість зникла. Не вагаючись, вона говорить про своє сумнівне минуле. Дивно, що саме її колишнє гріховне життя відтіняє щасливе теперішнє. Люди бачать, яка зміна відбулася у ній, і поспішають до криниці Якової. Багато з них знайшли там своє спасіння, бо

Ісус зробив для них те ж саме, що і для самарянки: Він зробив їх вільними, дав їм нове, вічне життя.

Він справляє на них сильне враження, і Вони просять Його, щоб Він затримався тут. І Він залишається. Тимчасом приходять все більше людей, щоб послухати Його. Жінці вони сказали: „Не за слово твоє ми вже віруємо, – самі ми чули й пізнали, що Він Спаситель світу!“

І це добре, що вони говорять про Ісуса, а не про жінку. Він повинен бути в центрі уваги цих людей. А вона тільки перст, що вказує на Нього.

Минуло чотири роки⁹.

Темрява була по всій землі й землетрус, коли невинний Ісус із Назарета, Боголюдина, пожертвував Своє життя за гріхи людські.

Невдовзі після цього ангели біля гробу сповістили про Його воскресіння, а через сорок днів, коли Ісус вознісся на небо, – про Його наступне друге пришествя. Дух Святий зійшов на багатьох людей. Для них почалося нове життя.

Разом з цим почалися гоніння на віруючих. Сатана не хоче відпустити свою здобич. Коли в Єрусалимі стало особливо небезпечно, багато віруючих втікали із Єрусалима до Самарії.

Знову Євангеліє має великий вплив в Самарії. Потрібний євангеліст для благовіщення Слова Божого. І прийшов Пилип до самарійського міста; він проповідує там про Христа, і багато увірували й охрестилися. І радість велика була в тім місті! Особливо, коли Дух Святий зійшов на багатьох. Євангеліє відкриває душі. Ворожість самарян до юдеїв зникає. Євангеліє поширюється по всьому світі.

Поширення Благої Звістки в Самарії назавжди пов'язане з однією жінкою. „Люди, на яких може покластися

Бог, творять історію в цьому світі“, – говорить Вернер Пфендзак.*

Так, тут історію творить грішна жінка, жінка, яка зустріла Ісуса. Її життя свідчить, що людина за одну мить може стати місіонером, якщо вона приймає Ісуса. Бо входження Сина Божого в душу людську – це велика нагорода для неї.

¹ Євр. 4:13

² Ін. 3:5

³ Рим. 3:23

⁴ Рим. 10:9-11

⁵ Ін. 14:6

⁶ Об. 3:20

⁷ Ін. 1:12

⁸ 3 Кор. 5:17

⁹ Дії 8:1-17

* У творі „Люди, яких може використати Бог“.

„Якщо незаміжня жінка свідомо приймає своє життєве становище, то це для неї – звільнення, бо саме в цьому становищі вона може найповніше розвинути усі свої особливі жіночі якості“.

Др. Пауль Тоурньєр

ТАВІТА – НЕЗАМІЖНЯ ЖІНКА, ЯКА ВИКОРИСТАЛА УСІ СВОЇ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СЛУЖІННЯ БОГОВІ

„В Йоппії була одна учениця на ймення Тавіта, що в перекладі Сарною зветься...“ (Дії 9:36-42).

„Бо як в однім тілі маємо багато членів, а всі члени мають не однакове діяння...“ (Рим. 12:4-8).

„Чиста й непорочна побожність перед Богом і Отцем оця: зглянутися над сиротами та удовами в утисках їхніх... (Як. 1:27).

Тавіта – скромна, непомітна учениця. Її служіння виявилось в тому, що вона шила для бідних в християнській общині. Вона вправно працювала голкою та ниткою, і в цьому виявився її талант і довірений їй дар¹.

Тавіта мала всі підстави думати: „Я не пророчиця, як Маріам, і не вмю управляти країною, як Дебора. Я не належу до тих жінок, які відігравали визначну роль в історії свого народу. Я не маю особливих талантів“.

На її долю не випало щастя бути дружиною і матір'ю. Тоді б вона могла впливати на життя суспільства через сина або чоловіка. Як часто в минулому доля якого-небудь царя в Ізраїлі визначалася впливом його матері, добрим чи злим. Але Тавіта виділяється серед усіх жінок Біблії тим, що вона єдина названа ученицею. Тавіта –

учениця, послідовниця Христа, і це наповнило змістом все її життя.

Перш ніж стати послідовницею Христа, вона прийняла Його в своє серце. Він став її Визволителем і тому міг бути її Господом. Вона прийняла Його як свого Спасителя. Потім поширила свою віру серед інших людей і допомагала їм в усьому. Справжня віра завжди повинна виявлятися в справах.

Хто слідує за Христом, той переймає від Нього любов до людей. І намагається все робити так, щоб його життя мало максимальну вагу.

Тому Тавіта робить те, що у неї найкраще виходить. Вона старанно шие, особливо для бідних удовиць.

Йоппія – порт Середземного моря, певно, стала пристановищем для багатьох удовиць. Бо у суворі пори року рибалки часто потерпали і гинули. А їхні жінки залишались удовами.

В ті часи не було спеціальних служб, які захищали б удов. Та Бог наказував Своему народу піклуватися про них². Якщо народ виконував веління Боже, то удови не бідували, і народ отримувал усі ті благословення, які Бог обіцяв у нагороду³. Удовам же Господь дав обітницю, що Він Сам, Творець, буде їхнім чоловіком⁴. Вони були під Його особливим захистом.

Як учениця Христа, Тавіта знала, що вона може порадувати Господа, турбуючись про людей, яких Він особливо любив. Вона працювала старанно, з любов'ю, терпляче.

„Все її життя сповнене добрими і добродійними справами“, – говорить Є. Б. Філіппс в англійському перекладі Нового Заповіту. Зустріч з Ісусом зробила Тавіту вільною жінкою. Ісус, який Сам Себе назвав Істиною⁵, сказав, що істина робить людей вільними, і всі, яких Син Божий визволить, будуть істинно вільними⁶.

Тавіта теж почуває себе вільною. Біблія допускає можливість, що можна бути незаміжною. Але це не означає для Тавіти, що вона повинна мати неповноцінне життя. Їй не потрібно бути суперницею заміжніх жінок. Вона не заздрить матерям з дітьми.

Хто вільний, той може розвиватися згідно зі своєю вдачею і природним хистом. Внутрішньо вільна людина щаслива й інших може робити щасливими. Вона – рівноправний член суспільства. Такій жінці не треба боротися за свої права чи за яку-небудь роль. Їй не потрібно спрямовувати усі свої зусилля на те, щоб стати кимось. Вона вже – особистість.

Тавіта – жінка, яка випередила свій час. Вона знайшла зміст свого життя в роботі, що було не частим явищем для її часу. Багато жінок, що живуть в Йопії, і сьогодні, мабуть, охоче помінялися б з нею місцями.

Тавіта живе для інших. Вона шие для бідних. „Хто хоче мати щастя, повинен поділити його: щастя народжується як близнюки“, – сказав Байрон.

У Тавіти небагато особистих бажань, тому вона завжди щаслива й усім задоволена.

Вона швидко й вправно шие сорочки та сукні. Багато удов в Йопії носять одяг, зроблений нею, і дякують їй за це. Самітня Тавіта стає для них матеріальною і духовною підтримкою. Самітні можуть з нею поговорити. Так вона використовує усі свої можливості і стає незамінним членом суспільства.

Раптом сталося непередбачене. Тавіта занедужала й померла. Хтось згадав, що в Лідді, розташованій за п'ятнадцять кілометрів, перебуває Петро. Знаючи, що Петро має надприродні дари, удови посилають двох чоловіків, щоб привели його. Хіба не було хворих, які зцілялись, як тільки тінь Петрова падала на них?⁷ Чи не зцілив він з

Іоаном одного скаліченого чоловіка?⁸ Петро, на якого покладаються усі надії, приходять. У світлиці, де лежить Тавіта, його з плачем оточують удови. Вони показують йому одяг, який Тавіта для них пошила, і говорять про те, яка велика втрата для них її смерть.

Про померлих часто кажуть тільки добре. Але втрата Тавіти для всіх дійсно велике горе. Любов Тавіти до людей пробудила в багатьох серцях взаємну любов, та й не могло бути інакше.

Петро робить те, що в подібних випадках робив Господь Ісус. Він звелів усім вийти з кімнати, помолився – і воскресив Тавіту за допомогою сили Божої⁹. Із семи, по-іменно згаданих в Біблії воскреслих, вона – єдина жінка, яка повернулася до життя.

Звістка про воскресіння Тавіти поширилась в місті, усі тільки про неї й говорили. „Ви чули, – зверталися люди один до одного, – Тавіта ожила. Петро воскресив її!“ І сталося щось дивне. Люди зрозуміли: це диво вчинив Бог. Вони прославляли не Тавіту чи Петра, вони славили Бога.

Багато людей, завдяки цій події, усвідомлюють марність свого життя. Вони теж шукають Ісуса Христа. Вони починають розуміти справжній сенс життя. Вони прагнуть, так само як і Тавіта, належати Ісусу і стають християнами, новими людьми з новим майбутнім.

„Що це в руці у тебе?“ – запитав Бог Мойсея¹⁰. Той відповів: „Жезл“. Бог сказав: „Спирайся на цей жезл у своїх ділах, ти повинен бути Моїм слугою“. Якби Бог запитав Тавіту: „Тавіто, що у тебе в руці?“ – вона б, мабуть, відповіла: „Голка й нитки, Господи“. Бог показав би їй тоді, що вони – знаряддя, яким вона служить Йому. Праця швачки повинна була наповнити її життя новим, невідомим доти змістом.

Життя, смерть і воскресіння Тавіти дали поштовх для поширення Євангелія. Петро довго перебував у Йоппії. І багато людей увірували в Господа.

Через Тавіту починається навернення до християнства, яке перейшло межі її міста, її країни. Можна вважати, що вона стала євангелісткою.

В наш час в усьому світі є багато об'єднань з назвою „Тавіта“, серед них і велика інтернаціональна організація. Сьогодні мільйони бідних людей через ці об'єднання одержують одяг і підтримку.

А хто може сказати, скільки жінок наслідували приклад Тавіти, які, так само як і вона, хотіли добрими справами довести сутність Євангелія?

Гідний приклад Тавіти буде завжди надихати послідовників Христа.

Чого більшого може бажати учениця?

¹ Мт. 25:14-29

² Вих. 22:22-24;

Вт. 10:17-18

³ Вт. 14:29; 24:19

⁴ Іс. 54:4-5

⁵ Ін. 14:6

⁶ Ін. 8:32-36

⁷ Дії 5:15

⁸ Дії 3:1-10

⁹ Мр. 5:40-42

¹⁰ Вих. 4:2-5

„Браття, я себе не вважаю, що я досягнув. Та тільки, забуваючи те, що позаду, і поспішаючи до того, що попереду, я женусь до мети за нагородою високого поклику Божого в Христі Ісусі“.

Павло*

ЛІДІЯ – ЖІНКА-КУПЧИХА, В ЖИТТІ ЯКОЇ ПЕРШЕ МІСЦЕ НАЛЕЖИТЬ БОГОВІ

„Тож відпливши з Троади, прибули ми прямо в Самотракію, а другого дня до Неаполя...“ (Дії 16:11-15).

„І вийшовши з в'язниці, прибули вони до Лідії, а з братами побачившись, потішили їх та й пішли...“ (Дії 16:40).

У Филипах, суботнього дня, одна азіатська жінка поспішає за місто, до річки, де збиралися на молитву віруючі.

Филипи – велике місто в Македонії (нині – північна Греція). Торгове місто між Егейським і Адріатичним морями є вузловим пунктом, через яке Середній Схід мав зв'язок з Європою завдяки римській дорозі (віа егнатія).

Лідія – видна жінка. Вона має власне підприємство, яким сама керує. Вона продає кармазин – дорогу тканину, що виготовляється на її батьківщині, в місті Тіятір, в Малій Азії, і продає її в Филипах князям та багатим людям.

Лідія користується пошаною. Вона живе у великому домі і має прислугу. Торгівля приносить їй великі прибутки, тому що її кармазин цініться і в Греції, і в Рим

* Фил. 3:13-14

ській державі і скрізь має збут. Лідія – мудра, освічена жінка. Свою роботу вона виконує цілеспрямовано та енергійно. Завдяки цій роботі вона має контакти з багатьма людьми. Вона – самостійна жінка, у неї цікаве життя.

Але робота – не головне в її житті. Незважаючи на те, що вона дуже зайнята, вона знаходить час для більш важливого. Поклоніння Аполону її не задовольняє, як багатьох її співвітчизників. Вона вклоняється живому Богу, і для цього вона завжди має час, незважаючи на зайнятість. Вона знає, що їй потрібна Його допомога, Його провід, і тому поспішає до того місця, де відбудеться молитва.

Сьогодні зібралося небагато людей. Прийшли тільки жінки. Мабуть, в Филипах жило мало чоловіків-юдеїв, бо для того, щоб мати синагогу, треба, щоб було не менше десяти чоловіків. Тому, що немає синагоги, жінки проводять богослужіння просто неба.

Сьогодні несподівано до них завітали гості. Це вчені люди: Павло, великий євангеліст і місіонер, і його супутники – Сила, Лука та Тимофій, які прибули із Троади.

Спочатку Павло мав інші плани: він хотів йти до Вітінії. Але Дух Ісусів не дозволив йому. Павлові з'явилось видіння, і було сказано, щоб він негайно йшов в Македонію¹. Тому він тепер і був тут, серед цих жінок.

Він розповідав про Бога, Який послав Свого Сина на землю, щоб примирити з Собою людей, щоб прокласти міст через прірву, яку гріх створив між людиною і Богом. Він пояснює, як через віру в Ісуса Христа стає можливим примирення з Богом, вічне життя і нове майбуття². Лідія уважно слухає і всім серцем сприймає почуте.

Цар Соломон колись сказав про серце: „Більш за все інше пильнуй своє серце, бо з нього б'ють життя джерела“³.

Серце Лідії відкрите для Бога. Але вона прагне більш глибокого переживання віри. Паскаль колись сказав, що Бог в кожній людині створив вакуум, який може заповнити тільки Він Один.

Знання Лідії про Бога неглибокі, вона не знає Його як свого Отця в Ісусі Христі. Але її серце довіряє Богові, і Він легко може відчинити його, бо воно доступне Його Слову. Та ініціативу повинна проявити вона. Бог робить перший крок до людини і чекає, щоб людина зробила другий крок. На це Він не забариться їй відповісти.

Зерно Слова Божого в серці Лідії падає на добрий ґрунт⁴ і наслідком цього є відродження⁵. Вона повірила в Ісуса Христа і стала християнкою. Тому вона хоче негайно підтвердити свою віру хрещенням. Кожний повинен знати, яка вона тепер щаслива. Приймаючи хрещення, вона цим без слів свідчить: „Я з'єднуюсь із смертю і воскресінням Ісуса Христа. Я починаю нове життя“⁶. Новонавернена, вона навертає інших до Христа. Хто, як не її домашні, першими беруть з неї приклад? Вони чують Слово і теж стають віруючими. І вони також підтверджують свою віру хрещенням. Виникла перша християнська община в Филипах. Павлові більше не потрібно питати себе, чому саме він мав негайно йти в Македонію. Відроджуються люди. Це – перші християни в Європі. Через Лідію Євангеліє приходить в нову частину світу. В наступні століття її приклад наслідують тисячі людей. Так само, як і вона, вони будуть приймати Христа і свідчити про Нього наступним поколінням.

Ентузіазм Лідії в служінні Богові дає добрі наслідки. Завдяки цьому кількість християн швидко збільшується, і так вона стає засобом для виконання Божого плану.

При створенні світу Бог наказав людям і тваринам розмножуватися і заселяти землю. Як сказано в Біблії,

вони повинні були утворювати плід за родом їхнім⁷. Так само, як у рослин, що розсівають насіння, витoki життя були в насінні.

Коли Ісус Христос говорив Своїм учням про принесення плодів⁸, Він мав на увазі людей, які, приймаючи Його Слово, повинні прийти до духовного життя¹⁰. Християнин може духовно помножуватися, навертаючи інших до Христа. І це робить Лідія. Для неї бути християнкою – це значить: довести на практиці, що вона хоче служити Христу. Вона не стала ні монашкою, ні професійною євангелісткою. Вона продовжує торгувати і виправдовує значення свого імені „Лідія“, що значить „схилити“. Лідія віддає своє майно, свою торгівлю і себе для служіння Христу. Вона запрошує Павла й інших місіонерів жити у неї. Це свідчить про те, що вона приймає свою віру серйозно. Всі бачать, як приязно вона ставиться до євангелістів. І вона не соромиться цього. Навіть тоді, коли Павло і Сила, побиті й зранені, приходять із в'язниці, де їх незаконно утримували, Лідія вважає за честь запросити їх до себе. І про це знають усі мешканці міста.

Бог хоче, щоб християни відчиняли свої оселі для інших і служили іншим тим, що вони одержали від Нього. Вони повинні бачити себе домоуправителями майна, яке Він довірив їм¹⁰. Якщо вони так будуть приймати людей, то згодом, на свій подив, вони помітять, що часто, навіть не відаючи того, гостинно приймали ангелів¹¹. Про це міг би розповісти Авраам¹². Лідія теж чинить так, хоча Святе Письмо говорить про це небагато. Лідія відтоді не належить собі, стає засобом і зброєю служіння Євангелію. Надалі Лідія буде продавати кармазин для слави Божої. В її житті перше місце належить Богові.

Потім ми бачимо, що Лідія не тільки в торгівлі, а й в

місіонерському служінні займає ключову позицію. Із торгового міста, яке розташоване у вузловому пункті багатьох шляхів сполучення, швидко розходяться вісті. Тепер з її дому возиться не тільки кармазин. Разом з ним подорожує Євангеліє. Жінка, яка могла поділитися своїми переконаннями з домашніми й апостолами, мабуть, мала успіх і в своїх торговельних контактах. У неї все було гаразд.

Через декілька років Павло напише з римської в'язниці послання общині филип'ян. Можливо, ця община збиралася в домі Лідії. Він думає і про неї, коли говорить про жінок, які допомагали йому в боротьбі за Євангеліє¹³.

Це безперечно вірно, що Лідії було багато довірено. Тому вона може бути дійсним доказом того, що Бог може вчинити з людиною, яка надає Йому перевагу в своєму житті.

¹ Дії 16:7-10

² 1 Петр. 4:23

³ Пр. 4:23

⁴ Лк. 8:15

⁵ 1 Петр. 1:23

⁶ Рим. 6:3-5

⁷ Бут. 1:24-29

⁸ Ін. 15:1-6

⁹ Ін. 17:20

¹⁰ 1 Петр. 4:9-10

¹¹ Євр. 13:2

¹² Бут. 18:1-15; 19:1

¹³ Фил. 1:3-7; 4:3

„Катакомба Прискилли, одна із старовинних катакомб Рима, назва Приска однієї церкви, а також старі написи і легенди нагадують людям двадцятого століття про жінку, що жила на початку нашої ери. Тертулліан називає її „свята Приска, яка проповідувала Євангеліє“.

ПРИСКИЛЛА – СПІВРОБІТНИЦЯ В ПРОПОВІДІ ЄВАНГЕЛІЯ

„Після цього він вийшов з Атен і прибув до Коринту. І знайшов він одного юдея, на ймення Акила...“ (Дії 18:1-14).

„Павло, перебувши там ще доволі днів, попрощався з братами і поплинув у Сирію...“ (Дії 18:18-20).

„Один же юдей, на ім'я Аполлос, родом з Олександрії, людина красномовна...“ (Дії 18:24-26).

„Вітайте Прискиллу й Акилу, співробітників моїх у Христі Ісусі...“ (Рим. 16:3-4).

„Вітають вас азійські церкви; Акила й Прискилла з домашньою церквою їхньою гаряче вітають у Господі вас...“ (1 Кор. 16:19).

Історія до нашого часу зберегла її ім'я – Прискилла. Це свідчить, що вона була особливою, визначною жінкою. Це можна вивести і з факту, що її ім'я вживається перед іменем її чоловіка Акили.

Яким щасливим і цікавим не було б їхнє життя, але йому настав кінець, коли в п'ятдесяті роки нашої ери кесар Клавдій вигнав усіх юдеїв із Рима. Прискилла й Акила збираються в дорогу до своєї батьківщини в Малій Азії і прибувають до Коринфа.

Здається, що нічого радісного у їхньому житті більше не буде. Але за Божим планом їх чекає нове, цікаве, пов-

не переживань життя. Та про це вони поки що не знають.

Правда, в Римі вони змушені були залишити свій маєток, друзів, але вони мають одне одного, а це – найважливіше. Їхній шлюб – взірець для інших, бо як подружжя вони створили гармонійну пару. Про них не можна сказати те, проти чого Павло застерігав пізніше легковажних коринфян: „До чужого ярма не впрягайтесь з невірними; бо що спільного між праведністю та беззаконням, або яка спільність у світла з темрявою?“¹

Тут ми бачимо союз двох людей, які у вірі та інших життєво необхідних питаннях дивно злилися в одне ціле². Вони тільки-но прибули до Коринфа, там був і Павло. Він помітив їхні особливі здібності і хоче розділити з ними своє життєве покликання – проповідувати Євангеліє.

Як справжні юдеї, вони усі втрьох вивчили ремесло. Навіть вчені і багаті юдеї навчали своїх дітей якому-небудь ремеслу. Може, вони думали: „Хто не вчить свого сина ремеслу, той вчить його бути злодієм“? Чи не довів насправді Ісус із Назарета, що заняття ремеслом – це почесна справа?

Ремесло зв'язує подружжя із Павлом. Всі троє вміли робити намети. Вони не тільки працюють, але й живуть разом. Павло знав, що краще за все можна навчити людину, якщо щоденно бути з нею разом. Так само, як Ісус, він старанно готує своїх майбутніх співробітників³. Тому він оселився у них в домі. Коли на невеличкому відкритому робочому місці, що займає всього декілька квадратних метрів, – таке і сьогодні ще зустрічається на Середньому Сході – овечі шкури в їхніх вправних руках переробляються в потрібний для наметів матеріал, вони

розмовляють. Павло, перш за все, розповідає про Ісуса, що Він – Месія, Спаситель світу.

Вони щоденно чують Слово Боже і вчаться жити згідно з ним⁴.

Прискилла спрагло все сприймає, як і її чоловік. Вони живуть з Павлом, моляться з ним, а в суботу йдуть разом в синагогу, де він звіщає Благую Звістку. Коли у нього труднощі, вони допомагають йому і готові покласти за нього життя.

Прискилла й Акила єдині не тільки у вірі і в ремеслі, вони єдині і в дружбі з Павлом. Що значить це для Павла, якому до цього так не вистачало любові та уваги, ми дізнаємося пізніше з того факту, що він не забуває, незадовго до своєї смерті, привітати їх в листі⁵.

Життя Павла, яке Прискилла знає детально, справляє на неї таке ж враження, як і його слова. Вона хоче стати його послідовницею. Павло наочно вчить, що значить слідувати за Христом⁶.

Життя ортодоксальних євреїв ґрунтувалося на Старому Заповіті. Але те, що вони знали про Ісуса Христа, про те, що Дух Святий хоче здійснити в серцях людей, абсолютно змінює їхнє життя і відкриває великі перспективи.

Коли через півтора року Павло вирішує покинути Коринф і вирушити до Сирії, то в Коринфі залишається утворена з його допомогою християнська община.

Акила й Прискилла разом з ним йдуть до Ефеса. Незважаючи на прохання віруючих юдеїв, апостол залишається там ненадовго. Він прямує далі, в Кесарію.

Тепер видно, які наслідки принесло його спілкування з Акилою та Прискиллою. Павло більше не потрібний в Ефесі, бо учні можуть замінити його. Його служіння тут продовжується через них. Це виявилось тоді, коли з Олександрії прийшов красномовний проповідник – юдей

Аполлос. Палаючи духом, він переконливо говорив людям про Ісуса. Те, що він проповідував, було правильним, але багато чого із Євангелія він не знав.

Прискилла й Акила почувши, що його проповідь Євангелія закінчується на Іоановім хрещенні, розповіли йому про дальшу дорогу Господню. Він нічого не знав про смерть і воскресіння Ісуса Христа. Він, здається, нічого не чув про сходження Святого Духа.

Вони не погордували Аполлосом через його недостатню обізнаність з Євангелієм, а поставилися до нього з повагою: запросили його до себе додому і в бесіді з ним докладно пояснили йому Євангеліє.

Біблія про це говорить небагатослівно. Але уважно читаючи, можна побачити служіння Прискилли і її характер. Прискилла так делікатно і тактовно говорить з цим чоловіком, що він, вчений, здібний і багатообіцяючий проповідник, охоче слухає цю жінку.

Прискилла – сильна особистість, вміє володіти собою і має вплив на людей. Чи не тому чоловіки, з якими вона разом працює, так поважають і цінують її?

Що вона і Акила розповідають Аполлосу? Звичайно те, чого вчив Павло. Вони на підставі Святого Письма доводять йому, що Ісус – це обіцяний Месія, Христос.

Ця звістка швидко поширилась по всьому світі. Павло пізніше так пише про це своєму „сину“ Тимофію: „А що чув ти від мене при багатьох свідках, те передай вірним людям, що будуть спроможні й інших навчити“⁷.

Чого Павло навчив Прискиллу і Акилу, вони передають Аполлосу, а він, подібно до них, не залишає ці знання тільки для себе. Мине небагато часу, як він передасть цю звістку людям в Коринфі.

Життя цієї подружньої пари приносить духовні плоди. Про це свідчить те, що Аполлос стає вчителем ба-

гатьох⁸. Аполлос, духовними наставниками якого вони були і перед яким почувають відповідальність, тепер успішно наставляє інших.

Коли Павло подорожує по Малій Азії і проповідує Євангеліє, Прискилла і Акила віддають свій дім в Ефесі в розпорядження общини, а Аполлос допомагає християнам в Коринфі.

Таким чином Блага Звістка може швидко поширюватись скрізь, бо Слово⁹ впало на добрий ґрунт.

Невдовзі християнська община в Ефесі вже не має потреби в цьому подружжі, бо сама здатна передавати Слово Боже далі.

Бог кличе їх назад, у Рим. Клавдій вже помер. І знову історія повторюється спочатку. Знову їхній дім, тепер у Римі, стає місцем, де збираються християни.

Тепер Павло називає їх своїми співробітниками у Христі Ісусі. Колишні учні стали здібними проповідниками, про яких серед юдеїв і язичників залишаються вдячні спогади.

Вони перебувають у Римі недовго, мабуть тому, що в часи Нерона починається нове жахливе переслідування християн. Але вони встигли і там організувати общину віруючих. Скрізь, куди приходили Прискилла і її чоловік, оновлювалося життя через віру в Ісуса Христа.

Потім вони вдруге вирушають до Ефеса. Легенда передає, що життя Прискили й Акили закінчилося мученицькою смертю. В історії мучеників католицька церква згадує їх восьмого липня.

Прискилла – видатна жінка і зразкова дружина. Вона, мабуть, багато в чому перевершувала свого чоловіка, бо історія і численні написи зберегли саме її ім'я, а не його. Дружба і спілкування з Павлом допомогли їй зайняти це почесне місце.

Можливо, вона була інтелігентніша, освіченіша чи мала більш сильний характер, ніж Акила? Чи, може, вона раніше за нього стала християнкою, а він завдяки їй прийшов до віри? Цього ми не знаємо.

Шлюб Акили і Прискилли був щасливим. Це подружжя, яке у всіх сферах життя проявляє гармонію: у вірі, в громадських і духовних інтересах, в дружбі. Слово Боже займає в їхньому житті перше місце, чи то стосується особистого життя, чи проповідування, чи готовності служити людям, чи повної відданості Богові.

Це вимагало від Прискилли великих зусиль. Вона повинна була постійно пристосовуватися до нових умов. Вона приймала участь у довгих, виснажливих подорожах і заради розповсюдження Євангелія ризикувала своїм життям. Вона працювала нарівні з чоловіками, що було винятком для її часу, і користувалася заслуженою повагою і любов'ю у них.

У подружньому житті вона не піддалася спокусі бути першою, але поводитись так, як Бог бажав, щоб жінка ставилася до чоловіка¹⁰. Її історія ще тисячоліття після її смерті відкриває жінкам таємницю повноцінного життя і шлюбу і сприяє поширенню Євангелія.

Служіння Прискилли вказує нам на мало використані можливості для поширення Євангелія: надати свій будинок для створення общини або для євангелізації.

Чи навчився цьому Павло завдяки досвіду Прискилли і Акили? В усякому разі, він використовує свій дім, проповідуючи Царство Боже, коли перед ним зачинилися всі інші двері¹¹.

Прискилла і тепер спокунає багатьох людей надавати свої оселі для поширення Царства Божого. Наприклад, інтернаціональна організація Навігаторів, готуючи молодих людей до служіння Богові, особливо підкреслює обо-

в'язок відчиняти свій дім. Так по всьому світі у їхніх домах люди навчаються слідувати за Ісусом.

Прискилла! Важливіше за її ім'я в історії є факт, що вона впродовж століть надихає людей слідувати за Ісусом.

¹ 2 Кор. 6:14

² Ам. 3:3

³ Мр. 3:14

⁴ Фил. 4:9

⁵ 2 Тим. 4:19

⁶ 1 Кор. 11:1

⁷ 2 Тим. 2:2

⁸ 1 Кор. 16:12

⁹ 1 Петр. 1:23

¹⁰ 1 Кор. 11:3

¹¹ Дії 28:30-31

Уваги до вивчення Біблії

Для всіх, хто з допомогою цієї книжки хоче почати вивчення Біблії, до кожного розділу наведені запитання.

Немає більш плідного обміну думками, ніж роздуми з ким-небудь або в невеликому колі друзів про те, що Біблія хоче сказати особисто нам. Це мій особистий досвід і досвід багатьох моїх друзів.

Щодо читачів, які мають такі ж погляди чи хочуть це перевірити, то для них наведені вказівки для учасників і керівників біблійних гуртків.

Вказівки для учасників біблійних гуртків

1. Починайте з маленької групи, що має не менше шести і не більше десяти учасників. Така кількість достатньо велика для цікавої бесіди і досить маленька для того, щоб кожний міг брати участь у бесіді. Якщо кількість учасників збільшується, то доцільно створити ще одну групу.

2. Спочатку домовтесь, як часто ви хочете збиратися. Непевність щодо часу буде вирішена, якщо ви назначите від чотирьох до шести зборів. Потім керівник і учасники можуть подумати, чи хочуть вони йти цим шляхом і далі. Якщо так, то потрібно знову назначити певну кількість зборів.

3. Обміркуйте: біблійний гурток повинен проводити бесіди про Біблію, а не про інші речі. Щоб не відхилятися від цього, доцільно, аби кожний учасник наперед опрацьовував завдання вдома. Тоді збори стануть бесідою про особисте вивчення Біблії. Досвід свідчить, що найбільш успішні результати мають ті групи, в яких кожний учасник може обмінятися з іншими своїми особистими біблійними відкриттями.

4. Допомагайте один одному у виконанні важливого завдання – застосовувати вивчене на практиці. Духовне зростання є важливішим за ріст знань. Під час зібрань кожний учасник повинен поставити перед собою запитання: „Як може вивчене вплинути на моє життя?“ – і відповісти на нього.

5. З самого початку вирішіть відвідувати кожне зібрання. Пропускати можна тільки у виняткових випадках, коли немає іншого виходу. В такому випадку слід надолужити прогаяний час.

6. Вважайте себе учасником групи, який хоче внести суттєвий внесок. Недостатній досвід не повинен утримувати вас від участі в бесіді. Але, з іншого боку, не слід бути властолюбним і всезнаючим.

Вказівки для керівників біблійних гуртків

1. Переконайся, чи досить часу ти приділив для твого особистого вивчення Біблії. Потурбуйся, щоб ти це правильно виконав.
2. Приходь добре підготованим. Познач собі ті пункти, на яких ти хочеш зосередити особливу увагу. Вивчай ці пункти за допомогою запитань.
3. Замість пояснень при вивченні використовуй запитання. Серед альпіністів небагато таких, які бажають, аби їх несли на вершину. Дай своїм ближнім особисту радість сходження. Сам говори небагато. Проводь бесіду так, щоб кожний член гуртка брав у ній участь.
4. Добирай такі питання, що пробуджують мислення. Роби такі запитання, які сприяють зв'язку Біблії з життєвими практичними проблемами. Уникай питань, на які можна відповісти коротко „так“ чи „ні“.
5. З самого початку урегулюй розпорядок часу і розташування сидячих місць (в більшості випадків найкраще, якщо учасники сидять по колу). Непомітно слідкуй за часом. Починай і закінчуй вчасно.
6. Спочатку помолись за себе і за кожного учасника групи. Молись, щоб Христос через Своє Слово говорив до всіх присутніх і щоб Дух Святий відкрив твоє серце для потреб інших. Молитва дає ентузіазм, а це необхідно для успіху твоєї бесіди. Бажано виділити час для спільної молитви.

Вищенаведені вказівки призначені не тільки для певного виду біблійних гуртків. Ними можна користуватися при вивченні біблійних книг і біблійних тем.

Вивчення Біблії

I. *Єва – праматір усіх живих*
(Бут. 1:27-28; 2:18,20-25; 3:1-20).

Запитання:

1. Прочитай першу і другу глави книги Буття. Як і чому була створена Єва?
2. Ким був змії? (Об. 20:2; Ін. 8:44). Яку тактику він використав, щоб спокусити Єву?
3. Що говорять тобі вірші Мт. 4:1-11 та 1 Ін. 2:16 про засоби, якими він діє ще й сьогодні?
4. Чи може людина протистояти спокусі? Якщо так, то яким чином?
5. Як Єва жила до гріхопадіння?
6. Яким було її становище після гріхопадіння? Назви всі зміни, які ти зможеш знайти.
7. Що ти вважаєш найатакельнішим наслідком гріха Єви?
8. Що в цій розповіді ти вважаєш важливою пересторогою? Як це впливає на твоє особисте життя?

II. *Сарра – почесна княгиня*
(Бут. 18:1-15; 21:1-13; Євр. 11:11; 1 Петр. 3:6).

Запитання:

1. Ще раз прочитай Євр. 11:11. Чому ім'я Сарри назване нарівні з героями віри?
2. Порівняй 1 Петр. 3:6 та Єф. 5:22-33. Що сказано про її чоловіка?
3. Які події в її житті, на твою думку, дали їй віри можливість зростати? (Вивчи одинадцяту, дванадцяту і двадцяту глави книги Буття).

4. Що ти вважаєш найбільшим випробуванням її віри?
5. З чого ми дізнаємося, що її віра мала і слабкі місця? Які негативні риси характеру Сарри виявилися при цьому? (Порівняй ще шістнадцяту главу кн. Буття).
6. Які наслідки випливають з нетерплячості Сарри?
7. Ізмаїл був предком арабів. Які наслідки мають Саррині вчинки ще й сьогодні?
8. Чого ти навчився від Сарри? Визначи найголовніше і подумай, як ти можеш використати це в твоєму житті?

III. Ребека – жінка з великими можливостями і все-таки...

а) Сватання (Бут. 24:1-28, 58-67).

Запитання:

1. Коротко розкажи, як відбувся шлюб Ребеки і Ісака.
2. Символом чого є шлюб? (Еф. 5:23-24,32). Які висновки ти з цього робиш?
3. Порівняй Бут. 24:3 та 2 Кор. 6:14. Про що ти дізнаєшся з цього порівняння?
4. Яке місце в цій історії займає молитва?
5. Що ти усвідомив про Божий провід? (Прочитай ще Пс. 32:8 та 143:8).
6. Яким чином біблійний принцип, описаний в Пр. 29:18, вплинув на вирішення питання про цей шлюб?
7. Чого може навчити ця історія людей, які шукають супутника життя?

б) Ребека – господиня своєї долі
(Бут. 27:1-30, 41-46).

Запитання:

1. Які риси характеризують Ребеку в попередньому розділі про сватання?
2. Що розповідає нам двадцять сьома глава кн. Буття про її віру?
3. Як вона характеризується як мати?
4. Яка причина того, що Ребека сама вирішила розпорядитися майбутнім Ісава та Якова (Рим. 9:10-12)?
5. Чи добре вона вчинила? Обґрунтуй свою відповідь.
6. Які висновки ти зробиш, порівнюючи Ребеку з тим, що сказано про дружину в Еф. 5:21-33 та Пр. 31:12?
7. Мабуть, приклад Ребеки багато чого навчив тебе. Перелічи це все в порядку вагомості і запитай у себе: яку практичну користь я можу мати з цього?

IV. Дружина Потіфара – жінка, думки якої зайняті хіттю
(Бут. 39:1-20; 1 Фес. 4:3-5).

Запитання:

1. Коротко перекажи, що говорить нам Біблія про дружину Потіфара.
2. Якими словами Йосип відмовляється від її ганебної пропозиції?
3. Вивчи з закону Мойсея, що думає Бог про стосунки чоловіка та жінки, якщо вони не є подружжям (Вт. 22:13-14, 20-22). Що ти зауважиш з цього?
4. Дружина Потіфара не знала Божих законів. Чому, незважаючи на це, її не можна виправдати?
5. Для кого і для чого створено тіло людини і чому (1 Кор. 6:13-20)?

6. Зроби висновок з цієї історії, приймаючи до уваги 1 Кор. 4:3-5. Яким повинно бути, згідно з Божою волею, наше ставлення до свого тіла?

V. Маріам – жінка, яка займала високе становище і переоцінила себе (Вих. 15:19-21; Числ. 12:1-15; 20-1).

Запитання:

1. Що ти узнав про Маріам та її вдачу?
2. Яке особливе місце вона займала серед свого народу? (Прочитай ще Мих. 6:4).
3. Як вона ставилася до поставленої над нею влади? Що свідчить про те, що вона переоцінила себе?
4. Чому вчить Фил. 2:3-4 та Рим. 12:3 щодо критики і переоцінки своїх здібностей?
5. Що було наслідком гріха Маріам (для неї самої та для інших)?
6. Зроби висновок, чого навчив тебе її приклад? Як це може сприятливо вплинути на твоє життя?

VI. Раав – блудниця серед героїнь віри (Іс. Н. 2:1-21; 6:22-25).

Запитання:

1. Коротко розкажи, що ти знаєш про Раав.
2. Що вона знала про Бога Ізраїлевого?
3. Як вона себе поводити, знаючи це?
4. Чому, згідно з Євр. 11:31, вона не загинула з невірними? Назви різні обставини, за яких виявилась її віра.
5. Які наслідки мала її віра для її родини та для неї самої?

6. Що тобі здається найголовнішим з того, про що ти довідався з історії Раав? Як ти хочеш застосувати це в своєму житті?

VII. Феннана – жінка, яка не приборкала свої ревності
(1 Сам. 1:1-8; Пр. 6:34; 14:30; 27:4).

Запитання:

1. На які слова в розповіді про ставлення Феннани до Ганни ти звернув особливу увагу?
2. Яким чином багатодітній юдеяєць Феннані надавали перевагу в порівнянні з бездітною Ганною? Чому, незважаючи на це, вона так ставилася до Ганни?
3. Що написано про заздрощі та інші гріхи у Гал. 5:19-21? Що ти помічаєш, коли порівнюєш цей недолік з іншими, тут переліченими?
4. Продумай життя Феннани у світлі 2 Кор. 10:5 та Пр. 4:23. Які висновки ти з цього зробиш?
5. Про що свідчить життя Феннани, приймаючи до уваги Як. 3:2-8?
6. Чи робив ти в своєму житті такі вчинки, які, після знайомства з життям Феннани, ти захотів би виправити? Який висновок ти можеш зробити для себе особисто?

VIII. Ганна – жінка, молитви якої почути
(1 Сам. 1:9-28).

Запитання:

1. Прочитай Суд. 21:25 та 1 Сам. 2:11-36. Яким було духовне і національне життя єврейського народу за тих часів, коли жила Ганна?

2. Порівняй молитву Ганни з молитвою „Отче наш“ (Мт. 6:9-13). Чи є між ними схожість?
3. З чого ти можеш зробити висновок, що Ганна молилася з надією бути почутою? (Додатково вивчи примітки від двадцятої до двадцять п'ятої з глави про Ганну).
4. Що відкривається у ставленні Ганни до Бога?
5. Славослів'я Ганни (1 Сам. 2:1-10) передає найглибші думки Ганни. Що вона думає про Бога?
6. Що Ганна одержала взамін сина, якого вона віддала Богові? Про що ти дізнаєшся з цього?
7. Які зміни сталися в національному і духовному житті Ізраїлю після народження Самуїла (Сам. 3:19; 4:1 та глави 6, 7)?
8. Як приклад Ганни може вплинути на твоє молитовне життя?

ІХ. Цариця Савська – жінка, яка не боялася ні витрат, ні клопотів, щоб стати мудрішою (1 Цар. 10:1-10,13; Мт. 12:42).

Запитання:

1. Цариця Савська багато чула про Соломона. Що саме вона почула про нього?
2. Яким чином вона довела свою зацікавленість його мудрістю?
3. З чого ми в подальшому дізнаємось про її готовність вчитися, і які висновки вона зробила після того, як побачила все на власні очі?
4. Який найважливіший висновок ти зробив з історії цієї поганської цариці?
5. Ісус схвалює наполегливість, з якою цариця Савська хотіла навчитися мудрості від Соломона. Як ти вва-

жаєш, чи наблизилася вона до Бога через свої відвідини?

6. Вважаєш ти її прикладом чи пересторогою для тебе самого? Як ти можеш застосувати те, чого навчився від неї?

X. Удова із Сарепти – жінка, яка мужньо перенесла випробування віри (1 Цар. 17:7-24).

Запитання:

1. Що чекало удову із Сарепти та її сина, коли її зустрів Ілля?
2. Опиши вагомість прохання Іллі. Який нечуваний виклик її вірі був цим зроблений?
3. Як вона реагувала на це? Що вона цим показала?
4. Довгий час життя її родини знаходилося в залежності від дива з поновленням борошна та олії. Як ти вважаєш, який найбільш цінний досвід одержала вона при цьому? (Порівняй Вих. 6 та Мт. 6:25-34).
5. У 1 Петр. 1:6-7 йдеться, що віра повинна випробовуватися. Ще раз прочитай 1 Цар. 17:17-24 і зверни особливу увагу на останній вірш. Як ця жінка перенесла випробування, і якою вона вийшла з нього?
6. Чи є приклад цієї жінки викликом для тебе? Чи бачиш ти шляхи кращого впровадження своєї віри в життя? Якщо так, то як ти хочеш це здійснити?

XI. Сонамитянка – жінка, яка творчо мислила (2 Цар. 4:8-22; 32-37).

Запитання:

1. Змалюй життя і характер сонамитянки.

2. Чому вона хотіла бути гостинною до Єлісея?
3. Розкажи, яка у неї була ідея і що вона зробила, аби допомогти пророку. Як ти вважаєш, про що ми дізналися з цього?
4. Яку настанову щодо гостинності ти знаходиш в цій історії? (Дивись ще Лк. 6:38).
5. З якими іншими гостинними родинами в Біблії можна порівняти цю сім'ю (Лк. 10:38-48; Ін. 11:1-44; 12:1-2)?
6. Сонамитянка творчо служила Царству Божому. Чи є ще шляхи, на яких ти міг би наслідувати її приклад. Вкажи які?

XII. Дівчинка-служниця, яка завжди говорила про Бога
(2 Цар. 5:1-5, 14-15; Дії 1:8).

Запитання:

1. Що говорить Біблія про цю дівчинку? Як вона потрапила у дім Наамана?
2. Що розповідає Біблія про Наамана та його хворобу? Чому ця хвороба була такою жахливою (Лев. 13:45-46)?
3. Який висновок можна зробити із слів, що їх ця дівчинка сказала дружині Наамана?
4. Який наслідок цих небагатьох слів?
5. Що ти вважаєш найважливішим наслідком її відвертості?
6. Порівняй вчинок дівчинки із завданням Ісуса, наведеним в Діях Апостолів (1:8). Який висновок ти зробив для себе з її мужності, і як ти хочеш впровадити це в життя?

XIII. Естер – жінка, яка заради свого народу ризикувала життям (Ест. 4:1, 6-16; 7:1-6; 8:15-17).

Запитання:

1. Що вражає тебе в характері і поведінці цариці Естер?
2. Передай своїми словами зміст Ест. 4:14.
3. Розглянь її заклик до посту в світлі Езд. 8:23 та Дан. 9:3. Чого тебе це вчить?
4. З чого ми дізнаємося, що Естер свідомо ризикувала життям заради свого народу?
5. Які наслідки того, що вона заступилася за свій народ?
6. Замислись над вчинком Естер в світлі Ез. 22:30. Який висновок ти з цього робиш?
7. Про що ти довідався з цієї історії про Божий провід? (Порівняй примітки з восьмої по дванадцяту в главі про Естер). Що практично ти хочеш робити?

*XIV. Дружина Йова сказала Богу „ні“
(Йов. 1:1-3, 6-12; 2:1-10; 42:10-13; Рим. 8:28).*

Запитання:

1. Розкажи про життя родини Йова до того часу, як їх спостигло горе.
2. Що було причиною цього? (Порівняй Об. 12:9-10).
3. Добре поміркуй, як реагувала дружина Йова на горе, а потім перекажи це своїми словами.
4. Розглянь її життя та життя її чоловіка в світлі Мт. 7:24-27. Які висновки ти робиш з цього?
5. Яке заохочення Біблія дає тим християнам, які у важкі часи випробувань залишаються непохитними у своїй вірі? (Порівняй Як. 5:11; Євр. 12:11 та 1 Кор. 10:13).
6. Чого особисто ти навчився з пережитого дружиною

Йова? Що ти хочеш зробити, аби застосувати це у своєму житті?

XV. Марія – найблагословенніша між жонами (Лк. 1:26-38; Мт. 1:18-25; Лк. 2:6-14, 17-19, 33-35; Ін. 19:25-27).

Запитання:

1. Внаслідок чого Марія стала найблагословеннішою між жінками?
2. Вивчи її славослів'я (Лк. 1:46-55). Що вона думала про себе?
3. Благословення Марії було пов'язане з принесенням жертв. Зроби невеликий перелік усіх жертв, які ти знайдеш у її житті.
4. Як ти вважаєш, що було для Марії, як матері, найважчим випробуванням?
5. Яка риса характеру Марії найбільш приваблива? Обґрунтуй це.
6. Що є найважливішим з того, чого ти навчився у Марії? Яке практичне значення це має для твого життя?

XVI. Єлизавета – жінка з сильним характером і добра супутниця у житті (Лк. 1:5-20, 24-25, 39-45).

Запитання:

1. Яке позитивне свідоцтво про Єлисавету дає нам Біблія (Лк. 1:6)?
2. Розкажи, чого їй бракувало в житті? Назви жінок Біблії, які мали таку саму долю?
3. У зв'язку з цим обміркуй славослів'я Захарія (Лк. 1:67-79) і покажи, як Захарій та Єлизавета виконали його (порівняй Мт. 11:11).

4. Охарактеризуй Єлизавету з точки зору Послання до Галатів (5:22). Які плоди Духа ти знайдеш в її житті? (Порівняй ще Фил. 2:3-4 та 1 Кор. 10:24).
5. Чи є свідчення, що Єлизавета була доброю супутницею життя? Якщо так, то які?
6. Що в її житті справляє на тебе найбільше враження? В чому ти хотів би наслідувати її приклад?

XVII. Ганна – жінка, яка не померла від розбитого серця
(Лк. 2:22-27, 36-38; Єр. 49:11; Пс. 146:3).

Запитання:

1. Ганна пережила велике горе. Як це вплинуло на її життя? (Порівняй ще Лк. 9:62).
2. Як Біблія характеризує її ставлення до Бога? Які висновки ти робиш з цього?
3. Який привілей дала їй доля?
4. Що зробила Ганна після того, як побачила Ісуса?
5. Прочитай 2 Кор. 1:3-4. Які особливі можливості відкриваються людям, що пережили горе?
6. Чи навчився ти від Ганни, як можна перебороти горе? Чи можеш ти кому-небудь допомогти в цьому?

XVIII. Удова, яка вміла добре розпорядитись своїми грошима
(Мр. 12:41-44; 2 Кор. 9:6-8).

Запитання:

1. Що значили для жінки ті гроші, які вона внесла до скарбниці?
2. Як Ісус оцінив цю невелику суму (приблизно одна копійка) у порівнянні з іншими багатими дарами?

3. Які заповіді щодо пожертвування дав Бог у Старому Заповіті (Пр. 3,9-10)?
4. Які вказівки щодо цього дає Новий Заповіт (2 Кор. 9:6-7; 1 Кор 16:2; Мт. 6:2-4)?
5. Як Бог винагороджує тих людей, які жертвують Йому свої гроші?
6. Чи буде ця історія мати вплив на твої пожертвування? Якщо так, то як саме?

XIX. Марта із Віфанії – жінка, яка поставила другорядні речі на перше місце (Лк. 10:38-42; Ін. 11:17-27, 32-44).

Запитання:

1. Що є характерним для родини з Віфанії?
2. Яку рису характеру Марти ти розцінюєш як позитивну? (Прочитай ще Мр. 11:11 та Мт. 21:17).
3. Яку небезпеку ти вбачаєш у ставленні Марти до життя? Від чого саме ти хотів би її застерегти?
4. З чого ти довідуєшся, що Марта приділяла увагу другорядному?
5. Прочитай Ін. 11. Що тобі відкривається у вірі Марти?
6. В чому Марта є для тебе прикладом? В чому – переторогою? Як ти хочеш використати те, чого навчився від неї?

XX. Марія із Віфанії – розумна жінка, яка вибрала найкраще (Ін. 12:1-11; Мт. 26-13).

Запитання:

1. Яка найкраща риса характеру Марії, про яку читаємо у Лк. 10:38-42?

2. Як це оцінює Ісус Христос?
3. Розглянь життя Марії в світлі Мт. 4:4 та Кор. 1:9 і зроби власні висновки.
4. Які міркування виникають у тебе, коли ти читаєш про те, що зробила Марія згідно з Ін. 12:1-8? (Порівняй ще Мт. 26:6-13 та Мр. 14:3-9).
5. Наведи, що сказав Ісус про Марію. Що з цього справило на тебе найбільше враження? Чому?
6. На які моменти життя Марії ти звернув особливу увагу? Як ти хочеш це застосувати у власному житті?

XXI. Самарянка – жінка, яка сказала Ісусу „так“
(Ін. 4:4-26, 39-42).

Запитання:

1. Як ти вважаєш, яка причина того, що самарянка пішла по воду не ввечері, коли було б прохолодніше (шоста година – це дванадцята година дня)?
2. Чому Господь сказав їй: „Іди, поклич свого чоловіка та й вертайся сюди“?
3. Жінка говорить про богослужіння, хоча це питання має другорядне значення. Що ж головне в їхній бесіді, і як Ісус намагається пояснити їй це?
4. Розглянь цю розповідь у світлі Ін. 1:12 та Об. 3:20. До якого остаточного висновку ти прийшов?
5. Порівняй Ін. 4:39-42 та 2 Кор. 5:17 і зроби свої висновки.
6. Які два найважливіші наслідки мала для самарянки бесіда з Ісусом? (Порівняй ще Дії 8:1-17).
7. Що для тебе стало особистою спонукою в цій історії про віру і свідчення про Христа? Який практичний вплив це буде мати на твоє життя?

XXII. Тавіта – незаміжня жінка, яка використала усі свої можливості для служіння Богові (Дії 9:36-42; Рим. 12:4-8; Як. 1:27).

Запитання:

1. Про який факт з життя Тавіти розповідається у Діях Апостолів (9:36)?
2. Вивчи її життя згідно з Мт. 25:14-29 та Рим. 12:4-18. Зроби висновки.
3. Що могло спонукати Тавіту піклуватися про вдів? (Вт. 10:17-18; 14-29).
4. Коротко розкажи, що сталося з Тавітою?
5. Що ти вважаєш найважливішим наслідком її воскресіння?
6. Які факти цієї розповіді більш за все стосуються тебе? Як це може змінити твоє життя?

XXIII. Лідія – жінка-купчиха, в житті якої перше місце належить Богові (Дії 16:11-16, 40).

Запитання:

1. Де ми зустрічаємо Лідію вперше, і що там розповідається про неї?
2. Яке враження на неї справила проповідь Павла? Що робить Бог, і що робить вона сама? (Прочитай ще Пр. 4:23 та Лк. 8:15).
3. Яким громадським свідченням вона підтверджує почуте? Чим єдиним можна це пояснити?
4. У Ін. 15:1-16 йдеться про принесення плодів. Як життя Лідії приносить плоди в житті інших людей?
5. Розкажи, для яких двох груп людей вона стає знарядом в служінні Євангелію (Див. ще Ін. 17:20 та 1 Петр. 4:9-10).

6. Коротко сформулюй: як стало зрозуміло, що Лідія питанням віри надає першорядне значення? Чого ти навчився від неї, і як ти можеш застосувати це в повсякденній практиці свого життя?

XXIV. Прискилла – співробітниця в проповіді Євангелія
(Дії 18:1-4, 18-20, 24-26; Рим. 16:3-5; 1 Кор. 16:19).

Запитання:

1. Назви усі християнські общини, яким Прискилла служила разом з чоловіком. Як це свідчить про її вдачу?
2. Порівняй служіння Прискилли для Євангелія з текстом Дії 28:30-31. Що здається щасливою можливістю для розповсюдження Євангелія?
3. Вивчи зустріч з Аполлосом в світлі слів Другого Послання до Тимофія (2:2) і зроби висновки.
4. Уважно прочитай Дії 18:24-26. Які умови повинна була виконати Прискилла, щоб принести користь в цій ситуації?
5. Зроби підсумок, які можливості використала Прискилла, щоб бути корисною для поширення Євангелія?
6. Яким чином вона може бути підтримкою для тебе? Що ти хочеш зробити, щоб наслідувати її приклад?

З життя Хін Карсен

Дата народження 30.12.1919

В 1944 році вийшла заміж за Арта Карсена, голландського урядового службовця. Через декілька тижнів після весілля чоловік був заарештований через опір окупаційній владі і доставлений в німецький концентраційний табір, де він через декілька місяців помер.

Слова Господа: „Ніхто, що поклав руку на плуг і озиратється назад, не здатний до Царства Божого“ (Лк. 9:62) спонукали Хін Карсен присвятити своє життя служінню Богові.

Завдання:

Навігатори: Хін Карсен була першим європейським членом штабу цієї інтернаціональної загальнохристиянської організації. Цю роботу вона почала в Нідерландах. Тепер вона працює секретарем в членській раді і, як член штабу, відповідальна за інформацію та пресу. Вона також представляє Навігаторів у Раді контактів і консультацій у зв'язку з Біблією.

У шістдесятих роках вона впродовж десяти років була членом Ради Голландського біблійного товариства. В теперішній час працює в Раді голландського відділу перекладу Біблії та в голландському комітеті Біллі Грема. З 1956 року вона посідає пост секретаря цього комітету.

В 1972 році вона робила доклад в Амстердамі на європейському конгресі по євангелізації на тему: „Як вести біблійні гуртки“. Вона була єдиним голландським представником Інтернаціональної конференції всесвітньої

євангелізації, яка відбулася в 1974 році в Лозані, Швейцарія. Хін Карсен спілкується з багатьма християнськими жіночими групами, веде гуртки серед жінок по вивченню Біблії і бере участь в радіопрограмі для жінок. Вона – журналістка, пише статті для християнських видань. Виступи перед молодими жінками в різних європейських країнах, у Сполучених Штатах та на Середньому Сході про жінок в Біблії і реакція жінок на ці виступи спонукали її написати цю книжку.

Навігатори

Навігатори, котрим автор присвячує цю книжку, – це інтернаціональна християнська організація, тисячі співробітників якої працюють у тридцяти країнах світу.

Навігатори не є церквою і не мають членства. Кожний член їхнього штабу належить до якої-небудь церкви і намагається, наскільки це можливо, активно діяти в ній.

Навігатори через євангелізацію навертають людей до віри в Ісуса Христа і піклуються про їхній духовний розвиток. Через особисті контакти вони навчають групи людей служінню Богові в церкві і в суспільстві.

При цьому вони мають на увазі слова апостола Павла до Тимофія, якого він називав своїм сином по вірі: „Що чув від мене при багатьох свідках, то передай вірним людям, що будуть спроможні й інших навчити“.

Таким чином вони намагаються внести свою частку в місіонерське служіння, про яке Ісус Христос говорить у Мт. 28:19: „Ідіть і навчіть усі народи...“ В Германії ця робота проводиться, перш за все, під керівництвом студентів. Багато людей беруть участь у їхніх біблійних гуртках.

Хін Карсен була першим європейським членом штабу Навігаторів.